PREOT DAVID MARIAN

SPOVEDANIA OMULUI CONTEMPORAN

Preot DAVID MARIAN

SPOVEDANIA OMULUI CONTEMPORAN

Tipărită cu binecuvântarea

I.P.S. Dr. Teodosie

Arhiepiscopul Tomisului

Ediție electronică

Editura Sfântul Ierarh Nicolae - Brăila 2014

ISBN 978-606-671-816-5

TAINA SFINTEI SPOVEDANII

1. Prezentare biblico-patristică:

a) Taina Sfintei Spovedanii în Sfânta Scriptură
b) Taina Sfintei Spovedanii în scrierile şi în lucrarea pastorală a Sfinților Părinți
c) Sensurile şi semnificațiile Tainei Spovedaniei în teologia şi spiritualitatea ortodoxă contemporană.
d) Taina Spovedaniei ca mijloc de vindecare spirituală şi apropiere de Dumnezeu într-o lume secularizată.

a) *Pocăința sau mărturisirea păcatelor în Sfânta Scriptură*

Păcatul înseamnă încălcarea voii şi a poruncilor lui Dumnezeu. Omul care a păcătuit îşi simte inima împovărată, nu-şi află liniştea şi nu se uşurează decât dacă-şi mărturiseşte păcatul înaintea lui Dumnezeu. Cel dintâi păcat a fost cel al neascultării săvârşit în Rai de Adam şi Eva. Omul, săvârşind păcatul, se ascunde de Dumnezeu, se îndepărtează, se înstrăinează de El. Locul dragostei, respectului şi ascultării față de Dumnezeu este luat de cel al fricii, al temerii de El. Aceasta pentru că omul îşi dă seama că a greşit prin neascultare față de porunca dată de Dumnezeu. În această stare, omul nu mai are puterea sufletească de a cere iertare şi a se apropia de Dumnezeu, Adam dă vina pe Eva iar Eva pe şarpe - diavolul. Păcatul, oricare ar fi el, produce o tulburare în sufletul omului. **(Facere 3; l-13)**

Mâhnirea şi durerea lui Dumnezeu pentru păcatele săvârşite de oameni nu au biruit însă dragostea Sa față de om ci, îndată după căderea în păcatul neascultării, fiind încă în rai, Dumnezeu îi făgăduieşte mântuirea, însănătoşirea, vindecarea de boala neascultării, prin trimiterea în lume a Celui Care Se va naşte din femeie, ,,care va zdrobi capul şarpelui" **(Facere 3; 15)**.

Sfânta Sciptură mărturiseşte – ca pe cel mai vechi exemplu – mărturisirea lui Lameh, care cu tristețe a mărturisit soțiilor sale faptul că omorâse un om **(Facere 4; 23-24)**.

Vorbind în numele lui Dumnezeu, Moise le spune fiilor lui Israel următoarele: ,,Spune fiilor lui Israel: Dacă un bărbat sau o femeie va face vreun păcat față de un om, şi prin aceasta vă păcătui împotriva Domnului şi va fi vinovat sufletul acela, să-şi mărturisească păcatul ce a făcut şi să întoarcă deplin aceea prin ce a păcătuit şi să mai adauge la aceea a cincea parte şi să dea aceluia față de care a păcătuit." **(Numeri 5; 6-7**). Şi iarăşi: **,,**dacă un suflet păcătuişte... să-şi mărturisească păcatul pe care l-a săvârşit… şi să-l plătească pe de-a întregul; pentru ceea ce a păcătuit el cu privire la lucrul cel sfânt, va plăti prețul acestuia şi va mai adăuga a cincea parte din preț… Iar pentru greaşeala sa va duce din turmă un berbec fără meteahnă, prețuit după măsura păcatului". **(Levitic 6)**.

Toți proorocii Vechilui Testament, dar în mod special David, poruncesc mărturisirea. David, mustrat de proorocul Natan pentru păcatul uciderii lui Urie, s-a căit recunoscându-şi greşeala: ,,...<Am păcătuit înaintea

Domnului>, a zis David către Natan. <Şi Domnul a ridicat păcatul de deasupra ta>, a zis Natan, <şi tu nu vei muri>" **(II Regi 12; 12-13)**. David şi-a mărturisit greşeala şi atunci când a îngăduit numărătoarea israeliților din îndemnul diavolului: „Atunci a zis David către Dumnezeu: Am greşit mult, făcând aceasta; iartă dar vina robului Tău, că m-am purtat cu totul nepriceput" **(I Paralipomena 21; 8)**.

Regele Manase, „... legat cu cătuşe de fier a fost dus la Babilon. Acolo, în strâmtorarea sa, el a căutat fața Domnului Dumnezeului său şi s-a smerit foarte înaintea Dumnezeului părinților săi. Iar dacă s-a rugat, Dumnezeu l-a auzit şi i-a ascultat rugăciunea lui şi l-a adus înapoi la Ierusalim, în regatul său. Şi a cunoscut Manase că Domnul este Dumnezeu cel adevărat" **(II Paralipomena 33; 11-13)**.

În Pildele lui Solomon se spune astfel: „Cel ce-şi acoperă propria răutate nu va propăşi, dar cel ce cu grai se învinuie pe sine va fi iubit" **(Pilde 28; 13)**. Ninivitenii, aflând vestea de la proorocul Iona că, pentru păcatele poporului, Dumnezeu va distruge cetatea, „...au crezut în Dumnezeu, au ținut post şi s-au îmbrăcat în sac, de la cei mai mari şi până la cei mai mici", chiar şi animalele au postit. „Atunci Dumnezeu a văzut faptele lor cele de pocăință, că s-au întors din căile lor cele rele. Şi i-a părut rău Domnului de prezicerile de rău pe care le făcuse şi nu le-a împlinit" **(Iona 3; 5-10)**.

Proorocul Isaia ne sfătuieşte să fim foarte pregătiți: **„**Căutați-l pe Domnul, şi când Îl veți afla, chemați-L; iar

când El Se va va apropia de voi, atunci să-şi părăsească necredinciosul căile şi nelegiuitul sfaturile şi să se întoarcă la Domnul şi va afla milă, şi la Dumnezeul vostru să se întoarne, că El cu îmbelşugare va ierta păcatele" **(Isaia 55; 6-7)**. Prin proorocul Isaia, Dumnezeu porunceşte: **„**…mărturiseşte-ți fărădelegile tale, ca să te îndreptezi, (pentru că) Eu sunt Cel ce şterge fărădelegile tale" **(Isaia 43; 25).**

Înțeleptul Sirah îndeamnă: „nu te ruşina să-ți mărturiseşti păcatele." **(Înțelepciunea lui Iisus Sirah, 4; 26)** Iar Iov spune: „Acoperit-am eu, ca lumea cealaltă, păcatele mele, ascunzând, în sânul meu, greşeala făptuită, pentru că, adică, mă temeam de zarva cetății şi mă înspăimânta disprețul cetățenilor în fața îndrăzneței mele mărturisiri" **(Iov 31; 33-34).**

Cei ce au venit la propovăduitorul pocăinței, Proorocul, Înaintemergătorul şi Botezătorul Ioan, îşi mărturiseau păcatele înainte de a fi botezați. Iată cuvintele Evanghelistului: Atunci a ieşit la el Ierusalimul şi toată Iudeea şi toată împrejurimea Iordanului. Şi erau botezați de către el în râul Iordan, mărturisindu-şi păcatele **(Matei 3; 5-6)**. Vedem astfel că spovedania este o poruncă dumnezeiască şi, ca atare, este necesar să fie săvârşită cu exactitate pentru mântuirea celor ce se pocăiesc.

În Noul Testament, porunca a dobândit un nou înțeles. Spovedania este uşa de intrare în Creştinism, aşa cum bine s-a arătat la mărturisirea celor ce erau botezați în Iordan de către Sfântul Ioan. Acest Botez a fost o

anticipare a Creştinismului; iată ce spunea el: „Eu unul vă botez cu apă spre pocăință, dar Cel ce vine după Mine este mai puternic decât mine; Lui nu sunt vrednic să-I duc încălțămintea; Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt şi cu foc” **(Matei 3; 11)**.

Mântuitorul îşi începe propovăduirea cu următoarele cuvinte: „Pocăiți-vă, căci s-a apropiat împărăția cerurilor” **(Matei 4; 17)** şi „...credeți în Evanghelie”**(Marcu l; 15)**. În Sfânta Evanghelie, Mântuitorul îndeamnă la Pocăință prin parabole sau pilde; de exemplu, parabola despre oaia ceapierdută. Când un om pierde o oaie dintr-o sută, lasă pe cele nouăzeci şi nouă şi caută pe cea rătăcită până o găseşte. „Şi găsind-o, o pune pe umerii săi, bucurându-se; Şi venind acasă, cheamă prietenii şi vecinii, zicându-le: <Bucurați-vă cu mine, că am găsit oaia cea pierdută>. Zic vouă: Că aşa şi în cer va fi mai multă bucurie pentru un păcătos care se pocăieşte, decât pentru nouăzeci şi nouă de drepți, care n-au nevoie de pocăință” **(Luca 15; 5-7)**. Altă pildă, tot despre Pocăință, este cea despre drahma pierdută. Femeia aprinde lumina, mătură casa şi caută până ce o găseşte; dacă a găsit-o, se bucură cu prietenele şi vecinii. Şi Mântuitorul zice: „Aşa se face bucurie îngerilor lui Dumnezeu pentru un păcătos care se pocăieşte.” **(Luca 15; 10)** Parabola despre fiul risipitor - fiul cel mic, luând partea sa de moştenire, pleacă de la casa părintească cheltuindu-şi averea trăind în destrăbălare; ajungând muritor de foame, îşi vine în sine şi se hotărăşte să se întoarcă la tatăl său, cerându-şi

iertare; tatăl îl primeşte cu dragostea de părinte, rostind cuvintele: ,,acest fiu al meu mort era şi a înviat, pierdut era şi s-a aflat" **(Luca 15; 11 -24).**

În Sfânta Evanghelie sunt şi alte pilde despre Pocăință, cum ar fi pilda vameşului care, stând cu smerenie într-un ungher al Templului, ,,îşi bătea pieptul, zicând: <Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosul>" **(Luca 18; 13)**. Femeia păcătoasă vine în casa fariseului unde Iisus stătea la masă: ,,Şi, stând lângă picioarele Lui, plângând, a început să ude cu lacrimi picioarele Lui, şi cu părul capului ei le ştergea. Şi săruta picioarele Lui şi le ungea cu mir" **(Luca 7; 37 -38)**. Zaheu Vameşul, primindu-L pe Mântuitorul în casa sa, pune începutul cel bun pentru o viață nouă: ,,Iată, jumătate din averea mea, Doamne, o dau săracilor şi, dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit. Şi a zis către el lisus: <Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia, căci şi acesta este fiu al lui Avraam; căci Fiul Omului a venit să caute şi să mântuiască pe cel pierdut>" **(Luca 19; l -10)**.

Apostolul Petru a plâns cu amar păcatul lepădării de Mântuitorul în timpul Patimilor **(Matei 26; 75)**. Tâlharul de pe cruce, răstignit împreună cu Mântuitorul, recunoscându-şi vinovăția, se căieşte şi rosteşte cu umilință ,,... Pomeneşte-mă, Doamne, când vei veni în împărăția Ta" **(Luca 23; 40-42)**. Mântuitorul, primindu-i mărturisirea sa, îi spune: ,,Adevărat grăiesc ție, astăzi vei fi cu Mine în rai" **(Luca 23; 43).**

Sfântul Apostol Pavel se întoarce la Hristos; din prigonitor pe drumul Damascului, ajunge Apostolul neamurilor, adică al lumii păgâne.

În scrierile Sfinților Apostoli: Cartea Faptelor şi Epistole, găsim aproape pe fiecare pagină, pilde şi îndemnuri la Pocăință. Propovăduirea Pocăinței este mesajul dat de însuşi Mântuitorul Sfinților Apostoli, după învierea Sa. ,,Atunci le-a deschis mintea ca să priceapă Scripturile. Şi le-a spus că aşa este scris şi aşa trebuie să pătimească Hristos şi să învieze din morți a treia zi. Şi să se propovăduiască în numele Său pocăința spre iertarea păcatelor la toate neamurile, începând de la Ierusalim" **(Luca 24; 45 -47)**.

Astfel, Sfântul Apostol Petru, în ziua Pogorârii Sfântului Duh, spune mulțimilor adunate la Ierusalim în ziua prazniculuI: ,,.. .Pocăiți-vă şi să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre, şi veți primi darul Duhului Sfânt" **(Faptele Apostolilor 2; 37-38)**. Tot Sfântul Apostol Petru spune celor care erau mirați de vindecarea unui olog prin rugăciunile Apostolului: ,,... pocăiți-vă şi vă întoarceți, ca să se şteargă păcatele voastre" **(Faptele Apostolilor 3; 19)**. Simon Magul, pentru păcatul care-i poartă numele - simonia- (cumpărarea cu bani a harului în scopul de a câştiga bani), este sfătuit să se pocăiască: ,,Pocăieşte-te, deci, de această răutate a ta şi te roagă lui Dumnezeu, doară ți se va ierta cugetul inimii tale. Căci întru amărăciunea fierii şi întru legătura nedreptății te văd că eşti" **(Faptele Apostolilor 8; 22-23)**.

Sfântul Apostol Pavel, în fața Aeropagului din Atena, rosteşte între altele şi aceste cuvinte: „...Dumnezeu, trecând cu vederea veacurile neştiinței, vesteşte acum oamenilor ca toți, de pretutindeni, să se pocăiască” **(Faptele Apostolilor 17; 30)**. În Milet, spune preoților din Efes: „N-am ascuns nimic din cele folositoare, care să nu vi le vestesc şi să nu vă învăț, fie înaintea poporului, fie prin case, mărturisind şi iudeilor şi elinilor întoarcerea la Dumnezeu prin pocăință şi credința în Domnul nostru lisus Hristos” **(Faptele Apostolilor 20; 20-21)**. În fața regelui Agripa, Sfântul Apostol Pavel mărturiseşte: „Drept aceea, rege Agripa, n-am fost neascultător cereştii arătări; ci, mai întâi celor din Damasc şi din Ierusalim şi din toată țara Iudeii şi neamurilor le-am vestit să se pocăiască şi să se întoarcă la Dumnezeu, făcând lucruri vrednice de pocăință” **(Faptele Apostolilor 26; 19-20)**. În Epistola către Romani scrie: „.. nu ştii că bunătatea lui Dumnezeu te îndeamnă la pocăință?” **(Romani 2; 4)** Apoi, scrie Corintenilor: „Mă bucur, nu pentru că v-ați întristat, ci pentru că v-ați întristat spre pocăință. Căci v-ați întristat după Dumnezeu, ca să nu fiți întru nimic păgubiți de către noi. Căci întristarea cea după Dumnezeu aduce pocăință spre mântuire, iar întristarea lumii aduce moarte” **(II Corinteni 7; 9 -10)**. Sfântul Apostol Pavel scrie lui Timotei să certe „... cu blândețe pe cei ce stau împotrivă, că doar le va da Dumnezeu pocăință spre cunoaşterea adevărului, şi ei să scape din cursa diavolului de care sunt prinşi, pentru a-i face voia” **(II Timotei 2; 25-26)**.

Sfântul Ioan Evanghelistul, în cartea Apocalipsei, cheamă la Pocăință: „... adu-ți aminte de unde ai căzut şi te pocăieşte şi fă faptele de mai înainte; iar de nu, vin la tine curând şi voi mişca sfeşnicul tău din locul lui, dacă nu te vei pocăi" **(Apocalipsa 2; 5)**. „Pocăieşte-te deci, scrie Bisericii din Pergam, din partea lui Dumnezeu, iar de nu, vin la tine curând şi voi face cu ei război, cu sabiagurii Mele" **(Apocalipsa 2; 16)**. Către Biserica din Sardes:„... Ştiu faptele tale, că ai nume, că trăieşti, dar eşti mort. Priveghează şi întăreşte ce a mai rămas şi era să moară. Căci n-am găsit faptele tale depline înaintea Dumnezeului meu. Drept aceea, adu-ți aminte cum ai primit şi ai auzit şi păstrează şi te pocăieşte. Iar de nu vei priveghea, voi veni ca un fur şi nu vei şti în care ceas voi veni asupra ta" **(Apocalipsa 3; 1-3)**. Către Biserica din Laodiceea scrie: „Eu pe câți îi iubesc îi mustru şi îi pedepsesc; sârguieşte dar şi te pocăieşte" **(Apocalipsa 3;19)**.

Această Sfântă Taină a Pocăinței a fost instituită de Însuşi Mântuitorul Hristos după învierea Sa din morți când a suflat asupra ucenicilor Săi şi a zis: „Luați Duh Sfânt, cărora le veți ierta păcatele, se vor ierta lor şi cărora le veți ține ținute vor fi" **(Ioan 20; 22-23)**, după ce în prealabil o făgăduise lor prin cuvintele: „Amin grăiesc vouă: Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate şi în cer, şi oricâte veți dezlega pe pământ vor fi dezlegate şi în cer" **(Matei 18;18).**

De fapt această taină a fost săvârşită de Însuşi Mântuitorul, acordând cel dintâi iertarea păcatelor unor persoane careşi mărturiseau credința în El **(Matei 9,22 ;**

9, 28-29), cerând ajutorul Lui şi prin aceasta mărturisind implicit păcatele lor. De multe ori Mântuitorul Hristos a împărtăşit harul vindecării şi implicit cel al iertării păcatelor prin mâna Sa, fie printr-o materie care intra în contact cu cel bolnav, sau printr-o putere ce iradia din trupul Său**. (Matei 9, 25 ; 8,31)**

Înainte de înălțarea Sa la cer, pentru că Hristos nu mai putea da iertare de păcate în mod vizibil, dă această putere ucenicilor săi, comunicându-le Duhul său cel Sfânt, suflând asupra lor şi zicând: ,,Luați Duh Sfânt, cărora le ve-ți ierta păcatele vor fi iertate şi cărora le ve-ți ține, ținute vor fi.” **(Ioan 20, 22-23)**

Taina iertării păcatelor de către episcopi şi preoți a fost practicată de la începutul Bisericii. Avem de asemenea mărturii în Faptele Apostolilor. Cazul Anania şi Safira dovedeşte, prin abatere, regula mărturisirii greşelilor, în fața apostolilor **(Fapte 5; 3)**. Apostolul Luca relatează cum au trecut Efesenii la Creştinism. El notează că aceştia veneau să-şi mărturisească păcatele chiar şi în fața altora. Iată cuvintele Apostolului: ,,Şi mulți dintre cei ce crezuseră veneau ca să se mărturisească şi să spună faptele lor” **(Fapte 19; 18)**.

Apostolul Iacov, fratele Domnului, îndeamnă şi el la spovedanie spunând: Mărturisiți-vă deci unul altuia păcatele şi vă rugați unul pentru altul, ca să vă vindecați, că mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului **(Iacov 5; 16)**. Sfântul Ioan Evanghelistul spune că: ,,Dacă mărturisim păcatele noastre, El este credincios şi drept,

ca să ierte păcatele şi să ne curăţească pe noi de toată nedreptatea” **(I Ioan 1; 9)**.

Nu numai că ne depărtăm de Dumnezeu atunci când păcătuim, dar I ne facem şi duşmani. Nu e nevoie să ne ridicăm mâinile pentru a ne lupta cu Dumnezeu; când mintea noatră nu se supune voii dumnezeieşti, ne aflăm în vrăjmăşie cu El. Despre această vrăjmăşie a minţii, Proorocul Miheia spune: Dar mai-nainte vreme poporul Meu prin vrajbă s-a ridicat cu faţa-mpotriva păcii Lui **(Miheia 2; 8)**. Preluând această idee a vrăzmăşiei dintre om şi Dumnezeu datorită păcatului Apostolul Pavel aduce ca mijloc de împăcare pocăinţa **(I Corinteni V*)*** sau **(II Corinteni 2; 5; 11)**

Rugăciunea „Tatăl nostru” este o spovedanie zilnică şi continuă: cererea de iertare a păcatelor este o mărturisire a păcatelor.

b) *Pocăinţa sau Taina Spovedaniei în perioada patristică*.

Vechii greci priveau mărturisirea ca pe ceva necesar şi folositor; ca unii care erau iniţiaţi în misteriile eleusine şi samotraciene[1], ei îşi mărturiseau în prealabil păcatele (Plutarh, *Despre Sparta*: *Zicale*). Socrate considera că

[1] Samothrace: o insulă grecească în Nordul Mării Egee. Eleusis: un oraş din vechea Grecie situat la Nord-Vest de Atena. Misteriile care aveau loc în aceste două localităţii erau nişte ritualuri religioase secrete din vechea Grecie, celebrate primăvara în cinstea lui Demeter şi Persefona; ele simbolizau moartea şi învierea anuală a vegetaţiei.

mărturisirea este mântuitoare: „Dacă greşeşti, tu însuți sau altcineva căruia îi porți de grijă, de bună voie să te duci acolo unde se plăteşte cel mai repede vina, la judecător, întocmai ca la medic, grăbindu-te ca nu cumva învechirea bolii să facă sufletul cangrenos şi incurabil" (Platon, *Gorgias*).[2]

Pitagora spunea şi el: „nu încerca să-ți acoperi păcatele cu cuvinte, ci tratează-le cu reproş."[3] Iar Aristotel afirmă: „omul care-şi mărturiseşte sincer păcatul pe care l-a făcut, nu e departe de curăție."[4]

În urma păcatelor săvârşite, cele mai vechi civilizații ofereau divinității sacrificii de pace. Prin aceste sacrificii se încerca îmblânzirea sau potolirea mâniei unei divinități cu care jertfitorii voiau să se împace. Oferind aceste sacrificii, ei îşi mărturiseau păcatele. Aceste rugăciuni adresate de pe tot cuprinsul pământului unui zeu, reprezintă un fel anume de mărturisire simultană către divinitate a rasei umane. Sacrificiile de pace sunt un fel anume de mărturisire lucrătoare a păcatului şi a vinei acelora care le oferă.

Omul care nu-şi mărturiseşte păcatele nu-şi va găsi niciodată pacea deoarece refuză să se apropie vreodată de Dumnezeu. Cel ce nu-şi va mărturisi păcatul său se va afla permanent sub greutatea vinei şi a depărtării de Dumnezeu. Acest lucru îl zie Sfântul apostol Pavel:

---

2 Platon, Opere Partea I, trad.: Cezar Papacostea, Marta Guțu, Constantin Noica, ed. îngrijită de Petru Creția, Constantin Noica, CătălinPartenie, Ed.Humanitas,Bucureşti 2001

3 http://autori.citatepedia.ro/de.php?a=Pitagora

4 http://www.citatecelebre.eu/ro/citate/autori/aristotel

„Căci dorința cărnii este moarte dar dorința Duhului este viață şi pace; Fiindcă dorința cărnii este vrăjmăşie împotriva lui Dumnezeu, căci nu se supune legii lui Dumnezeu, că nici nu poate. Iar cei ce sunt în carne nu pot să placă lui Dumnezeu" **(Romani 8; 6)**. Sfântul Apostol Iacov spune: „Preadesfrânaților! Nu ştiți, oare, că prietenia lumii este vrăjmăşie față de Dumnezeu" **(Iacov 4; 4)**.

Sufletul caută să se mărturisească fiindcă conştientizează dumnezeiasca poruncă. El îşi dă seama că este singurul mijloc de realizare a armoniei şi împăcării cu Dumnezeu, pe Care Îl simte mâniat de păcatele lui pe care caută să şi le răscumpere, pentru care caută să dea satisfacție, şi pentru ca Dumnezeu să nu-l părăsească, ci să Se facă milostiv şi iertător față de păcatele lui.

La fel cum dorința de mărturisire este un imbold imanent sau firesc, tot astfel, dorința de a-L mulțumi, a-L împăca pe Dumnezeu este o sugestie lăuntrică care-l îndeamnă pe om spre spovedanie. Sufletul este conştient că a păcătuit împotriva lui Dumnezeu, simțindu-se obligat să satisfacă Dreptatea Dumnezeiască, astfel că, în acest fel, el va afla tratament şi vindecare. Satisfacerea Dreptății Dumnezeieşti are ca scop tratamentul şi vindecarea sufletului.

Numai Biserica a primit autoriatea de a a-l împăca pe om cu Dumnezeu şi de a-i da vindecare. Iată de ce persoana care a păcătuit se simte obligată să alerge la Biserică; numai Ea îl poate împăca pe om cu Dumnezeu.

Rolul şi misiunea Bisericii dă mărturie de aceasta, după cum vom arata in cele ce urmeaza.[5]

Practicarea acestei Taine de la începutul Bisericii, în toate componențele ei, este atestată din cele mai vechi timpuri de numeroase mărturii.

În „Didahia" se cere preoților să judece cu multă chibzuială fiecare păcat şi să stabilească remediul duhovnicesc cuvenit. Tot aici se menționează ca spovedania să se săvârşească numai în Biserică. „Mărturiseşte-ți păcatele tale în biserică şi nu te duce la rugăciune cu cuget rău"[6]. „De este cineva sfânt, să vie; de nu este, să se pocăiască"[7]. „Duminica adunați-vă, frângeți pâinea şi săvârşiți Sfânta Euharistie, după ce mai întâi v-ați mărturisit greşelile, pentru ca să fie curată jertfa voastră. Iar oricine este certat cu aproapele său, să nu vină la un loc cu voi, până ce nu se vor fi împăcat amândoi, pentru ca să nu se pângărească jertfa voastră"[8]. Astfel, toate componentele acestei Taine: mărturisirea păcatelor, căința, iertarea sau epitimia sunt practicate în Biserica lui Hristos de la începutul existentei ei istorice.

Epistola lui Barnaba cere creştinului: „Să-ți marturiseşti păcatele tale. Să nu vii la rugăciune cu cugetul

---

5 Sfântul Nectarie de Eghina, Despre ingrijirea sufletului,Omilia 9 traducere din limba neogreacă de Parascheva Grigoriu, Editura Sofia, Bucureşti 2009, p.99-105

6 Învățătura celor doisprezece Apostoli, în colecția„P.S.B.", vol 1, traducere de Pr. Dumitru Fecioru, E.I.B.M.B.O.R., Bucureşti 1979, p.27

7 Ibidem , p.27

8 Ibidem, p.31

rău. Aceasta este calea luminii" (cap. 19)[9]. Mărturisirea păcatelor este xprimată indirect de Sfântul Ignatie Teoforul în aceste cuvinte: „Nu grăiesc aşa, pentru că am găsit dezbinare; dimpotrivă curăţie. Că toţi câţi ai lui Dumnezeu şi ai lui Iisus Hristos sunt cu Episcopul, şi toţi câţi se vor pocăi şi vor veni la unitatea Bisericii, vor fi şi ei ai lui Dumnezeu, ca să fie vii după Iisus Hristos."[10]

Clementul Romanul vorbeşte despre pocăintă, ca act de ascultare şi unire cu Dumnezeu, aşa cum au făcut cei în legea veche[11]. În cele două scrisori către Corinteni, ne învaţă: „... să părăsim grijile deşarte şi zadarnice şi să ne întoarcem la mult lăudata şi cinstita linie de purtare a Tradiţiei noastre! Şi să-l vedem ce este plăcut şi ce este primit înaintea Făcătorului nostru. Să privim cu luare aminte la sângele lui Hristos şi să cunoaştem de cât preţ este el înaintea lui Dumnezeu, Părintele Său, pentru că, fiind vărsat pentru mântuirea noastră, a adus lumii întregi harul Pocăinţei. Să străbatem toate generaţiile şi să învăţăm că din generaţie în generaţie a dat Domnul prilej de pocăinţă celor ce voiesc să se întoarcă la El". „...Mai bine este într-adevăr pentru om ca să-şi mărturisească greşelile, decât să-şi împietrească inima, precum s-au împietrit inimile celor ce s-au răzvrătit împotriva lui Moise". „Drept aceea, până când suntem pe pământ să ne pocăim, căci lut suntem în mâna meşteşugarului. Precum olarul, dacă face un vas şi se strâmbă sau se rupe în

---

9 Epistola lui Barnaba, în „PSB" vol 1, p. 136

10 Sfântul Ignatie Teoforul, Epistola, în „PSB" vol1, p. 154

11 Sfântul Clement Romanul, Epistola către Corinteni, în „PSB" vol 1, p.49-51

mâinile sale, îl formează din nou, dacă apucă de-l aruncă mai înainte în cuptorul cel de foc, nu poate să-i mai fie de ajutor, tot aşa şi noi, până suntem în această lume, să ne pocăim din toată inima pentru relele ce le-am făcut în trup pentru ca să fim mântuiți de Domnul, cât mai avem timp de pocăință căci după ieşirea din lume, nu mai putem să ne mărturisim sau să ne mai pocăim"[12]. Prin adresarea către persoana a doua singular, aceşti ucenici ai Apostolilor arată că se referă la o mărturisire individuală a credinciosului, care se poate face numai către preot. De fapt, Clement Romanul vorbeşte clar şi despre rolul preotului în primirea mărturisirii şi impunerea penitenței care urmează mărturisirii (cap. 15).

În cartea „Păstorul lui Herma" se spune: „Eu sunt (pus) peste Pocăință şi dau înțelepciune tuturor celor ce se pocăiesc. Au nu ți se pare că această Pocăință este înțelepciune? Da, Pocăința este o mare înțelepciune. Cel ce a păcătuit înțelege că a făcut rău înaintea Domnului şi se suie în inima lui fapta pe care a săvârşit-o, se pocăieşte şi nu mai face rău, şi săvârşeşte cu prisosință binele, îşi smereşte sufletul şi-l chinuieşte pentru că a păcătuit. Vezi, deci, că Pocăința este o mare înțelepciune."[13] „Dacă cineva păcătuieşte neîncetat şi se pocăieşte după fiecare cădere în păcat, dar nu se opreşte de la păcat deloc, de nici un folos nu-i este mărturisirea păcatelor pentru un astfel de om, căci cu greu va dobândi viața veşnică."[14] „Dacă te

[12] Ibidem, p.37-81; 89-104
[13] Herma, Păstorul , în „PSB" vol. 1, p250
[14] Ibidem, p.260-275

gândeşti înainte că poruncile pot fi păzite, uşor le vei păzi şi nu vor fi grele, dar dacă în inima ta se ridică gândul că nu pot fi păzite de om, atunci nu le vei păzi."[15] „Mergi şi spune tuturor să se pocăiască şi vor trăi pentru Dumnezeu, căci Domnul, milostivindu-Se, m-a trimis să aduc tuturor Pocăința, deşi unii nu mai sunt vrednici de aceasta din pricina faptelor lor. Totuşi Domnul, fiind îndelung - răbdător, vrea ca cei chemați prin Fiul Său să se mântuiască."[16]

Clement Alexandrinul este de părere că: „Celui care se întoarce la Dumnezeu din toată inima, îi sunt deschise porțile şi Tatăl primeşte bucuros pe fiul ce se pocăieşte... Adevărata Pocăință constă în a nu sta sub stăpânirea aceloraşi păcate şi a smulge din suflet rădăcina păcatelor care ne-apregătit pedeapsa morții... Vrei tu, furule, să fie iertat păcatul tău? încetează de a mai fura! Desfrânatul trebuie să stingă focurile patimii, curvarul trebuie în viitor să ducă o viață curată, tâlharul trebuie să restituie prada şi să dea ceva în plus. Tu, mărturie mincinoasă, obişnuieşte-te să spui adevărul; tu, sperjurule, nu mai face jurăminte. Striveşte celelalte patimi, mânia, pofta... Tu, care eşti mândru, puternic şi bogat, trebuie să ai lângă tine un om al lui Dumnezeu care să fie ca un stăpân şi conducător al tău... El va petrece pentru tine adeseori nopți întregi fără somn, el face pentru tine rugăciuni către Dumnezeu... Şi se va ruga cu osârdie, dacă îlcinsteşti ca pe un înger al lui Dumnezeu". În milostivirea Sa, El a dat a doua Pocăință

[15] Ibidem, 280-290
[16] Ibidem, p. 290

pentru aceia care vor cădea după ce au ajuns la credință. Dacă omul ar fi ispitit după chemarea divină să cadă în tertipurile diabolice, să facă atunci încă o Pocăință definitivă. Căci dacă noi păcătuim din plăcere, după ce am recunoscut adevărul, nu avem altă jertfa de oferit pentru păcatele noastre, ci numai aşteptarea îngrozitoare a judecății şi dogoarea focului care va mistui pe vrăjmaşii lui Dumnezeu. Cei care îşi trec vremea în necontenite alternative de la păcat la Pocăință, nu se deosebesc cu nimic de necredincioşi, decât prin conştiința ce o au despre păcatele lor"[17].

Sfântul Vasile cel Mare, arhiepiscop al Cezareei Capadociei spune că, din pricină că am păcătuit cu trupul, este de trebuință, suntem obligați să ne mărturisim, fără teamă, cu propria gură. Iată cuvintele lui: „Oare nu am păcătuit atunci când ne-am predat păcatului mădularele trupului pentru a lucra fărădelegea? Haideți atunci să ne mărturisim cu gura, folosindu-ne de acelaşi instrument pentru risipirea păcatului. Ai fost lacom? Plăteşte. Te-ai apucat de beție? Posteşte. Ai fost trufaş? Smereşte-te. Ai fost pizmaş? Consolează-te. Ai ucis? Suferă mucenicie sau suferă lucruri asemănătoare muceniciei; sileşte-ți, chinuieşte-ți trupul prin mărturisire. Iar apoi, după mărturisire, vei fi vrednic a cânta Domnului în psaltire cu zece strune". „Plângi mai înainte de vremea aceea, ca să nu plângi acolo. Acum întoarcete, cât mai este încă îngăduit. Nici nu amâna pentru atunci întoarcerea din

[17] Clement Alexandrinul, Scrieri, în colecția „P.S.B." vol 4, traducere de Pr. Dumitru Fecioru, E.I.B.M.B.O.R. Bucureşti 1982, p. 265-305

păcate, cât nu mai este vreme de pocăință. Să lucrăm bunele cât încă putem. Dacă pierdem bani, putem iarăşi să îi facem la loc, dar dacă vom pierde timpul, altul în loc nu vom mai putea găsi. Căci nu îşi iubeşte atât de mult îndrăgostitul iubita, cât iubeşte Dumnezeu sufletul care se pocăieşte. Căci aşa este de mare iubirea de oameni a Stăpânului, că nu se întoarce de la nici unul din cei ce aleargă la ea, ci îi întinde mâna."[18]

Dar dacă cineva a căzut în păcate grele să nu deznădăjduiască, ci să vină cu îndrăzneală la dumnezeiască iubire de oameni şi se va milui. Acest lucru este arătat tot de Sfântul Vasile: ,,Nu pierde nădejdea, nici nu lăsa rugăciunea, ci vino aşa păcătos cum ieşti, ca să Îl slăveşti pe Stăpânul, să Îi dai Lui prilej de ați arăta iubirea Lui de oameni prin iertarea păcatelor tale. Fiindcă dacă te temi să vii, pui stavilă bunătății Lui împiedicând faptul de a veni în lume."[19]

Dar cel mai bine sfătuieşte Sfântul Nil Atonitul, izvorâtorul de mir, care s-a nevoit în munții de pe lângă Marea Lavra din Muntele Athos, zicând: ,,Hristos Împăratul Dumnezeu nu Se întoarce nicidecum de la cei care se deschid către El şi suspină către El din adâncul inimii, chiar de ar fi împovărați cu multe păcate, ci vine şi îi curățeşte pe ei şi le dăruieşte harisma înfierii şi îi arată lucrători ai virtuții cu timpul."20 Sfântul Nil a lăsat în

---

[18] Sf. Vasile cel Mare, Scrieri Dogmatice şi exegetice, în colecția ,,P.S.B." vol 4, Serie Nouă , traducere de Pr. Dumitru Fecioru, Editura Basilica, Bucureşti 2011, p. 210-135

[19] Ibidem, p.238-245

[20] www.calauzaortodoxa.ro/calauza/sfinti-parinti/despre-spovedanie-i/

urmă o profeție uimitor de corectă referitoare la care va fi starea Bisericii în mijlocul sec. al XX-lea şi la felul cum vor fi oamenii atunci. El a atras atenția şi asupra faptului că mintea omului va fi întunecată de patimile trupului iar necinstea şi fărădelegea vor prinde putere. Bărbații nu se vor mai distinge de femei din cauza lipsei smereniei în îmbrăcăminte şi purtarea părului. Sfântul Nil a plâns pentru păstorii creştini care vor deveni oameni vanitoşi iar tradiția şi morala bisericii se vor schimba. Vor rămâne puțini oameni evlavioşi şi cu frică de Dumnezeu şi cei mai mulți se vor abate de la calea cea dreaptă neavînd povățuitori.

Sfântul Grigore Teologul (329-390), cunoscut şi ca Grigorie de Nazianz, a fost un mare sfânt părinte şi învățător al Bisericii. Prăznuirea lui se face pe 25 ianuarie, iar la 19 ianuarie se prăznuieşte aducerea moaştelor sale în biserica Sfinților Apostoli din Constantinopol. De asemenea, pe 30 ianuarie, la praznicul Sfinților Trei Ierarhi, şi sfântul Grigorie Teologul este cinstit de Biserică, împreună cu sfinții Vasile cel Mare şi Ioan Gură de Aur. Vorbind despre Taina Pocăinței întruna din cuvântările sale, întreabă: „Cine va da capului şi pleoapelor mele un izvor nesecat, ca să pot spăla în mine, prin şiroaie de lacrimi tot felul de întinăciune şi să plâng păcatele mele pe cât se cuvine? Căci pentru muritori şi

pentru sufletele întinate, leacul cel mai bun sunt: lacrimile, cenuşa şi sacul Pocăinței”[21].

Sfântul Grigorie al Nyssei (335-395) este unul din marii părinți capadocieni, alături de fratele său Sfântul Vasile cel Mare şi Sfântul Grigorie de Nazianz. Daca Sfântul Vasile cel Mare era considerat ,,om de actiune”, iar Sfântul Grigorie de Nazianz, ,,teologul”, Grigorie de Nyssa a fost supranumit ,,filosoful şi misticul”, subliniindu-se prin aceasta contribuția specifică pe care el a adus-o la promovarea credinței creştine. Printre numeroasele sale învățături se găsesc şi cuvinte despre Taina Pocăinței, unde Sfântul părinte le spune păstoriților săi: ,,Vărsați înaintea mea lacrimi amare şi multe şi voi vărsa şi eu cu voi. Alipiți-vă cu tristețe de un slujitor al Bisericii şi încredeți-vă în el ca într-un părinte... Preotul se întristează de păcatul fiului său duhovnicesc, cum s-a întristat Iacob la vederea hainei iubitului său Iosif. Trebuie să vă încredeți în cel ce v-a născut în Dumnezeu mai mult decât în cei ce v-au născut trupeşte. Descoperiți-i cu îndrăzneală secretele cele mai mari, descoperiți-i tainele sufletului vostru, precum se descoperă doctorului rănile cele mai ascunse. El va purta grijă de sănătatea voastră”[22].

Subliniind importanța săvârşirii acestei Sfinte Taine, Sfântul Ioan Gură de Aur spune: ,,Oameni, care trăiesc pe pământ şi locuiesc pe el, au primit îngăduința să

---

[21] I.P.S.Pimen Arhiepiscopul Sucevei şi Rădăuților, Povățuiri pentru Spovedanie, Editura Arhiepiscopiei Sucevei şi Rădăuților, Suceava 2002,p.18

[22] Sfântul Grigorie de Nyssa, Scrieri, în ,,P.S.B.” vol 30, traducere de Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, E.I.B.M.B.O.R., Bucureşti 1998, p453

administreze cele cereşti şi au o putere pe care Dumnezeu n-a dat-o nici îngerilor, nici arhanghelilor. Nu s-a spus îngerilor, ci oamenilor: „Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate şi în cer şi oricâte veți dezlega pe pământ , vor fi dezlegate şi în cer" **(Matei 18; 18)** Au şi stăpânii pământului puterea de a lega, dar leagă numai trupurile. Puterea de a lega a preoților, însă leagă sufletele şi străbate cerurile; Dumnezeu întăreşte sus în ceruri cele făcute de preoți jos pe pământ; Stăpânul întăreşte hotărârea dată de robi. Ce oare altceva a dat Dumnezeu preoților decât toată puterea cerească?...Ce putere poate fi mai mare ca aceasta?… Văd, însă, că toată această putere a fost încredințată de Fiul preoților".[23]

Marele Teolog al Bisericii Răsăritene, Sfântul Ioan Gură de Aur, ne atrage atenția : „Pentru cei morți, în Iad nu mai există mărturisire şi îndreptare, fiindcă Dumnezeu a limitat călăuzirea şi lucrarea la această viață; în vreme ce în cealaltă viață, cercetarea faptelor."[24] Acelaşi dumnezeiesc Părinte învață că este cu neputință să scăpăm de ruşinea ce ne va cuprinde din pricina faptelor noastre, deoarece dacă aici nu ne mărturisim din pricina ruşinii, acolo ne vom umili în fața a miliarde de oameni. Iată cuvintele Dumnezeiescului Părinte: „Dacă aici, în fața unei singure persoane, nu suportăm ruşinea, ce vom face atunci, în fața miilor de miriade? Gândeşte la cum va fi scaunul de judecată al lui Dumnezeu; gândeşte-te la

---

[23] Sfântul Ioan Gură de Aur, Tratatul Despre Preoție,III , 5, în vol. Despre Preoție, traducere, introducere şi note de Pr. Dumitru Fecioru, Editura Biserica Ortodoxă, Bucureşti 2004, p. 77

[24] www.calauzaortodoxa.ro/calauza/sfinti-parinti/despre-spovedanie-i/

păcatele pe care le-ai făcut. Chiar dacă tu uiți păcatele, Dumnezeu nu le uită; dar, dacă tu nu-ți vei şterge păcatele prin pocăință şi mărturisire, El va pune totul în fața ochilor tăi."[25] Şi iarăşi: „Mulți dintre cei ce păcătuiesc, spun: „Mă simt tare ruşinat. Cum mă voi apropia de Dumnezeu? Cum Îl voi implora? Aceştia suferă de o *evlavie drăcească*. Nu aveți nici un fel de îndrăzneală? Încercați şi nu vă temeți, pentru a dobândi multă îndrăzneală. Cine este Cel Ce voieşte să se împace cu tine? Este Cel Ce foarte tare doreşte să te slobozească de păcatele tale, este Dumnezeu. Nu tânjeşti tu după izbăvirea ta cât El doreşte el mântuirea ta."[26] „Fie că eşti păcătos, intră în biserică spre a-ți spovedi păcatele; fie că eşti om drept, intră în casa Domnului ca să nu te abați din drumul dreptății, căci Biserica este un liman şi pentru unul şi pentru celălalt.Ai păcătuit? Nu-ți pierde nădejdea, ci intră purtând înainte Pocăința, ca un steag. Ai păcătuit? Spune-i lui Dumnezeu: <am păcătuită. Ce greutate mare e asta? Ce ocol? Ce oboseală? Ce strâmtoare ca să spui acest cuvânt: <am păcătuit>. Crezi că dacă nu-ți vei spune tu însuți că eşti păcătos, n-o să te pârască diavolul? Ia-i-o înainte şi fură-i tu slujba, căci slujba lui e să pârască. Atunci de ce nu îl preîntâmpini, nu-ți spui păcatul, nu te curățeşti de greşeală, când ştii bine că vei da de un pârâtor care nu ştie să-şi țină gura?Ai păcătuit? Intră în biserică şi spune lui Dumnezeu: <am păcătuit>. Nu cer altceva de la tine, decât

[25] Sf. Ioan Gură de Aur, Omilii despre Pocăință, traducere de Pr. Dumitru Fecioru, E.I.B.M.B.O.R. Bucureşti 1998 www.ioanguradeaur.ro/category/despre-marturisire/

[26] Ibidem, www.ioanguradeaur.ro/category/despre-marturisire/

acest lucru. Sfânta Scriptură zice: <Spune tu întâi nedreptățile tale, ca să te dezvinovățești>; spune-ți tu păcatul, ca să-ți ştergi păcatul. Nu e aceasta vreo osteneală, nici mtortocheri de vorbe, nici cheltuială de parale, nici altceva asemănător. Spune cuvântul, fii de bună credință şi spune: <am păcătuit>. Dar cum se poate asta -mă va întreba cineva -că, dacă spun eu întâi păcatul, să-mi şterg păcatul? Am citit în Scriptură o pildă despre un om care şi-a spus păcatul şi şi 1-a şters şi despre altul care nu1-a spus şi nu i s-a şters". Păcătosul mântuit este David, pentru că şi-a mărturisit vinovăția, cel osândit e Cain, pentru că a tăinuit-o.„Vă îndemn stăruitor să vă mărturisiți deseori lui Dumnezeu. Eu nu vă arăt în fața adunării fraților voştri, nu vă constrâng să vă descoperiți oamenilor păcatele. Deschideți conştiința voastră lui Dumnezeu. Arătâți-i Lui rănile şi de la El cereți remediile. Arătați-vă Lui nu ca să vă mustre, ci ca să vă tămăduiască... Vorbiți şi, lăsând aici păcatele voastre, vă veți întoarce curați".„Vino, Eu te voi schimba,... nu te voi părăsi, te voi îngriji... Cuvintele Mele sunt remedii care muşcă pentru o clipă, dar apoi îți aduc o bună stare durabilă. Eu sunt Doctorul, Eu îți cercetez rănile pentru a preveni putrezirea. Eu mă îndeletnicesc cu medicina, prin cuvântul Meu îți dau sănătatea".„Când am săvârşit o nedreptate, s-o ucidem îndată prin Mărturisire, prin lacrimi, prin pâra păcatelor făcute. Nimic nu este mai ucigător pentru păcat ca Mărturisirea şi osânda greşelii, însoțite de căință şi lacrimi. Osândirea păcatului înseamnă uşurarea lui. Cine a zis aceasta? însuşi Judecătorul,

Dumnezeu: <Fii cel dintâi să-ți spui păcatele şi vei fi îndreptat>.

Vă întreb, pentru ce vă ruşinaţi şi vă roşiţi a vă spune păcatele? Le spuneţi la un om care vă va reproşa pentru ele? Le spuneţi unuia asemănător vouă care levadestăinui? Stăpânului, Conducătorului, Prietenului oamenilor, Doctorului vă arătaţi rănile... <Eu nu vă oblig>, zice El, <să vă arăt în public, în faţa unor mărturii numeroase. Spuneţi-mi păcatele numai Mie în particular, ca să vă vindec rana şi să vă izbăvesc de durere>". „Doctorii, când sunt în faţa unor boli grele, se folosesc de mângâieri şi de rugăciuni pentru a face să se primească leacul care trebuie să vindece. Faceţi la fel. Arătaţi preoţilor rănile...". „Tatăl a dat Fiului toată puterea să judece. Acum văd că Fiul a dat preoţilor toată puterea aceasta... Preoţii iudeilor aveau puterea de a curaţi trupul de lepră sau, mai bine, nu de a curaţi ci numai de a constata curăţirea... dar preoţii Legii Noi au primit puterea de a fi martori ai curăţirii, şi de a curaţi, nu de lepra trupului, ci de întinăciunea sufletului". „Dacă ne aducem aminte de păcatele noastre, Dumnezeu le va uita... Noi înşine să ne condamnăm, noi înşine să ne acuzăm, că astfel vom îmblânzi pe Judecător. Păcatul mărturisit devine mai mic; nemărturisit, se face mai mare şi mai vătămător... Mare bun este, iubiţilor, a-şi cunoaşte cineva păcatele şi a le aminti într-una. Nimic nu vindecă greşelile cuiva sau căderea în păcate atât de sigur ca o amintire într-unade ele, precum şi invers, nimic nu face pe om mai trândav şi aplecat spre păcat, ca uitarea lor... Cum pretinzi, spune-mi, a te învrednici de iertarea păcatelor,

când nu le-ai mărturisit deloc?... Descoperă Domnului calea ta". „Mărturiseşte acestea lui Dumnezeu, mărturiseşte-ți păcatele Judecătorului". „Multe-s căile Pocăinței, ca să vă fie uşoară mântuirea. Căci dacă Dumnezeu ne-ar fi dat numai o cale de mântuire, poate am fi amânat, zicând: <Nu putem să apucăm pe această cale, deci nu ne putem mântui>. Acum însă, luându-ți acest pretext, nu ți-a dat numai un drum, ci multe şi osebite, pentru ca, prin mulțimea lor, să-ți facă lesnicioasă suirea la cer". De greşeşte cineva de mai multe ori, tot de atâtea ori e dator să se pocăiască, adică să-şi plângă vina,să-şi răcorească ochii cu al doilea Botez, ca şi Apostolul Petru care şi-a spălat păcatul lepădării de Hristos prin lacrimile amare ale pocăinței: „Plânge şi tu, deci, păcatul, şi nu-1 plânge aşa cum s-o întâmpla, sau numai de ochii lumii, ci plânge-1 amar, ca Petru. Varsă lacrimi din baierile inimii, ca Domnul, cuprins de milă pentru tine, să-ți ierte păcatul. Căci e îndurător, El însuşi a spus: <Nu vreau moartea păcătosului, ci să se întoarcă, să se pocăiască şi să trăiască> **(lezechiel 18; 23)**. Cere de la tine o osteneală mică şi îți dăruieşte în schimb lucruri mari. Caută să-i dai un prilej, ca să-ți hărăzească comoara mântuirii.Varsă lacrimi şi El îți va da iertare, fa Pocăință şi El îți dă iertarea păcatelor, dă şi tu un prilej cât de mic, ca să ai o apărare cu bună înfățişare. El pune unele, noi altele; dacă noi punem pe ale noastre, le pune şi El pe ale Lui". „Iertarea păcatelor e izvorul mântuirii şi răsplata Pocăinței, căci aceasta e un leac ce şterge păcatul: e un dar ceresc, o putere minunată, biruind prin har înlănțuirea

legilor". ,,Pocăința e grozavă şi cumplită pentru păcătoşi, leac al greşelilor, mistuirea nelegiuirilor, cheltuire de lacrimi, încredere în Dumnezeu, armă împotriva diavolului, sabie care taie acestuia capul, nădejde în mântuire, nimicire a deznădejdii. Ea deschide Cerul, ea ne duce în Paradis, ea biruie pe diavol (de aceea aduc vorba atât de des de acest lucru); după cum se vede, ea ne dă încrederea că el (diavolul) poate fi răpus. Dacă ai păcate, nu deznădăjdui, leacul acesta vi-l dau fără încetare, căci ştiu ce mare leac e împotriva diavolului, să nu pierzi nădejdea. Şi dacă greşeşti în fiecare zi, pocăieşte-te în fiecare zi. Şi după cum facem la casele dărăpănate, unde, după ce am scos părțile putrede, cârpim locul cu material nou şi mereu suntem cu grijă şi luare aminte, tot aşa facem şi cu noi înşine. Dacă din pricina păcatului astăzi te-ai dărăpănat, înnoieşte-te prin Pocăință". ,,Acesta este timpul căinței, acela al judecății, acesta al întrecerilor, acela al cununilor, acesta al trudei, acela al odihnei, acesta al ostenelii, acela al răsplății. Treziți-vă, vărog, dezmeticiți-vă şi să ascultăm cu drag cele spuse. Am trăit în carne, să trăim de aici încolo în duh, am trăit în desfrânări, să trăim în virtuți, am trăit în nepăsare, să trăim în Pocăință. Ce se făleşte pământul şi cenuşa? Ce te mândreşti, omule? De ce eşti aşa de semeț? Ce tragi nădejde de pe urma bogățiilor şi a slavei lumeşti? Să mergem la morminte, rogu-te, să vedem acolo tainele, să vedem firea sfâşiată, oasele mâncate, trupuri putrezite. Dacă eşti înțelept, uită-te; dacă eşti isteț, spune-mi, cine-i acolo împărat, cine-i om de rând, cine-i boier şi cine-i slugă, cine-i înțelept şi cine-i

neghiob? Unde-i acolo frumusețea tinereții, unde-i înfățișarea ei plăcută, unde-s ochii drăgălaşi, unde nasul bine croit, unde-s buzele roşii ca focul, unde-i frumusețea obrajilor, unde-i fruntea strălucitoare? Nu-s toate cenuşă? Nu-s toate scrum? Nu-s toate pulbere? Nu-s toate viermi? Nu-s toate putreziciune şi miros urât? Gândindu-vă la toate acestea, fraților, şi închipuindu-vă în cuget acea zi din urmă (Ziua Judecății), cât mai avem timp, să ne întoarcem de pe drumul nostru cel greşit."[27]

Sfântul Ioan Scărarul vorbind despre pocăință zice: „Pocăința este aducerea înapoi a Botezului. Pocăința este învoiala cu Dumnezeu pentru o a doua viață. Pocăința este cumpărătoare a smereniei. Pocăința este necontenita renunțare la nădejdea vreunei mângâieri trupeşti. Pocăința este gândul de sine şi ingrijirea neingrijată de sine. Pocăința este fiica nădejdii şi tăgăduirea deznădejdii. Cel ce se pocăieşte se osândeste pe sine."[28]

Pocăința este al doilea har, spune Sfântul Isaac Sirul şi se naşte în inimă din credință şi frică. Ea este a doua renaştere. „Pocăința este reînoirea botezului, este curățirea conştiinței."[29]

Vorbind despre pocăință Sfântul Talasie Libianul consideră că: „Pocăința naşte păzirea poruncilor; iar păzirea poruncilor aduce curăția sufletului. Curățirea sufletului înseamnă izbăvirea de patimi; iar izbăvirea de patimi naşte dragostea. Sufletul curat este acela care

[27] Ibidem, www.ioanguradeaur.ro/category/despre-marturisire/

[28] Sfântul Ioan Scărarul, Scara Raiului, în Filocalia vol IX, traducere de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, E.I.B.M.B.O.R. Bucureşti 1980, p. 136

[29] Ibidem, p.136

iubeşte pe Dumnezeu; iar minte curată, aceea care s-a despărțit de patimi. Luptă pentru poruncile lui Hristos până la moarte; căci curățindu-te prin ele, vei intra în viață."[30]

Tertullian, în lucrarea „De paenitentia" , tratează despre sensul Pocăinței şi felurile ei: prebaptismală şi postbaptismală. Aceasta a doua Pocăință e unică. Curătia este dată pentru curăția minții[31]…. Mântuirea omului prin iertarea păcatelor săvârşite înainte. Tot el vorbeşte si despre spovedania colectivă în public, pocainţa manifestată între frați întăreşte, pe când tăinuirea păcatelor slăbeşte biserica.[32] După Tertulian „o recădere cere o reînnoire a vindecării. Tu vei fi plăcut Domnului nerefuzând ceea ce El îți oferă. Tu L-ai ofensat, dar poți încă să te împaci cu El. Tu ştii către cine să te alături şi că El nu te refuză"[33].

Origen îi înfățişează pe preoți ca fiind: „cei voiți de Dumnezeu ca să fie doctorii sufletelor în Biserica Sa"[34]. „Dacă aveți conştiința că ați făcut greşeli, nu le ascundeți, ci descoperiți-le Domnului prin Spovedanie şi nădăjduiți în El. Când v-ați mărturisit şi v-ați descoperit păcatele,

---

[30] Talasie Libianul, în Filocalia, Vol. IV, traducere de Pr. Dr. Dumitru Stăniloae, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu 1948, p. 17

[31] Tertulian, De paenitentia, în colecția „P.S.B." Vol 3, traducere de Prof. Nicolae Chițescu, Eliodor Constantinescu, Paul Papadopol şi Prof David Popescu, E.I.B.M.B.O.R., Bucureşti 1981, p. 207-211

[32] Ibidem, p.219

[33] I.P.S. Pimen Arhiepiscopul Sucevei şi Rădăuților, Povățuiri pentru Spovedanie, p. 14

[34] Origen, Srieri alese, în colecția „P.S.B.: vol 8, traducere de Pr. Prof Teodor Bodogae, E.I.B.M.B.O.R. Bucureşti 1982, p. 93

speraţi în iertarea Lui. El vă va reda sănătatea... Iată ce va face, dacă-I veţi descoperi păcatele". „Este o taină minunată mărturisirea păcatului... Faptele noastre secrete, cuvintele, chiar şi gândurile, toate vor fi arătate şi cunoscute prin acela care învinovăţeşte pe păcătos, după ce i-a insuflat păcatul. El (diavolul) ne îndeamnă la păcat, iar după ce am păcătuit ne acuză. Dacă, luându-i-o înainte, ne vom învinui pe noi înşine în curgerea vieţii, noi scăpăm de viclenia diavolului, duşmanul şi acuzatorul nostru. Asta înseamnă prezicerea profetului: „Spune tu întâi nedreptăţile tale, ca să te dezvinovăţeşti. ". Aceasta arată că trebuie să întrecem pe acela care e gata să ne învinuiască, cum zice profetul, „ca să fiţi primii şi să nu vă lăsaţi întrecuţi. Dacă, în sfârşit, voi sunteţi cei dintâi a vă spune păcatele, dacă voi faceţi jertfa Pocăinţei, dacă voi vă daţi carnea morţii ca duhul să vă fie nevătămat în Ziua Domnului, voi veţi gusta odihna acestei zile". David, în acelaşi înţeles, zice în psalmi: „Bucuraţi-vă, dreptilor; celor drepţi li se cuvine laudă „ **(Psalmul 32; 1)**. Dumnezeu i-a iertat greşelile pentru că el s-a învinuit de fărădelegile sale. Vezi, dacă ne mărturisim păcatele, meritäm iertarea lor".„Vezi, ce ne învaţă pe noi dumnezeiasca Scriptură, ca să nu ne acoperim păcatul. Căci precum cei ce se îngreunează de o mâncare nemistuitoare sau bogată în sucuri, vomând se uşurează, aşa se vor nelinişti înlăuntru şi se vor îneca de sucul păcatului aceia care au păcătuit şi-şi ascund şi acoperă păcatul. Iar dacă cineva se face acuzatorul său, când se învinuieşte şi se mărturiseşte, varsă păcatul şi se curăţă de

toată cauza bolii. Caută mai întâi doctorul căruia să-i descoperi cauza bolii tale, ca el să plângă cu cei ce plâng, să aibă durere şi să simtă împreună, arătându-se mai întâi doctor înțelept şi îndurător. Dacă îți va spune ceva sau te va sfătui să faci şi să împlineşti aceea şi dacă va cunoaşte şi va vedea el că boala ta ar trebui arătată şi vindecată în adunarea Bisericii întregi şi că, în acest chip, se pot zidi şi ceilalți şi tu însuți te poți lesne vindeca, atunci, după multă cumpănire şi după sfatul aceluiaşi doctor experimentat, să faci şi tu aceasta"[35].

Sfântul Ciprian al Cartaginei vorbeşte despre mărturisirea care precede împărtăşania şi-l sfătuieşte pe credincios „să facă mărturisirea la orice preot".[36] Întreaga sa operă este străbătută de fiorul acestei taine: „Fiecare, vă rog, prea iubiților frați, să-şi mărturisească păcatul cât timp cel ce a păcătuit este încă în lume, cât timp mărturisirea sa poate fi primită, când canonul şi iertarea date prin preoți sunt plăcute Domnului. Să ne întoarcem la Domnul din toată inima şi, arătând căință cu durere nefățarnică pentru păcat, să cerem milostivirea lui Dumnezeu... cu ajunări, cu plângeri şi lacrimi, cum El singur învață".„Căiți-vă, scumpii mei frați, şi cercetați-vă păcatele cu inima înfrântă; recunoaşteți greşeala cea mare a cugetului vostru, deschideți-vă ochii inimii spre a vă pricepe păcatul şi nici nu deznădăjduiți de milostivirea lui Dumnezeu, nici nu aşteptați grabnica Lui iertare. Pe cât de

---

35 Ibidem, p. 93

36 Sfântul Ciprian al Cartaginei, Despre rugăciunea Domnească, în colecția „P.S.B.", vol 3, p.477

îndurat şi bun e Dumnezeu în iubirea Sa părintească, pe atât de temut este în majestatea Sa de judecător. Pe cât de grele ne-au fost păcatele, pe atât de mult vrea să le plângem. Rana adâncă are trebuință de tratare cu îngrijire îndelungată. Căința să nu fie mai mică decât greşeala... Trebuie a vă ruga şi a face cerere mai fierbinte, a petrece ziua în jale, a petrece16nopțile în priveghere şi plângere, a întrebuința tot timpul în plângeri, a sta în genunchi la pământ, a zăcea în cenuşă şi în sac şi în noroi, (forme vechi de pocăință care s-au păstrat până în primele veacuri ale creştinismului), a nu mai dori nici o haină după pierderea hainei lui Hristos, a prefera postul după mâncarea diavolului (jertfele idoleşti), a sârgui în fapte bune cu care se curățesc păcatele, a face adeseori pomană prin care se mântuiesc sufletele de moarte. Cine dă în acest chip bucurie lui Dumnezeu, cine, căindu-se de fapta sa, ruşinându-se de fărădelegea sa, va scoate chiar din durerea căderii sale putere şi credință nouă, acesta, ascultat şi sprijinit de Domnul, va înveseli Biserica pe care o întristase mai înainte şi acum va merita nu numai iertarea lui Dumnezeu, dar şi cununa”[37].

Sfântul Metodiu, Episcopul Olimpului (+311) se ruga astfel: ,,Aplecat până la pământ înaintea Ta, eu Te rog să mă curățeşti de păcatele mele şi să nu mi le socoteşti. Bine este a ne mărturisi păcatele, căci Tu eşti milostiv, Tu eşti răbdător, bun şi Te întristezi de greşelile noastre. De asemenea, Te rog fierbinte, Tu, care cunoşti toate greşelile mele, iartă-mi-le”.,,Să ne îndeletnicim întru rugăciuni,

[37] Ibidem, p.477

întru cereri, întru ajunări,întru Pocăință şi să arătăm viață nouă, schimbată. Să ne mărturisim, să ne întoarcem fraților. Că a întoarcerii este vremea şi a lacrimilor celor multe... Să ne ostenim aici puțin, ca să nu ne muncim acolo mult. Să ne nevoim vremelnic, ca să nu ne chinuimveşnic, să nu dormităm, să nu ne trândăvim ci să batem (la uşă) prin Pocăință zicând: Deschide nouă, Stăpâne, deschide nouă nevrednicilor, smeriților şi păcătoşilor pentru sfânt numele Tău. Să nu ne încui, îndură-Te. Să nu ne lipseşti pe noi de mila Ta, de slava Ta, de împărăția Ta"[38]

Istoricul bisericesc Eusebiu de Cesareea (+340) scria: ,,Până când veți rămâne în păcat? Ar trebui, din contră, să vă grăbiți spre Pocăință şi spre mărturisirea scumpă lui Dumnezeu. David a stăruit în pocăință. Pentru o noapte de păcat, a petrecut nopți întregi în lacrimi deşi vecinii îşi băteau joc de el. Sufletul, prin mărturisirea făcută lui Dumnezeu, se vindecă de răni."[39]

Sfântul Atanasie cel Mare (+373), vorbeşte despre pocăință ca act de iertare a păcatelor prin puterea Harului Mântuitorului Iisus Hristos: ,,După cum omul botezat de preot se luminează prin harul Duhului Sfânt, tot astfel, acela care se mărturiseşte în Pocăință primeşte de la preot iertarea prin harul lui Hristos".[40]

---

38 I.P.S. Pimen, Povățuiri pentru Spovedanie , p. 17
39 Ibidem, p.17
40 Ibidem, p.17

Sfântul loan Damaschinul defineşte Pocăința ca fiind: ,,întoarcerea, prin asceză şi osteneli, de la starea cea contra naturii la starea naturală şi de la diavolul la Dumnezeu”[41].

În privința modului în care se săvârşea mărturisirea păcatelor istoria Bisericii ne arată că încă din epoca apostolică ea se făcea atât în secret, cât şi în public, dar întotdeauna înaintea episcopului sau preotului. Exista numeroase norme canonice, unele înscrise în textul sfintelor canoane, iar altele păstrate prin obicei. Cele mai vechi se referă la mărturisirea publică a păcatelor, căci aceasta era forma cea mai veche în care s-a administrat Sfânta Taină a Pocăinței.

Potrivit rânduielilor mărturisirii publice, credincioşii se înfățisau - din îndemn propriu - înaintea obştii sau comunității locale, fiind de față episcopul şi ceilalți slujitori, sau preotul şi alți slujitori - în cazul când comunitatea era mai mică şi nu avea în frunte un episcop - şi înaintea tuturor acestora îşi mărturiseau păcatele. Episcopul sau preotul şi toți ceilalți clerici, împreună cu obştea credincioşilor apreciau gravitatea sau lipsa de gravitate a păcatelor mărturisite şi toți împreună hotărau dacă era cazul ca cel care a săvârşit mărturisirea să primească dezlegarea de păcate sau să fie supus epitimiilor ori pedepselor duhovniceşti. În primul caz, el era dezlegat de către episcop sau de către presbiter, iar în al doilea caz, episcopul sau presbiterul îi aducea la cunoştință epitimiile la care urma să fie supus, după gravitatea păcatelor. Acestea mergeau de la oprirea simplă de la Sfânta.

[41] Ibidem, p.22

Împărtăşanie, pentru un timp, până la excomunicarea pe timp determinat, ori chiar pentru totdeauna şi până la anatema.

Rânduiala mărturisirii publice a durat în Biserică timp îndelungat, deşi practicarea ei a întâmpinat multe dificultăți şi a fost împreunată cu multe primejdii pentru viața comunităților creştine şi a slujitorilor acestora.

Împrejurările vieții nu au permis creştinilor, să practice întotdeauna mărturisirea publică, de aceea alături de aceasta s-a practicat şi mărturisirea secretă, atât pentru a se evita unele primejdii, cât şi pentru că mărturisirea publică nu era posibilă în toate cazurile, ca de exemplu în cazurile celor bolnavi, care nu se puteau deplasa, sau nu aveau nici energia de a putea să suporte o încercare ca aceea pe care o constituia mărturisirea publică. În cazurile în care se practica mărturisrea secretă, potrivit tot rânduielilor tradiționale, duhovnicul, fie episcop, fie presbiter, era dator să nu divulge păcatele mărturisite şi nici epitimiile pe care le aplica cu prilejul mărturisirii secrete, atunci când era cazul să fie aplicate.

Pe la sfârşitul veacului V, sub îndrumarea Patriarhului Nectarie al Constantinopolului, mărturisirea secretă s-a impus ca rânduială generală în întreaga Biserică şi o dată cu ea s-a generalizat şi îndatorirea păstrării secretului mărturisirii de către duhovnic. Această îndatorire este prevazută mai întâi în canonul 37 al Sântului Vasile cel Mare, apoi în canonul 132 al sin. de la Cartagina, de la anul 419 şi e reluată mult mai târziu, pe la

începutul veacului al IX-lea, prin canonul 28 al Sfântului Nichifor Marturisitorul.

c) ***Sensurile şi semnificaţiile Tainei Spovedaniei în teologia şi spiritualitatea ortodoxă contemporană*****.**

Potrivit învățăturii creştine, omul care a fost creat de Dumnezeu nu se află într-o stare de repaus, într-o situație de autosuficiență, static, ci este într-o continuă mişcare, într-o dinamică lucrătoare potrivit chemării lui la „asemănarea" cu Dumnezeu; este chemat la desăvârşire. Lucrarea persoanei umane pentru a ajunge la desăvârşire se leagă de Dumnezeu şi de împlinirea poruncilor divine, de aceea, ea se numeşte lucrare sfântă, căci de fapt omul este chemat la sfințenie.

Lucrarea aceasta se poate desfăşura, creştineşte vorbind, la nivel spiritual prin rugăciune, care este raportarea omului la Dumnezeu, comuniunea şi unirea cu El"[42], dar nu se epuizează în aceasta, căci şi toate cele pe care le face omul zi de zi prin lucrul mâinilor sau la un nivel intelectual pot să se încadreze într-o lucrare sfântă.

Sfânta Spovedanie este una dintre cele şapte taine ale Bisericii Ortodoxe cu o importanță deosebit de mare pentru viața duhovnicească a creştinilor, datorită efectului pe care îl are asupra credinciosului, acela de a-i curăți păcatele prin harul Sfântului Duh. Părinții Bisericii văd în spovedanie „un al doilea botez" sau, dupăcum zice Sfântul Ioan Scărarul în treapta a V-a a Scării, „pocăinta este

[42] Sf. Ioan Scărarul, Scara Raiului, Filocalia vol. IX, p. 381.

aducerea înapoi (împrospătarea) a botezului. Pocăința este cumpărătoare a smereniei. Pocăința este necontenita renunțare …”[43].

Această expresie ne face să înțelegem mai bine sensul profund al tainei, pentru că spovedania nu înseamnă o ştergere formală a unor greşeli pe care omul le-a săvârşit, ci îşi doreşte o schimbare lăuntrică a acestuia. Păcatele pe care le face omul „îi fac nesimțitoare mintea, inima şi conştiința, îi orbesc vederea duhovniceacă şi îi fac neputincioasă voința creştină.”[44]

Însă, prin milostivirea lui Dumnezeu Care îşi revarsă harul Său curățitor, omul este reaşezat în demnitatea sa inițială, dobândită prin Botez, aceea de a fi partener de dialog al Lui. Pentru aceasta, Dumnezeu nu-l lasă singur pe creştinul căzut în păcate, ci îi trimite în ajutor pe slujitorul lui, care este preotul. Mărturisindu-se preotului duhovnic, credinciosul învață să redescopere dialogul cu Dumnezeu, învață să se reaşeze în starea de fiu iubitor față de Tatăl său cel ceresc şi astfel să-şi recâştige libertatea şi celelalte puteri ale sufletului slăbite prin păcate.

Astfel, el reîncepe cu spovedania să practice virtuțile creştineşti, şi în primul rând credința, deoarece mergând în fața duhovnicului mărturiseşte că Dumnezeu este Dreptul Judecător, Creatorul a toate cele văzute şi nevăzute, de sub ascultarea Căruia a ieşit şi de la Care s-a

[43] Ibidem, p. 136

[44] Pr. Mihail Pomazanscki, Teologia DogmaticăOrtodoxă, Editura Sophia, Bucureşti, p. 236

îndepărtat. Pe de altă parte el vine la spovedanie cu nădejdea în bunătatea Domnului, Care iartă toate păcatele oamenilor ce se căiesc pentru ele şi, nu în ultimul rând, el pune în lucrare virtutea iubirii creştineşti, pentru că merge înaintea scaunului de spovedanie din dorința de a redobândi comuniunea cu Dumnezeu şi cu semenii săi. Acest lucru se realizează prin iertarea tuturor celor care i-au greşit şi care l-au nedreptățit, astfel reaşezânduse în postura de om duhovnicesc.

În tot acest demers ascetic, rolul duhovnicului este deosebit de important. Astăzi tot mai mulți oameni se întreabă de ce este nevoie ca preotul să fie cel care le ascultă păcatele, de ce nu se pot spovedi direct lui Dumnezeu. Biserica mărturiseşte că prin harul duhovniciei, preotul coboară în adâncurile tainice ale sufletului creştinului şi se roagă lui Dumnezeu să curețe zgura păcatelor, povățuindu-l pe acesta pe treptele virtuților.

De aceea, între duhovnic şi ucenic se stabileşte o relație asemănătoare celei dintre un tată şi fiul său. La baza acestei legături stă Mântuitorul Hristos, Cel care le-a spus apostolilor după învierea Sa: „Pace vouă! Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit şi Eu pe voi. Şi zicând acestea, a suflat asupra lor şi le-a zis: Luați Duh Sfânt. Cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate şi cărora le veți ține, vor fi ținute.” **(Ioan 20; 21-33)**

Relația dintre duhovnic şi credincios este prezentă în Biserică încă din perioada apostolică, fiind aşezată în mijlocul nevoințelor ascetice ale credincioşilor care se

pregăteau pentru primirea Sfintei Împărtăşanii. În faţa acestor provocări ale lumii contemporane, Părintele Stăniloae arată că „numai persoanele alese de Hristos într-un mod obiectiv verificabil, cum au fost aleşi şi Apostolii, pot avea şi pot exercita puterea lui Hristos cu seriozitate şi pot fi luaţi în serios de ceilalţi în exercitarea ei, având atât cei aleşi, cât şi ceilalţi în acest fapt garanţia obiectivă că ei au fost aleşi de Hristos. Garanţia aceasta o au în faptul căcei aleşi au fost arătaţi ca atare de către Duhul Sfânt printr-un act de consacrare săvârşit de Biserică şi garantat de Biserică, prin invocarea Acestuia de către un episcop ca altă persoană consacrată în ea, până la Apostoli.”[45]

Mergând în faţa duhovnicului şi spunând păcatele sale, creştinul arată că este în comuniune cu semenii săi, că nu-şi pune propriul „eu” în centrul existenţei sale, care ar avea puterea de a-şi acorda singur iertarea păcatelor, ci simte că are nevoie de ajutorul unui semen, ales de Dumnezeu, căruia i-a fost dată o slujire specială de către El.

Sub epitrahilul preotului, omul are posibilitatea de a-şi analiza obiectiv conştiinţa şi de a conştientiza faptele sale, înţelegându-le consecinţele, tot aşa cum o va face în faţa Dreptului Judecător. Părintele Stăniloae explică, atunci când vorbeşte despre pocăinţă, că ea este mijlocul cel mai potrivit pentru a scăpa de capcanele egoismului[46] . Prin păcatele sale omul nu face altceva decât să lucreze la

---

[45] Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Teologia Dogmatică Ortodoxă, EIBMBOR, Bucureşti 1997, p. 128

[46] Ibidem, p. 130

slujirea propriei persoane, cu cât săvârşeşte mai multe păcate, cu atât îşi trasformă propriul eu într-un idol.

De asemenea, trebuie menționat că actul propriu-zis de iertare este făcut de Hristos prin preot. În rugăciunile citite la Taina Spovedaniei, duhovnicul spune: ,,iar eu sunt numai un martor, ca să mărturisesc înaintea Lui toate câtemi vei spune"[47]. Aşadar, Hristos este Cel care iartă credinciosului în mod nevăzut păcatele, pe când preotul este cel care i le iartă în chip văzut.

Pocăința devine expresia efortului omului pentru a se întâlni cu Dumnezeu şi forma cea mai concretă a iubirii pe care omul o simte față de Dumnezeu. Astfel, pe lângă faptul că pocăința este o Taină a Bisericii, ea are şi un al doilea sens şi anume acela de a fi o stare permanentă de căință, ce trebuie să-l însoțească pe credincios în fiecare moment din viața sa. Acest al doilea tip de pocăință izvorăşte tot din Taina Spovedaniei şi este în permanentă legătură cu ea, fiind socotită de Părinții Bisericii ca o pregătire pentru primirea acestei taine. ,,Ideea unei pocăințe permanente corespunde cu rostul pocăinței îngenere. Dacă ea priveşte înapoi spre curățirea omului de păcatele adunate după Botez, ca omul nou să poată înainta luptând, prin puterea Botezului, cu ispitele ce-i vin din față, atunci evident că noi, greşind aproape în fiecare clipă, adică aproape niciodată necâştigând o biruință desăvârşită asupra unei ispite, ci numai în parte, e necesar un regret care să ne însoțească statornic, care să ne smerească statornic, o voce care să critice mereu

[47] Molitfelnic, EIBMBOR, Bucureşti 2006, p. 65

imperfecţiunile faptelor săvârşite, constituind prin însuşi acest fapt un îndemn pentru o şi mai mare încordare a lucrării nostre viitoare"[48]

Această stare de permanentă părere de rău pentru păcatele săvârşite stă la începutul urcuşului duhovnicesc, fiindcă pocăința continuă atrage după sine rugăciunea continuă pentru dobândirea îndurării lui Dumnezeu, iar rugăciunea alungă toate gândurile rele. Pe de altă parte, dacă omul învață să-şi alunge gândurile rele, reuşeşte să-şi întărească şi voința spre a face binele şi să înainteze spre unirea cu Hristos.

Un alt aspect al spovedaniei, de unde reiese importanța preotului în actul de spovedanie, este îndrumarea pe care credinciosul o primeşte prin canon. Nimeni nu îşi poate da singur mijloacele de tămăduire, ci are nevoie de altcineva care să-l îndrume, acesta fiind preotul, ca trimis al lui Hristos. El recomandă calea care trebuie urmată de credincios, având întotdeauna în vedere voia lui Dumnezeu. Canonul nu trebuie înțeles ca o pedeapsă în sens juridic, ci trebuie văzut dintr-o perspectivă terapeutică, el fiind leacul pe care îl primeşte credinciosul, este modul în care fiecare suflet îşi începe vindecarea spirituală. Toate aceste elemente ale spovedaniei au fost aşezate de Mântuitorul Hristos pentru tămăduirea duhovnicească a oamenilor. Întotdeauna, Taina Spovedaniei îl are în vedere pe Hristos şi unirea cu El, care se realizează prin Taina Împărtăşaniei, aceasta fiind

[48] Pr. Dumitru Stăniloae, Ascetica şi Mistica Bisericii Ortodoxe, EIBMBOR, Bucureşti 2002, p. 144

prin excelență taina unității. Primindu-L pe Hristos prin Împărtăşanie, ştim că primim adevărata viața, care nu se întrerupe la mormânt, ci continuă în Împărăția Cerurilor. Tocmai de aceea, Biserica îndeamnă ca, înainte de a primi Sfânta Împărtăşanie, credincioşii să-şi pregătească sufletele prin spovedanie.

d) ***Taina Spovedaniei ca mijloc de vindecare spirituală şi apropiere de Dumnezeu într-o lume secularizată*****.**

Discuțiile dintre cei care se apropie de Biserică şi cei care merg la slujbe de ani de zile sunt, pentru cei dintâi, prilejuri de lămurire, prilejuri de a dobândi răspunsuri la întrebările care îi frământă.

Răspunsul unui om poate fi mai de folos decât citirea unei cărți întregi. Răspunsul venit în urma unei experiențe are o mare valoare pentru cel care nu are timp sau nu are tragere de inimă să caute acest răspuns în cărți.

Există două feluri de întrebări: unele simple, al căror răspuns poate fi dat de către orice creştin care are o experiență de ani de zile în viața Bisericii, şi altele grele, al căror răspuns necesită o experiență duhovnicească foarte înaltă, în lipsa căruia problema discutată poate fi înțeleasă greşit.

La astfel de probleme îi este mult mai de folos omului să afle direct răspunsurile Sfinților Părinți sau ale părinților îmbunătățiți din vremurile noastre.

Totuşi, oamenii prea nu au timp (sau se lenevesc) să cerceteze scrierile duhovniceşti ale Sfinţilor Părinţi. Răspunsurile pe care le obţin întrebându-i pe alţii nu sunt însă la aceeaşi măsură. Ba mai mult încă, dacă cel care răspunde are o oarecare agonisire strict intelectuală din citirea cărţilor sfinte, va putea da răspunsuri nepotrivite, nefiind în stare să se folosească aşa cum trebuie de cele citite, pentru că învăţătura ortodoxă nu este un simplu curs de filosofie pe care, după ce îl învaţă, cineva poate da răspunsuri precise la orice întrebare privitoare la cunoştinţele prezentate în curs.

Viaţa creştină e neînţeleasă pentru lumea secularizată din zilele noastre. Totul este paradoxal în ea, totul are o ordine inversă faţă de cea a lumii şi de aceea este cu neputinţă ca ea să fie cunoscută doar prin cuvânt. Singura cale de a ajunge la ea este păzirea poruncilor lui Dumnezeu. Viaţa creştină este ea însăşi o viaţă tanică în Hristos. Mai mult, creştinismul este un mod de viaţă, precum şi tot ceea ce presupune acesta. Viaţa unui creştin este o participare activă la viaţa lui Hristos, iar aceasta nu poate avea loc fără lucrarea Duhului Sfânt.

Învăţătura creştină nu poate fi înţeleasă decât de către cei care îşi armonizează cunoaşterea cu trăirea. Hristos nu vine automat în inimile celor care citesc mii de pagini din cărţile duhovniceşti, fie ele şi toate volumele din Filocalie plus colecţia de Părinţi şi Sscriitori Bisericeşti. Hristos vine la cei care merg pe calea cea îngustă a Evangheliei.

Ar fi bine ca oamenii să îi întrebe pe preoţi despre nelămuririle lor. Numai că aceasta se întâmplă abia după

ce oamenii conştientizează importanţa legăturii cu preotul, şi nevoia unui preot care să îi călăuzească pe drumul spre Rai.

Până să înţeleagă nevoia unei călăuze, cei care vin de puţină vreme la biserică îşi făuresc un sistem propriu de înţelegere a credinţei creştine, lucru surprins de Prărintele Profesor Dumitru Popescu: „în ultimul deceniu am găsit o nouă realitate care este lumea postmodernă, pe care o vedem şi simţim în chipuri diferite, la fel cum s-a întâmplat cu lumea modernă care a preluat-o."[49]

Lumea exterioară - cu contradicţiile ei, cu poticnirile ei, cu ciudăţeniile ei - îl determină pe om să îşi creeze anumite baraje de apărare. Omul caută un echilibru, inventează mijloace de supravieţuire, se simte ca un animal încolţit, care se luptă să nu fie nimicit de către cei mai puternici decât el. Omul îşi creează propriul mod de a vedea lumea, de a o înţelege, de a-i răspunde. Câţi oameni sunt, atâtea idei şi curente filosofice.

În momentul în care omul se apropie de Biserică, are tendinţa de a o supune aceluiaşi filtru prin care trece tot ce îl înconjoară, are tendinţa de a-şi forma o viziune originală asupra Bisericii. Această atitudine este firească în măsura în care el nu a înţeles că Biserica este Trupul lui Hristos, Trup căruia el îi este mădular sau, dacă nu a primit încă Taina Botezului, Trup din care este chemat să facă parte.

---

[49] Pr. Prof. Dr. Dumitru Popescu, Ortodoxie şi globalizare, în Almanah Bisericesc, Târgovişte 2005, p. 16

La început, omul se vrea un simplu observator, un analist al vieții bisericeşti. Încetul cu încetul, el conştientizează tensiunea dintre filosofia proprie şi viața Bisericii. Îşi dă seama că Biserica este locul în care nu numai „grija cea lumească" trebuie să o lepădăm, ci trebuie să lepădăm şi toată înțelepciunea cea deşartă a acestei lumi. Atunci se află într-un moment de cumpănă: ori îmbrățişează Ortodoxia şi îşi modelează viața după învățătura şi filosofia Bisericii, ori rămâne cu idolii săi, fiind ortodox prin Botez, dar protestant prin gândire (protestant nu în sensul limitat în care ar considera icoanele chipuri cioplite sau în care ar nega importanța Sfintei Tradiții, ci în sensul în care ar prețui mai mult punctul său de vedere, propriile sale opinii, decât adevărul pe care îl propovăduieşte Biserica).[50]

Acest lucru la determinat pe marele teolog Olivier Clement să afirme că: „într –o socieatate postmodernă, secularizată, biserica sau mai binezis Bisericile sunt nevoite să-şi găsească locul, nu un loc dominant. Nu un loc marginal, nu un ghetou al fricii şi al orgolului departe de cultură şi de viața comunitară."[51]

„De ce ? Pentru că ştim prea bine că trăim într -o lume dominată de valorile pământeşti mai curând decât de suflet. Trăim, cu alte cuvinte, într-o lume secularizată."[52]

---

[50] Danion Vasile, Noi preoți sfinți de mir, Editura Lucman, Bucureşti 2006, p. 230

[51] Oliver Clement,Viața din inima morții, traducere de Claudiu Soare, Editura Pandora-M , Târgovişte 2001, p. 9

[52] Preot Prof. Dr. Dumitru Popescu, Hristos, Biserică, Societate, EIBMBOR, Bucureşti 1998, p. 142

Epoca noastră însă, datorită dezvoltării fără precedent a capacității de stăpânire şi manipulare a omului, favorizează, mai mult ca oricând căutarea confortului existențial şi odată cu el stimularea celor trei tentații majore, prezente deja în cartea Genezei, şi anume: plăcerea, averea şi puterea. Conştiința care devine tributară acestei tentații şi se complace în cercul lor de vrajă, tratează apoi cu indiferență sau marginalizează orice demers al căutării unei vocații ultime a omului, dincolo de ceea ce îi oferă societatea de consum şi valorile pe care ea le propune.

Cel care a surprins acestă tendință a omului modern a fost filozoful german Schelling, care ne spune cu multă profunzime că: „păcatul originar al omului de a fi ca Dumnezeu, constă în atitudinea prometeică a omului de a nu recunoaşte concretul aşa cum a fost creat de Dumnezeu în creație... este vorba de o atitudine care nu acceptă realitatea creației, ci vrea să trăiască obişnuit într -o lume ideală şi de vis.”[53]

Omul se transformă într-o ființă fără rădăcini care devine izvor nesecat de violență şi terorism. Criza spirituală a omului contemporan va spori mereu dacă Biserica nu-şi va face simțită prezența şi lucrarea Sa spirituală.

Într-adevăr putem spune că „cea mai mare provocare pe care o întâmpină Biserica astăzi nu este ateismul ci indiferența.”[54] Acest indiferentism din

[53] Idem, Ortodoxie şi globalizare, p. 19;
[54] Oliver Clement, Viaţa din inima morţii, p. 39

conştiinţa tinerilor este mult mai grav decât materialismul şi ateismul. Din păcate atât şcoala cât şi familia nu pot face faţă. Singura instituţie care le poate sprijini deopotrivă este Biserica. Pentru acestea ea trebuie să ofere o morală, o platformă care să-şi facă, să-şi câştige timp în faţa răutăţii şi durerii celorlalţi oameni.

Biserica are rolul cel mai important în cadrul societăţii actuale, prezenţa ei trebuind să fie din ce în ce mai vizibilă şi mai pregnantă. Şi cum se poate realiza aceasta? Prin Taina Sfintei Spovedanii. Ea joacă un rol central în viaţa şi spiritualitatea ortodoxă. Este taina prin care se restabileşte legătura omului cu Dumnezeu, legătură întreruptă prin păcat.

Viaţa creştinului nu se poate fără spovedanie, dacă avem în vedere faptul că toţi păcătuim, conform celor spuse de Sfântul Apostol Ioan: „Dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înşine şi adevărul nu este întru noi. Dacă mărturisim păcatele noastre, El este credincios ca să ne ierte păcatele şi să ne curăţească pe noi de toată nedreptatea” **(I Ioan 1; 8-9)**.

„Intelectualul veacului nostru trece pe lângă uşa bisericii şi nu intră, pentru că el, cel ce iubeşte cu ardoare viaţa aceasta, nu se regăseşte pe sine în atmosfera de o prea pronunţată tristeţe şi melancolie, în care se vorbeşte mereu despre păcat şi înfricoşătoarele lui pedepse, despre post şi înfrânare, despre durere şi pocăinţă... le consideră

în tot cazul drept lucruri învechite, demodate şi perimate, acordându-le ura şi disprețul lui."[55]

Există mai multe motive pentru care unii preferă să fie atei sau să se treacă la alte confesiuni. Nu sunt de acord cu posturile, care li se par aspre, sau nu vor să înțeleagă că învățătura despre reîncarnare este eretică. Nu vor să sărute mâna preotului, sub pretext că şi acesta este păcătos ca toți ceilalți, sau nu vor să înțeleagă că omul nu se trage nici din maimuță, nici din peşte şi nici din cine ştie ce lighioană, rudă cu dinozaurii. Şi pentru că nu vor să se smerească, dar pentru că totuşi se tem să nu îşi piardă mântuirea, ei vin la biserică, ba chiar se spovedesc după cum cred ei că e bine, şi nu rareori ajung şi la Sfântul Potir, convinşi că sunt pe drumul cel bun.

Nu trebuie judecați prea aspru: dintre aceştia, mai devreme sau mai târziu, unii îşi vor înțelege greşeala şi vor porni pe drumul cel bun. Oscilările lor au fost doar paşi mărunți, ocolişuri trecătoare, dar care şi-au aflat în cele din urmă sfârşitul. Nimeni nu vine la biserică sfânt. Concepțiile noastre sunt pe măsura trăirii noastre. „Cine se roagă este teolog, şi cine cu adevărat este teolog se roagă", spune un cuvânt de demult. Altfel spus: „Cine trăieşte ortodox gândeşte ortodox, şi cine gândeşte ortodox trăieşte ortodox."[56] Trăirea şi filosofia adevărată sunt interdependente. Este firesc ca cei care vin de puțină vreme la biserică să aibă foarte multe minusuri nu numai

---

[55] Episcop Ottocar Prohaszka, Concepția superioară a vieții, trad. de Ioan Rinea, Editura Credința Strămoşească, Iaşi1998, p. 7

[56] Danion Vasile, Noi preoți sfinți de mir, p.231

în ceea ce priveşte cunoştinţele lor religioase, ci şi în ceea ce priveşte modul în care receptează aceste cunoştinţe. Dar numai cei care persistă în idolatria lor religioasă, numai cei care nu vor cu nici un chip să se rupă de modul protestantizat de înţelegere a Ortodoxiei, numai aceştia sunt fii vitregi ai Bisericii.

În momentul în care omul are curajul să alerge spre Dumnezeu ca fiul risipitor, el vine în Biserică hotărât să se lepede de toate căderile sale şi să părăsească toată filosofia cea deşartă care i-a întunecat mintea.

Ritmul în care oamenii dobândesc un mod de înţelegere ortodox asupra Bisericii şi a lumii întregi este asemănător cu ritmul în care ei sporesc în lupta cu patimile şi cu poftele care le-au întinat sufletele.

Mulţi ar vrea să devină sfinţi într-o clipă, să se vindece pentru totdeauna de căderile lor şi să nu mai cunoască decât virtutea. Dar, cu tot elanul lor, nu rezistă mult în această stare caracteristică începătorilor. Războiul pentru tămăduirea sufletului este de durată. Tot aşa, mulţi ar vrea ca într-o clipă să părăsească propriul mod de înţelegere a adevărului, şi să dobândească aşa numitul cuget al Bisericii, ar vrea să dobândească înţelepciunea Sfinţilor Părinţi. Numai că această înţelepciune nu se dobândeşte la comandă: e nevoie de lepădare de sine, de o nevoinţă aprigă şi mai ales de primirea harului dumnezeiesc pentru ca un înţelept al acestei lumi să primească înţelepciunea cea adevărată.

În momentul în care cineva vine la biserică hotărât să renunţe la adevărurile relative (care nu au făcut altceva

decât să usuce sufletul) şi să primească învăţătura ortodoxă, contactul cu preotul şi cu ceilalţi credincioşi este de o importanţă covârşitoare.

În faţa acestor aprehensiuni[57]ale simţirii şi ale gândirii moderne: „Biserica are de rezolvat o nouă şi grea problemă care nu s-a pus altor veacuri: aceea de a apropia ideea şi idealul creştin de sensibilitatea şi ideologia intelectualilor zilelor noastre”.[58]

Biserica poartă de grijă tuturor oamenilor: fie a celor care-l slujesc pe Dumnezeu prin muncă fizică, fie prin muncă intelectuală. Este puţin riscant însă pentru omul intelectual din ziua de astăzi să dobândească o cultură vastă şi în acelaşi timp să găsească drumul spre Dumnezeu şi să conştientizeze că vasta cultură acumulată este o zestre primită de la Dumnezeu printr-o lucrare a harului divin.

Este greu însă şi pentru slujitorul Bisericii să se îngrijească sufleteşte şi de cei care formează o categorie de oameni aparte, o lume a intelectualilor, deşi din punct de vedere spiritual toţi suntem egali în faţa lui Dumnezeu.

Intelectualitatea reprezintă o lume care se vrea altfel decât ceilalţi şi poate face mult bine Bisericii, dacă este ancorată în realităţile Bisericii şi dacă foloseşte intelectul în scopul căutării Adevărului absolut, dar poate face şi mult rău printr-o atitudine sfidătoare la adresa creaţiei şi a Creatorului. Depinde unde cauţi adevărul. „A căuta

---

[57] aprehensiune= teamă vagă, fircă nedesluşită cauzată de eventualitatea apariţiei unui pericol

[58] Episcop Ottocar Prohaszka, Concepţia superioară a vieţii, p. 7

adevărul în om şi în univers înseamnă a nu-l afla niciodată. Asta nu înseamnă că omul în explorările lui în lumea interioară şi exterioară nu poate obține utilități şi comodități, dar trebuie să evite dubla însetare, şi anume că tot ce se obține rațional în exploatarea celor două lumi este adevărat..." [59]

Pastorația intelectualilor „sub un anumit raport ar trebui să fie mai uşoară, pentru că aici preotul are de-a face cu oameni inteligenți, care pot să-l înțeleagă... Şi totuşi aici preotul are de străbătut o cale mult mai spinoasă. Pe intelectual, de multe ori, îl găseşti închis în cetățuia concepțiilor sale, încât nu te poți apropia de el. Priveşte cu oarecare dispreț pe preot cu educația lui teologică „unilaterală"[60] . Mulți dintre intelectualii noştri sunt indiferenți față de învățătura mântuitoare a Bisericii lui Hristos şi de cele mai multe ori nu sunt practicanți ai cultului.

„Poate că în fața lumii țin la Biserică, iau parte la anumite sărbători ale ei, dar sunt absolut neglijenți la îndeplinirea datoriilor spirituale. Ei nu cercetează Biserica, nu țin sărbătorile, de posturi nici nu mai vorbim, nu se împărtăşesc cu Sfintele Taine, primesc pe preot cu crucea la Bobotează, se poate descoperi şi vreo icoană la ei în casă." [61]

---

[59] Petre Țuțea, Omul tratat de antropologie creştină, Editura Timpul, Iaşi 2007, p. 244

[60] Pr. Nicolae Brânzeu, Păstorul şi turma, Editura autorului, Lugoj 1930, p.30

[61] Ibidem, p. 35

De multe ori la vizitele pastorale „colecția de icoane“ este arătată intenționat ca să se arate preocuparea sa pentru artă şi pentru antichități. Intelectualii ca oameni raționali trebuie să fie conştienți de faptul că „rațiunea, cultura, intelectul pot fi considerate vehicule ale adevărului, binelui şi frumosului revelate, dar sunt şi instrumente ale omului care caută şi nu află niciodată definitive”[62]. Unii dintre ei consideră că Taina Spovedaniei nu este potrivită statutului său şi că preocupările sale înalte sunt mult mai prețioase pentru posteritate decât o simplă aplecare la neputințele sale care există şi de multe ori din belşug. „Eu, omul de azi... nu sunt naiv ca să mă arăt neputincios în fața altuia, fie el chiar preot.”[63]

Există o mică parte din rândul intelectualilor care critică vehement şi nejustificat Biserica Ortodoxă, deşi fac parte din rândurile ei, sunt fiii ei. Probabil ar fi necesară o aplecare atentă şi smerită asupra acestora pentru că atitudinea rezervată sau indiferentă a intelectualilor nu este rodul unei rele intenții. Mi se pare demnă de luat în seamă propunerea domnului Andrei Pleşu, care se referă la asumarea celor intelectuali: „Biserica nu-i preia cu destulă generozitate, să ia seama de ei, să se sprijine pe ei, să-i

---

62 Petre Țuțea, Omul tratat de antropologie creştină, p. 244

63 Episcop Grigorie Comșa, Taina pocăinței şi intelectualii, *documente.bcucluj.ro/.../BCUCLUJ_FP_279232_1931_055_051_052.p...*

solicite, să-i valorifice... Biserica îi descoperă pe aceştia de multe ori în momentul înmormântării”[64].

Desigur, pentru a se ajunge la această unitate sunt necesare şi din partea Bisericii, prin slujitorii ei, şi din partea intelectualilor multă bunăvoință, disponibilitate şi multă smerenie.

În lucrarea pastoral-misionară cu intelectualii, preotului i se cere să fie pregătit din punct de vedere intelectual, iar cultura sa generală şi teologică să fie dublată de o viață de sfințenie şi o trăire religioasă autentică. În scaunul Spovedaniei, preotul trebuie să fie atent să nu minimalizeze pregătirea intelectuală sau valoarea lui în societate, ci să se apropie de fiecare în parte cu atenție multă şi „cu o particulară stimă”[65] . „În lumea intelectualilor se va discuta problema culturii moderne şi raporturile ei cu religia creştină, se va arăta influența bună sau rea a curentelor literare, filosofice, sociale asupra vieții intelectualilor de astăzi se va studia şi discuta cu ei problema artei şi, în general, tot ceea ce interesează viața intelectualilor, tot ceea ce ar contribui la apropierea lor de Dumnezeu”[66]. Creştinismul are o învățătură bine închegată, superioară celorlalte religii, pentru că învățătorul şi învățătura sunt una - Domnul Hristos.

---

[64] Conferință ținută în Sala Magna a Arhiepiscopiei Tomisului în anul 2006

[65] Arhimandrit Melchidisedec Ştefănescu, Teologia pastorală, Editura Doxologia, Iasi, p. 201

[66] Pr. Spiridon Cândea, Contribuții la problema conducerii pastorale în orașe, teză de doctorat, Tiparul Dacia Traiană, Sibiu 1939, p. 186

Mulți intelectuali au ieşit şi s-au format în case preoțeşti, iar Biserica Ortodoxă, „mama spirituală a poporului roman” cum spunea Eminescu, a avut, de-a lungul istoriei, o importanță majoră la formarea poporului nostru.

Este necesar să amintim intelectualilor că orice cultură, „oricât de frumoasă şi de bogată ar fi ea, nu e în stare să aducă nici iertare de păcate şi nici mântuire sufletească”[67]. Învățătura Evangheliei are o valoare mântuitoare.

În Evanghelia după Ioan, în capitolul al treilea, Mântuitorul îl califică pe Nicodim „Învățător al lui Israel“ şi nu îl pregăteşte cu parabole în dialogul ce avea să urmeze, ci-i dezvăluie direct principiile şi învățătura cea nouă a Sa, învățătura mântuitoare. Cazul Nicodim ne arată că la Mântuitorul nu au venit numai vameşii şi desfrânatele, bolnavii şi păcătoşii, ci şi cărturarii şi învățații veacului şi că mântuirea poate fi dobândită de fiecare în parte, după firea şi pregătirea lui, căci: „Dumnezeu vrea ca tot omul să se mântuiască şi la cunoştința adevărului să vină” **(I Timotei 2; 4).** Omul este într-o continuă căutare, vrea să fie, să ştie şi să fie fericit. Evenimentele de familie din viața fiecăruia (botezul, cununia, înmormântarea) pot fi bune prilejuri pentru a sădi cuvântul Evangheliei în sufletul intelectualilor, dar şi predicile duminicale sau la sărbători, pentru că mulți intelectuali se opresc acolo unde i-a captivat predica părintelui.

[67] Ibidem, p.187

Datorită faptului că Sfânta Taină a Spovedaniei este una dintre lucrările cele mai practice şi solicitate de către credincioşi şi cu efectele cele mai benefice pentru progresul spiritual al păstoriților, putem spune că Sfânta Spovedanie nu este numai lucrare liturgică sau una dintre cele şapte Sfinte Taine ale Bisericii, ci mai ales un mijloc şi o cale de pastoraţie prin care preotul duhovnic eşte prezent în mijlocul păstoriților săi, având posibilitatea să intervină cu sfatul, cu îndemnul şi cu remediul cel mai potrivit pentru vindecarea rănilor lăsate de păcate. Nici o altă lucrare sfântă nu-i oferă preotului o şansă aşa de mare pentru a schimba şi îndruma viaţa păstoriților săi. Biserica trebuie să observe ce mijloc extraordinar are la dispoziţie şi ce influenţă benefică poate avea spovedania în redresarea morală a credincioşilor, în orientarea lor spre o viaţă de înaltă moralitate şi de aceea nu trebuie neglijată sau ratată niciodată.

Atunci când vorbim despre mărturisire, trebuie să înţelegem prin aceasta, mai presus decât orice altceva, Taina Pocăinţei. Spovedania este una dintre cele mai mari Taine care ni s-au dat; un binecuvântat dar, marturisit de însuşi Mântuitorul Iisus Hristos, după invierea Sa, prin următoarele cuvinte adresate ucenicilor: ,,Luaţi Duh Sfant! Carora veţi ierta pacatele, le vor fi iertate şi carora le veţi ţine, vor fi ţinute” **(Ioan 20; 22-23)**.

Toate Tainele sunt înalte, nespus de adanci; toate Tainele ne unesc cu Dumnezeu, ne fac partaşi la o nouă viaţă, viaţa veşnică**,** ne dau o nouă perspectivă duhovnicească, plină de sfinţenie. Astfel, ele ne deschid un univers

extraordinar, de neatins. De aici şi numirea de „taină” - lucru greu de înțeles pentru mintea omenească. Taina atinge, întru întuneric, inima celui care s-a deschis către ea. Taina Pocăinței cere însă nevoință, iar aceasta înseamnă curația inimii omului, nevoia de pocăință, iar pocăința este un lucru extraordinar.

Orice Taină cere omului să se îndrepte către Dumnezeu, orice Taină cere făptuire duhovnicească; la Taina Mărturisirii aceasta se cere însă la modul cel mai înalt. Aici omul trebuie să se pocăiască, să ia aminte la sine însuşi, să dorească să se schimbe, să se nască din nou.

În timpurile noastre, Taina Pocăinței a devenit greu de înțeles de către toți, chiar dacă ne este cunoscut tuturor că spovedania are ca țel curățirea constinței păcătosului care se căieşte cu adevărat de păcatele sale. În realitate, doar teoria ne este limpede, deoerece foarte rar întâlnim un om care ar putea să ne explice aşa cum ar trebui să decurgă spovedania şi cum ar trebui să ne raportăm noi la ea**.** Înțelegerea acestei Taine este atât de departe şi nu doar de cei care se căiesc. Rostul pocăinței nu mai este înteles prea bine nici de către mulți dintre preoți.

Există o explicație teologică a Tainei Botezului, s-a scris mult despre Euharistie, s-a vorbit mult, de asemenea, despre Taina Cununiei şi despre Taina Preoției, însă despre Taina Pocăinței considerăm că nu s-a scris îndeajuns.

Pocăința, ca Taină, este punctul culminant în care duhovnicul se întâlneşte cu credinciosul sau prin care el are posibilitatea – şi datoria – să pătrundă în cele mai

tainice unghere ale sufletului omenesc; prin această Taină el trebuie să-l povățuiască şi să-l ajute pe om să se descopere până la capăt, să se deschidă pe sine înaintea lui Dumnezeu şi înaintea lui însuşi, fară să tăinuiască ceva, spre a-şi înfrânge orice răutate, fațărnicie ori dorință rusinoasă față de anumite lucruri, de a le tăinui. În momentul unei asemenea deschideri, desăvârşite şi irepetabile, care, desigur, presupune o încredere maximă**,** preotul primeşte posibilitatea să îndrume sufletul celui ce se pocăieşte, căci omul care se căieşte vine şi îşi încredințează sufletul în mâinile duhovnicului.

Credinciosul procedează precum un bolnav care merge la medic. Adesea, cand suferim, nu dorim să mergem la medic, nădăjduind că într-un anume fel vom înfrânge boala şi ne vom înzdrăveni fără vreun ajutor. Un lucru asemănător se întâmplă şi în ceea ce priveşte Taina Pocăinței. De multe ori unii credincioşi evită să meargă la duhovnic, încărcându-şi sufletul şi conştiința cu cele mai grave păcate.

Arhimandritul Hirotheos Vlachos, Mitropolit de Nafpaktos, în celebra lucrare „Spovedania şi vindecarea sufletului”[68], vorbeşte despre preoție considerându-o ca fiind o ştiință terapeutică, iar spovedania fiind terapia sufletului. Ea are ca scop să-l vindece pe om prin toate mijloacele de care dispune Sfânta noastră Biserică. Prin urmare, aceasta este lucrarea preotului. Duhovnicul trebuie să ştie să vindece omul, adică să lumineze şi să

[68] Arhim. Hirotheos Vlachos, Spovedania şi vindecarea sufletului, traducere de Nicuşor Deciu, Editura Doxologia, Iaşi 2011

elibereze mintea şi chiar să transforme toate patimile, pentru că, deşi mai înainte acestea au lucrat împotriva firii, acum să lucreze potrivit firii.

Părintele consideră că sunt foarte mulți creştini care vin în mod regulat la Taina Mărturisirii dar, pentru că nu sunt îndrumați corect, nu se pot elibera de patimi. Pentru a-l vindeca pe omul ce vine la el, Părintele duhovnic are nevoie, pe de o parte, să săvârşească Taina Sfintei Spovedanii, iar pe de altă parte, să cunoască metoda smereniei ortodoxe şi astfel să-i conducă pe fiii săi duhovniceşti spre luminarea minții.

Există două feluri de terapeuți, ne spune arhimandritul Hirotheos Vlachos. Din prima categorie fac parte acei duhovnici care spovedesc, dar în acelaşi timp cunosc şi metoda de terapie ortodoxă, ştiind să-l vindece pe om, ştiu să-i lumineze mintea conducându-l spre îndumnezeire.

Din a doua categorie fac parte preoții care săvârsesc Taina Spovedaniei într-o admosferă juridică, cunoscându-l pe Dumnezeu mâniat din cauza săvârşirii pacatelor şi atunci încearcă să împace dreptatea dumnezeiască, sau cel puțin, fac această lucrare într-un mod pur realist.

Dacă nu avem o experiere personală a lui Dumnezeu, să urmăm măcar experiența Sfinților Bisericii noastre. Aceştia sunt conducători îndumnezeiți şi neînşelați ai poporului lui Dumnezeu.

Prin urmare, terapia nu este una etică, ci teologică şi astfel, terapia nu este una adogmatică, ci se sprijină pe Revelația lui Dumnezeu. Iar acest lucru se vede din faptul

că, atunci când se denaturează teologia, se denaturează imediat şi terapia. Şi chiar mai mult, am putea spune, baza tuturor adevărurilor de credință, a dogmelor, este metoda terapeutică, sau calea evlaviei ortodoxe, adică purificarea, luminarea şi îndumnezeirea omului. Terapia sufletului se realizează în condiții bune doar atunci când sunt afirmate dogmele cele drepte ale credinței ortodoxe, iar atunci când este ignorată dreapta credință în procesul terapeutic, există marele pericol al înşelării şi al îndepărtării de o vindecare reală. Pe scurt spus, nu poate exista nici un fel de vindecare în afara dreptei credinte.

Terapia ortodoxă are drept scop ca omul să ajungă cu succes la curăția inimii şi, de aici, la luminare şi la îndumnezeire. La aceasta ajută, inainte de toate, harul dumnezeiesc, libertatea şi căutarea cu stăruință din partea omului, dar şi experiența preotului duhovnic. Din păcate, există şi astăzi unii oameni care susțin că nu este nevoie de mijlocirea duhovnicului, că fiecare om are libertatea de a înainta spre Dumnezeu, că duhovnicul trebuie să slujească mai mult ca spoveditor care va citi doar rugăciunea de iertare. Probabil, aceasta se spune din perspectiva faptului că s-au făcut şi se fac anumite abuzuri în lucrarea părintelui duhovnicesc. Însă, pot adauga că, în ciuda greşelilor întâmplătoare pe care le fac unii duhovnici, părintele duhovnic experimentat îi este necesar omului ca să ajungă la purificare, la luminare şi de acolo la îndumnezeire. Cel ce vede păcatul din punc de vedere juridic sau moralist, acela nu are nevoie de un părinte duhovnicesc experimentat. Cel care avansează în viața lui

duhovnicească şi gustă lucrările harului dumnezeiesc, acela imediat caută un părinte duhovnicesc experimentat pentru al călăuzi şi pentru ai oferi certificarea mersului său duhovnicesc. Totuşi, lucrarea noastră, a preoților este să ne nevoim să trăim aşa cum vrea Biserica pentru a putea vindeca prin lucrarea harului dumnezeiesc pe cei care cer vindecare. Pentru că aceasta este lucrarea preotului, scrie Sfântul Apostol Pavel: „Şi El a dat pe unii apostoli, pe alții prooroci, pe alții evanghelişti, pe alții păstori şi învățători, spre săvârşirea sfinților, spre lucrul slujirii la zidirea trupului lui Hristos, până ce vom ajunge toți la unitatea credinței şi a cunoaşterii Fiului lui Dumnezeu, la starea bărbatului desăvârşit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos" **(Efeseni 4; 11-13)**.

Duhovnicul trebuie să se arate – desigur, înainte de toate – tămăduitor duhovnicesc. Cel ce se căieşte de păcatele sale merge şi îi încredințează sufletul său. De măsura în care el se lasă cu adevărat în mâinile tămăduitorului duhovnicesc atârnă mult vindecarea sa.

Există deosebire între tămăduitorul trupesc şi cel duhovnicesc. Şi la spovedanie pot fi luate măsuri radicale, însă aici este mult mai greu, căci „operația" nu poate fi făcută fără voia celui care se pocăieşte. Totul este determinat de către voia lui, de către credința lui. Iar duhovnicul nu dispune de mijloace de constrângere. El trebuie să fie foarte iscusit ca să reuşească a-l convinge pe cel ce se căieşte să nu plece, să nu se complacă în boala sa, ci să înceapă tămăduirea duhovnicească**.** Duhovnicul trebuie să se priceapă să-l influențeze pe omul care a venit la

el, să-l facă să ia în serios problema bolii duhovniceşti, să simtă pericolul acesteia. În cazul dat se cere însă un dar pe care nu toți preoții îl au. Este nevoie de o anume experiență în comunicarea cu oamenii şi de o însuşire deosebită a relației cu ei, de posibilitatea de a le insufla încredere.

Însă mai mult decât orice este nevoie de duhovnicie. De trebuință este ca duhovnicul să fie aşezat cu adevărat cu fața spre Cer, către Dumnezeu, în aşa măsură, încât omul care a venit la el să simtă îndată dimensiunea vieții duhovniceşti. Să simtă împreună cu preotul că aici se deschide ceva cu desăvârşire nou şi, în acelaşi timp, cea mai importantă latură a vieții lui. E de trebuință ca duhovnicul, prin rugăciunea lui, prin viața lui, să atragă binecuvântat ajutor de Sus. Şi cei mai buni duhovnici au fost întotdeauna duhovnicii cu viața sfântă, nu psihanaliştii, nu psihiatrii şi psihologii, care lucrează în „centre de redare a încrederii”**,** dau cele mai bune sfaturi şi se orientează corect în starile sufleteşti ale omului. Nu aceşti experți se arată cei mai buni tămăduitori duhovniceşti, ci doar oamenii cu viață sfântă, care acționează cu alte metode, care dispun de binecuvaântate daruri, care ştiu să se roage, să cheme ajutor de la Dumnezeu şi să arate binecuvântată putere dumnezeiască spre omul neputincios şi suferind.

Vin oameni care dintr-o oarecare pricină doresc să-şi înceapă o viață nouă în sânul Bisericii. Adesea oamenii care vin la preot pătimesc, dar nu întotdeauna putem spune că se întâmplă aşa. Uneori omul vrea să se spovedească, să

se împărtăşească, să trăiască o viaţă îmbisericită, însă este pe deplin incapabil să se căiască cu adevărat, nu înţelege că este păcătos, nu îşi simte păcatele. Un astfel de om se limitează la o spovedanie formală.

Cu alte cuvinte, noi nu am schimbat nimic în sufletul omului dacă doar iertăm şi dezlegăm anumite fapte săvârşite. Problema pentru duhovnic este să schimbe sufletul celui care se pocăieşte, să fie smulsă rădăcina păcatului. Dar această rădăcină trebuie mai întâi să o aflăm.

Rădăcinile păcătoase, după cum ne învaţă Sfinţii Părinţi, sunt patimile. Sistematizarea învăţăturii despre patimi ne este descrisă în multe opere ale acestora. Să enumerăm câteva patimi ca exemplu: îmbuibarea pântecelui, desfrânarea, iubirea de arginţi, mânia, întristarea, grija de multe, slava deşartă, mândria. Putem să denumim aceste patimi şi în alt mod. Putem să vorbim încă şi despre voluptate, despre invidie, despre iritare, despre iubirea de cinste - însă, in linii generale, acestea sunt diferite chipuri ale patimilor ori patimi înrudite, care pot să fie desemnate cu felurite nume. Învăţătura despre viaţa duhovnicească a omului nu este cuprinsă nicaieri cu o asa de binecuvantata plinatate, intr-atat de minunat, ca la Sfinţii Părinţi ai Răsăritului. Şi orice creştin care vrea să ducă viaţă duhovnicească, şi cu atât mai mult orice păstor, trebuie nu doar să ia cunoştinţă de ascetismul Sfinţilor Părinţi, ci trebuie necontenit să fie în părtăşie cu Părinţii nevoitori, necontenit să citească învăţăturile lor, ca să vieze in inima lui experienţa vieţii duhovniceşti. Şi nu

doar să le citească, ci să le şi pună în practică, să ducă o viață duhovnicească, spre a cunoaşte din experiență duhovnicească cele spuse de Sfinții Părinți.

Însă duhovnicul este dator să acționeze precum un medic – să-i ajute să-şi conştientizeze patima oricărui om care vine la el, să-l deprindă să lupte cu ea, să-l convingă pe omul care se pocăieşte de necesitatea acestei lupte. Asemenea medicului când vede culoarea palidă a feței unui pacient, îi pune un diagnostic, tot astfel şi duhovnicul trebuie să înțeleagă, să vadă, să cerceteze sufletul omului, ca să-i explice celui care se pocăieşte starea lui şi să-i dea mijloacele de tămăduire.

În timpurile noastre, acest lucru se întamplă însă destul de rar la spovedanie, cum la fel de adevărat este că spovedania noastră se preface în cu totul altceva: „Te iert şi te dezleg!”.

În cadrul unei spovedanii personale, duhovnicul meu îmi spune:

- Fiule, să ai grijă, să nu îți frângi limba!

L-am întrebat:

- Ce înseamnă una ca asta părinte? Cum pot eu să-mi frâng limba?

- Ei, cum? Când eşti tânăr citeşti rar şi frumos şi cu dragoste, închât eşti pătruns de cele ce citeşti. Dar după o perioadă, datorită rutinei întervine oboseala şi plictiseala, de aceea preoții în vârstă aproape întotdeauna vorbesc foarte repede, mai mult pe deasupra. Ei deja nu mai pot să pronunțe unele cuvinte corect, ajung chiar ca şi multe fraze să le pronunțe peltic, şi turuie mai departe. Unul ca

acesta şi-a frânt deja limba, nu poate să mai pronunțe, căci de mii de ori a repetat una şi aceeaşi formulă, grăbindu-se întotdeauna; iar din această pricină a început să pronunțe în acest mod. El nu mai trăieşte, nu mai simte ceea ce citeşte de aceea nu se poate înnălța nici el dar nici cel căruia îi citeşte acea rugăciune.

Astfel, limba „frantă" „curge" cel mai adesea în viața noastră bisericească – mai ales la spovedanie. Prin urmare, dacă nu ştim cum trebuie să procedăm, pe nimeni, niciodată, să nu îndreptăm şi să nu orientăm pe calea cea dreaptă. Căci îndreptăm către necunoscut, dacă nu cunoaştem care este drumul adevărat, bun şi drept.[69]

Când vorbim despre spovedanie, trebuie să spunem că feluritele păcate şi patimi au nevoie de leacuri aparte, de un tratament adecvat şi aici trebuie să se spună ceva despre ceea ce numim tipologia păcatelor. Față de oameni nu trebuie să avem însă o abordare schematică; nu este nevoie ca ei să fie împărțiți în grupe foarte rigide: unul este aşa, iar altul este altfel; să le punem o etichetă şi să-i aranjăm ca pe rafturi ca pe nişte produse. Şi totuşi, după cum bolile pot să fie cercetate sistematic, şi aici pot fi descoperite oarecare gradații, care ar putea să ajute păstorul să se orienteze pe marea acestei lumi secularizate şi globarizate, ce amenință adesea să ne înghită**.**

[69] Protoiereu Vladimir Vorobiev, Duhovnivul şi ucenicul, Editura Sophia şi Cartea ortodoxă, Bucureşti- 2009

2. TAINA SPOVEDANIEI SUB ASPECT DOGMATIC

a) Spovedania ca Taină a Bisericii şi ca act de renaştere spirituală
b) Elementele constitutive ale Tainei Spovedaniei:

a) Spovedania ca Taină a Bisericii şi ca act de renaştere spirituală

Uneori se întâlneşte afirmaţia potrivit căreia până prin secolul al -V-lea, Spovedania se săvârşea public şi numai prin intervenţia Patriarhului Nectarie al Constantinopolului această practică a fost interzisă. În legătură cu această afirmaţie trebuie să facem câteva precizări. Ea are la bază confuzia care se făcea între mărturisirea păcatelor şi penitenţa ce urma acesteia. Este adevărat că în primele secole creştine penitenţa avea un caracter public, mai ales în cazul păcatelor grave, fiind strict reglementată prin disciplina penitenţială care obliga pe cei ce se făceau vinovaţi de astfel de păcate să rămână în pridvorul bisericii, luându-le dreptul de a aduce daruri şi de a participa astfel la Sfânta Liturghie, însă aceasta, penitenţa, era manifestată după ce în prealabil avea loc o mărturisire particulară a păcatelor înaintea duhovnicului, acesta din urmă recomandând penitenţa publică ca o formă de a-l ajuta pe penitent spre îndreptare înfrângându-i pornirea spre păcat.

Patriarhul Nectarie nu desființează mărturisirea publică a unor astfel de păcate grave (mărturisire care avea caracter particular după cum am arătat mai sus), ci penitența publică a acestora, din cauza unor incidente neplăcute care au avut loc."[70]

În orice caz, istoria Bisericii ne arată că încă de la început, Spovedania a avut un caracter particular, mărturisirea publică a fost observată şi practicată o vreme ca particularitate în ceea ce priveşte săvârşirea acestei Sfinte Taine.

Taina Mărturisirii sau a Pocăinței constă în iertarea păcatelor celor ce le mărturisesc şi se căiesc de către episcop sau preot - în mod văzut şi de către Hristos în mod nevăzut. Taina aceasta a fost instituită de Hristos prin faptul că El însuşi a săvârşit-o, acordând cel dintâi iertarea păcatelor unor persoane şi prin faptul că a dat puterea iertării păcatelor şi ucenicilor Săi şi urmaşilor acestora: „Şi grăind acestea, a suflat şi le-a zis: Luați Duh Sfânt, cărora veți ierta păcatele, iertate vor fi şi cărora le veți ține, ținute **(Ioan, 20, 22-23)**.

„Fără îndoială, spovedania este în esența ei şi înainte de toate o taină a Bisericii. Este anume taina prin care se împărtăşeşte harul iertării şi al împăcării cu Dumnezeu, adică al integrării în har a creştinului pocăit"[71]. Taina Spovedaniei este o taină a comuniunii dintre credincios şi preot. Prin această Taină preotul pătrunde adânc în sufletul

70 Pr. Prof. Dr. Dumitru Radu, Taina Mărturisirii, în vol. Îndrumări Misionare, E.I.B.M.B.O.R, Bucureşti 1986, p. 554

71 Pr. Petre Vintilescu, Spovedania şi Duhovnicia, Episcopia Ortodoxă Română, Alba Iulia 1995, p.25

credinciosului, care i se deschide de bună voie, iar legătura dintre cei doi este una de durată, bazată pe încredere. Această încredere este sugerată de cuvintele pe care preotul i le sugerează penitentuli: „Iată fiule Hristos stă nevăzut primind mărturisirea ta cea cu umilință. Deci nu te ruşina, nici nu te teme, nici nu ascunde de mine vre un păcat, ci fără sfială spune toate câte ai făcut ca să iei iertare de la Domnul nostru Iisus Hristos..”[72] Mărturisirea cu încredere, cu seriozitate şi cu căință a penitentului este un efect al lucrării lui Hristos. Datorită prezenței lui Hristos, taina aceasta saltă pe preot şi pe penitent din planul sufletesc în planul duhovnicesc, unde lucrează Duhul Sfânt. Nici cei chiar cu cunoştințe bogate de ordin psihologic şi psihiatric nu-l pot ajuta pe penitent aşa cum îl ajută preotul, pentru că omul are nevoie, pe lângă cunoştințele acestea şi de ajutorul lui Dumnezeu, care să-l elibereze de închisoarea egoismului şi să-l deschidă comuniunii cu Dumnezeu şi cu semenii.[73]

Atât în Sfânta Scriptură, cât şi în Sfânta Tradiție, au fost folosite diferite denumiri pentru Taina Spovedaniei:

- pocăință, subliniindu-se starea pe care trebuie să o manifeste credinciosul cu aceste prilej;
- penitență, ceea ce confirmă starea de vinovăție a celui ce păcătuia;
- mărturisire, denumire prin care se arăta modalitatea de săvârşire a Tainei;

---

72 Molitfelnic, p.65

73 Bel Valter, curs de Dogmatică anul III, p. 66
file:///C:/DOCUME~1/Marian/LOCALS~1/Temp/Curs+Dogmatica+an+III+sem.2(completare+Sf.+Taine-curs+pr.Bel).pdf

- iertare, dezlegare, împăcare prin care se subliniau efectele Tainei, adică iertarea păcatelor şi împăcarea credinciosului cu Dumnezeu şi cu Biserica.

În ceea ce priveşte mărturisirea propriu-zisă, aceasta trebuie să îndeplinească mai multe condiții absolut necesare pentru a putea vorbi de o spovedanie bine făcută, cu foloase pentru viața duhovnicească a credinciosului:

- să fie benevolă - credinciosul să se mărturisească din propriai dorință, iar nu silită sau din constrângere;

- să fie completă, adică să cuprindă toate păcatele săvârşite de la ultima spovedanie, fără să fie ascuns nici un păcat, indiferent de motiv;

- să fie sinceră şi obiectivă, adică să prezinte păcatele aşa cum au fost săvârşite fără să diminueze gravitatea lor, dar nici să nu exagereze gravitatea unui anumit păcat;

- să fie făcută cu umilință şi cu zdrobire de inimă, deci cu adâncă părere de rău şi cu hotărârea fermă de a nu mai săvârşi păcatele săvârşite mărturisite şi nici alte păcate.

Foarte adesea este întâlnită concepția potrivit căreia credinciosul nu are nici un rol şi responsabilități în ceea ce priveşte desfăşurarea Tainei Mărturisirii. Uneori pot fi întâlniți credincioşi care vin la spovedanie, nu dintr-o nevoie sufletească sau dintr-un profund sentiment al datoriei creştine, ci văd spovedania mai degrabă ca o formă, fără de care nu se poate primi Sfânta Taină a Împărtăşaniei. De aceea, considerăm necesar să facem câteva precizări în acest sens.

Mai întâi este necesar ca Spovedania să fie înțeleasă ca Taină a renaşterii spirituale, fără alt scop decât acela de iertare a păcatelor şi de înnoire a vieții. Pentru îndeplinirea acestui scop este necesar ca cel ce doreşte să se spovedească, să se pregătească pentru Spovedanie prin rugăciune, citind rugăciunile de dinainte de Taina Spovedaniei şi, de se va putea, prin post. De asemenea, este obligatoriu ca înainte de Spovedanie, credinciosul să îşi facă o sinceră şi foarte serioasă cercetare a cugetului, căutând să observe păcatele, greşelile şi faptele amendate de morala creştină, pe care să le mărturisească şi să le discute cu preotul său duhovnic. Pentru o cât mai bună cercetare a cugetului, credinciosul poate să folosească cărțile de rugăciuni care cuprind anumite îndrumări, sfaturi şi recomandări în legătură cu Taina Spovedaniei.

De asemenea, trebuie ştiut faptul că Spovedania ține de inițiativa personală, credinciosul se spovedeşte pentru că doreşte aceasta şi, în consecință, ajuns înaintea duhovnicului va începe, cu binecuvântarea acestuia, să îşi mărturisească singur păcatele, fără să aştepte să fie întrebat de către duhovnic. Duhovnicul va interveni cu întrebări numai atunci când va considera necesar, cu intenția de a-l ajuta pe credincios să facă o spovedanie cât mai completă. Este important ca cel care se spovedeşte să caute să îşi amintească toate păcatele. În cazul în care plecând de la Spovedanie îşi va aminti că a uitat să mărturisească un anume păcat, îl va mărturisi la următoarea spovedanie. Pentru a evita o astfel de situație credinciosul are posibilitatea, ca atunci când îşi face

propria cercetare sufletească, să îşi noteze pe hârtie păcatele sau greşelile personale constatate, pe care să o folosească în momentul Spovedaniei, având grijă ca de îndată ce Spovedania s-a încheiat această hârtie să fie distrusă. Nu în ultimul rând, credinciosul va avea grijă ca după Spovedanie să îşi îndeplinească canonul recomandat de către duhovnic, canon care trebuie înțeles nu ca pedeapsă, ci ca mijloc de îndreptare.

Sfânta Taină a Spovedaniei fiind cunoscută drept Taina naşterii din nou sau al doilea botez este o lucrare sacră prin care se iartă tot trecutul cel rău al vieții, atunci când este mărturisit ca greşeală.

b) Elementele constitutive ale Tainei Spovedaniei

Dumnezeu a ştiut dintru început neputința noastră şi ne-a dat posibilitatea curățirii de păcate. El a ştiut că omul cât va trăi va păcătui şi că fără de greşeală nimeni nu este, de aceea spunea ucenicilor Săi: „Oricâte veți lega pe pământ vor fi legate în Cer – şi oricâte veți dezlega pe pământ vor fi dezlegate şi în Cer", cuvinte prin care se instituie şi Taina Spovedaniei. Spovedania sau pocăința este o baie din care sufletul scăldat iese uşurat de greutate şi curat de murdăria păcatelor, o baie în care se spală şi se pierd toate întinăciunile şi greşelile noastre. Spovedania este o doctorie ce vindecă sufletul rănit de diavoli, o doctorie ce strică otrava păcatului. Spovedania întoarce pe păcătos de la diavol la Dumnezeu şi-l pune din nou în le-

gătură cu Făcătorul său. Spovedania însemnează aducerea sufletului la faptele şi lucrurile care sunt pentru şi după firea lui. Spovedania redă pe om curat lui Dumnezeu. Spovedania pregăteşte sufletul şi trupul pentru primirea Trupului şi Sângelui Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Unii teologi ai Bisericii noastre spun că Taina Spovedaniei se săvârşeşte cu un credincios care nu a conlucrat cu Harul Duhului Sfânt primit în cadrul celor două taine de iniţiere şi anume Botezul şi Mirungerea[74].

Vom încerca să identificăm şi să prezentăm momentele cele mai importante ale acestei taine, după învăţătura Bisericii şi a Sfinţilor Părinţi.

1) Primul moment este *mustrarea conştiinţei*, *părerea de rău* pentru călcarea poruncilor lui Dumnezeu şi a normelor religios-morale. Aceasta determină prezentarea penitentului la duhovnic, în faţa scaunului de spovedanie. Poate vă puneţi întrebarea: Ce este conştiinţa? Răspunsul îl găsim în învăţăturile Sfinţilor Părinţi. Astfel, Sfântul Talasie Libianul ne spune: „Conştiinţa este un învăţător sincer, cine ascultă de ea, petrece fără de greşeală”[75]. Şi iarăşi zice acelaşi Sfânt Părinte: „Conştiinţa numai pe aceia nu-i mustră ce au ajuns laculmea păcatului”[76]. Iar Sfântul Ioan Gură Aur se întreabă: „Şi pentru care pricină ne-a pus pentru ele de Dumnezeu nouă în mintea noastră judecător care totdeauna priveghează şi este treaz? Despre ştiinţa gândului zic, căci nu este nici un judecător atât de

[74] Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Teologie Dogmatică Ortodoxă, vol 3, p.87

[75] Talasie Libianul, în Filocalia, Vol. IV, p. 8

[76] Ibidem, p. 8

priveghetor între oameni precum este ştiinţa gândului nostru. Căci judecătorii cei de afară şi de bani se strică, şi de măguliri se slăbănogesc, şi de frică se fățărnicesc, şi de multe altele care strică hotărârea lor cea dreaptă. Iar divanul conştiinţei vor fi la nici unele dintre acestea nu ştie a se supune"[77]

2. Al doilea moment îl reprezintă actul *mărturisirii păcatelor*. Prin mărturisire, penitentul face primul act de ridicare deasupra păcatului, fiind ajutat de rugăciunile introductive şi de îndemnurile preotului, sau de întrebările lui. Preotul îl ajută pe toată durata mărturisirii, prin încurajare la mărturisire, fără să manifeste vreo tendinţă interesată de a iscodi, sau vreun semn de surpriză neplăcută la aflarea păcatelor lui, deoarece ar putea înfrâna pornirile penitentului de a se mărturisi. Nu trebuie să dea nici dovadă de nepăsare, de absenţă sufletească, plictiseală sau grabă ci să arate penitentului înţelegere umană, care merită starea de căinţă a acestuia. El trebuie să arate prin expresia feţei sale că păcatele aflate nu crează o situaţie de disperare pentru penitent, dar nici nu trebuie minimalizată.

Duhovnicul trebuie să devină sensibil la păcatele penitentului pentru al ajuta, cu ajutorul lui Hristos, să se ridice peste ele. Pe lângă autoritatea preotului de reprezentant al lui Dumnezeu preotului i se cere şi o bună cunoaştere a modului în care se pot lecui diferite slăbiciuni omeneşti şi prin care să aducă penitentului

---

[77] Prof. Marcel Ungurean, Taina Spovedaniei, Buletin Creştin Ortodox publicat cu binecuvântarea I.P.S. Pimen, Arhiepiscopul Sucevei şi Rădăuţilor, nr 21 (2010), p.5

comuniunea cu Hristos şi cu Biserica. „De fapt în această Taină penitentul nu face numai un angajament pentru o viață nouă în Hristos, ci destăinuie intimitățile sufletului său şi ceea ce au ele neputincios să reziste cu fermitate păcatelor, destăinuie slăbiciunile care l-au dus la păcate şi care s-au dezvoltat de pe urma păcatelor. Iar preotului i se cere să cunoască aceste slăbiciuni care stau la baza păcatelor cunoscute de oameni şi ale celor necunoscute, odată cu aceste păcate. Penitentul manifestă prin aceasta o încredere în preot ca în nici un alt om şi aşteaptă de la el sfat, ajutor şi dezlegare”[78]

O spovedanie bună înseamnă în primul rând o *spovedanie completă*. Trebuie să spui tot, fără teamă şi mai ales fără ruşine. Aceasta nu este ruşinea cea bună, ci este ruşinea care vine de la cel rău şi din mândrie, ruşine care duce la ascunderea păcatelor. Trebuie să facem deosebirea dintre simpla relatare a ceea ce există în suflet, relatare care este o descoperire a gândurilor, şi spovedania tainică, profundă şi foarte necesară, atunci când ne mustră conştiința. Scopul mărturisirii nu este să laşi impresie bună duhovnicului, ci să-ți uşurezi sufletul şi să te curățeşti de păcate, pentru a primi cu vrednicie Trupul şi Sângele lui Hristos.

În lucrarea „Mântuirea Păcătoşilor” monahul Agapie Criteanu spune că mărturisirea trebuie să aibă zece elemente:

---

[78] Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Teologie Dogmatică Ortodoxă, vol 3, p. 87

-să fie simplă şi scurtă, să nu spui cuvinte deşarte, povestiri şi basme;

-smerită, să recunoşti că eşti păcătos;

- adevărată, fără minciună şi pricinuire, nici să spui mai puţin decât ai făcut dar nici mai mult şi să nu învinuieşti pe nimeni pentru păcatele tale;

- să fie grabnică;

-să fie lămurită prin cuvinte înţelepte si alese;

-să fie cu ruşine înaintea lui Dumnezeu;

- întreagă şi nu scurtată;

-tainică, în loc ascuns să nu audă cineva;

-tânguitoare, cu lacrimi şi întristarea inimii;

-să fii pregătit pentru primirea canonului.[79]

Vorbind despre Sfânta Taină a Spovedaniei, părintele Arsenie ne învaţă următoarele: „Să fiţi bine spovediţi! Nu faceţi cu nici un chip o spovedanie aşa, tradiţională, raţională, ci afectivă: „Domnule, asta am făcut!" Să spuneţi păcatul cu gustul lui, cu mustul lui, că de multe ori chiar mărturisirea după un îndreptar de spovedanie poate fi o spovedanie raţională. Deci, să fiţi bine spovediţi! Asta-i taina care mântuieşte! Ce iertaţi voi episcopilor, preoţilor duhovnicilor iert şi Eu"[80]. Mărturisirea păcatelor reprezintă un prim pas în conlucrarea omului cu harul divin.

Această proprie iniţiativă, determină o serie de schimbări importante ce se petrec în sufletul penitentului.

---

[79] Agapie Criteanu, Mântuirea Păcătoşilor, E.I.B.M.B.O.R., Bucuresti, 1939, p. 334-335

[80] Arhimandrit Ioanichie Bălan, Ne vorbeşte părintele Arsenie, vol. 3, Editura Mănăstirea Sihăstria 2004, p.62

De fapt are loc un proces de înfrângere a mândriei care determină o deşteptare morală, o dorință de adevăr, şi o voință puternică de a lupta împotriva păcatului şi de a pune un început bun vieții sale.

3) Al treilea moment îl reprezintă *„canonul”* sau *„epitimia*”.

Dacă în timpul mărturisirii preotul exercită rolul unui prieten înțelegător şi al unui judecător care apreciază natura şi gravitatea păcatelor săvârşite, urmează pentru preot să-şi exercite rolul unui medic, care apreciază mijloacele potrivite prin care poate să vindece slăbiciunile penitentului. El nu este chemat să pronunțe sentințe, ci să aprecieze cu pricepere mijloacele potrivite pentru vindecarea duhovnicească a acestuia. Datorită acestui fapt, duhovnicului i se cere să fie în stare, prin lectura cărților duhovniceşti şi prin experiență, să dea cu siguranță sfaturile cele mai eficiente şi să le argumenteze în fața penitentului în aşa fel încât acesta să fie convins că trebuie să le urmeze.

Tradiția Bisericii nu cunoaşte păcate de neiertat. Expresia Mântuitorului: „cărora le ve-ți ierta păcatele..” are un înțeles general, iar Sfinții Părinți consideră că prin această taină se iartă toate păcatele. Este foarte adevărat că în Evanghelia după **Matei 12; 31-32**, ca şi în **Epistola I a lui Ioan 5; 16** se spune că blasfemia, păcatele împotriva Duhului Sfânt nu vor fi iertate niciodată Acest lucru se datorează faptului că inima omului se învârtoşează atât de profund din cauza acestor păcate, încât nu se mai poate căi pentru ele.

Dar dacă prin taina Mărturisirii se iartă toate păcatele, totuşi primirea la Sfânta Împărtăşanie este amânată până când penitentul arată prin fapte căința lui. Astfel, epitemia sau canonul dat penitentului de duhovnic nu urmăreşte pedepsirea acestuia, ci vindecarea lui.

După mărturisirea păcatelor, duhovnicul îi recomandă penitentului să îndeplinească unele fapte prin care să se restabilească acordul de credință şi de viețuire morală cu comuniunea bisericească. Aceste recomandări, cunoscute sub denumirea de epitemie sau canon, se justifică prin cuvintele Sfântului Apostol Pavel, care cere creştinilor să judece pe cel din interiorul comunității **(I Corinteni 5; 9-12)**. Duhovnicul aplică canoanele prevăzute pentru diferite păcate. În stabilirea epitemiilor preotul trebuie să dea dovadă de competență duhovnicească, ca să nu-l descurajeze pe credincios prin epitimii prea grele, dar nici să-l împingă la stăruirea în păcat prin epitimii prea uşoare.

Din experiența practică aş putea spune că Spovedania, la fel ca întreaga noastră viață, are nevoie de simplitate. Uneori, când ne spovedim, începem să spunem amănunte despre păcatele noastre, fie pentru a le înfrumuseța în urechile duhovnicului, fie pentru a înlătura vinovățiile pe care le simțim din pricina lor, şi mai vorbim, despre spovedanie curată. Spovedania curată înseamnă să ne spunem păcatele fără să le ascundem, fără viclenie. Amănuntele, nici duhovnicul nu ar trebui să le asculte – în afară de cazul când el însuşi cere amănunte prin anumite întrebări pentru a stabili gravitatea păcatului.

Alții, pe de altă parte, vor să își exagereze păcatele, crezând că în felul acesta dau valoare sinelui lor, chiar şi în chip negativ, şi mulți, din evlavie deşartă, cer şi canoane grele de la duhovnici.

Canonul nu este o pedeapsă pentru păcatele noastre, ci o pedagogie, ca să simțim că ne aflăm pe un drum greşit şi să ne reîntoarcem la drumul lui Dumnezeu. Îl vedem pe Sfântul Vasilie cel Mare că pentru un anume păcat dă un canon de 15 ani oprire de la Dumnezeiasca Împărtăşanie şi pentru acelaşi păcat, câțiva ani mai târziu, Sfântul Ioan Postitorul dă un canon de doi ani şi câteva îngenunchieri şi post. Aceştia, trăind în harul lui Dumnezeu, sunt luminați şi rânduiesc lucrurile după situațiile în care se află societatea. Sfintele Canoane sunt insuflate de Sfântul Duh, dar toate au caracter istoric, pentru că Biserica noastră este vie, nu este o fosilă istorică moartă, aşa cum afirma de curând cineva.

Sfântul Nicodim Aghioritul, vorbind despre deosebirea canoanelor practicate de Sfântul Vasile şi Sfântul Ioan Postitorul, ne precizează că în epoca Sfântului Vasilie exista o credință puternică, dragoste mare de Hristos, iar un credincios care primea canon ca 15 ani să stea fără Dumnezeiasca Împărtăşanie dobândea un dor tot mai mare de Hristos şi toată viața lui era îndreptată către clipa în care ar fi devenit vrednic să se împărtăşească. În epoca Sfântului Ioan Postitorul – 300 de ani mai târziu – evlavia scăzuse, dragostea de Hristos se împuținase şi indiferența față de viața duhovnicească

crescuse. Ca să aprindă dorul după Hristos, Sfântul Ioan dă un alt canon.

Această iconomie putem şi se impune să o folosim şi noi astăzi. Biserica este vie în Duhul Sfânt, avem Pidalionul – Sfintele Canoane ale Sfinților Părinți – dar cheia este în mâinile duhovnicului pe care Biserica îl rânduieşte spre această slujire.

Avand în vedere caracterul epitimiilor, la stabilirea şi la aplicarea lor s-a pus o grija deosebită din partea slujitorilor Bisericii, pentru ca nu cumva din mijloace de vindecare sau de tămăduire să se transforme în mijloace de sminteala şi de moarte a păcătosului.

Există numeroase canoane care arată ce epitimii trebuie aplicate în cazul unor păcate determinate. Numai că atât pravilele, cât şi canoanele Sfinților Părinți nu au fost date ca rețete exacte pentru fiecare persoană bolnavă sau doar rănită de păcat. Învățătura Bisericii atrage atenția asupra faptului că duhovnicul, ținând seama de canoanele din pravile, trebuie să folosească rețetele lor cu cât mai multă înțelepciune, dând dovadă de acrivie sau făcând pogorământ, după situație. Rostul canonului este îndreptarea păcătosului, nu pedepsirea lui.

Sfântul Ioan Gură de Aur, cu privire la epitimii, face următorul îndemn: „Epitimia să nu se dea simplu, după cantitatea păcatului, ci să se aibă în vedere şi intenția celor ce păcătuiesc, ca nu cumva voind să cârpeşti ceea ce s-a

rupt, mai mare să faci crăpătura, şi străduindu-te să îndreptezi ceea ce a căzut, să faci căderea şi mai mare"[81].

Epitimiile aplicate de un preot duhovnic, au exact aceeaşi putere ca şi cele aplicate de un episcop, între calitatea şi puterea de a dezlega sau de a lega a unuia sau a altuia, nu există nici o deosebire, iar episcopul nu poate să intervină şi să modifice, să micşoreze sau să înăsprească vreo epitimie dată de orice alt duhovnic, fie preot, fie arhiereu. Canoanele, care îi dau episcopul puterea să mărească sau să micşoreze epitimiile, precum şi să-i dezlege pe unii penitenți în cazul că se constată la ei o pocăință sinceră, se referă numai la epitimiile pe care le aplică singur, nu la cele aplicate de alți duhovnici[82].

Astăzi când cei mai mulți oameni se împărtăşeşc foarte rar, oprirea îndelungată de la Sfânta Împărtăşanie nu mai este simțită ca un canon eficient, ci mai degrabă s-ar recomanda înfrânarea de la păcatele mărturisite. Eficiența recomandărilor date de duhovnic depinde în cea mai mare măsură de trăirea duhovnicului în conformitate cu aceste recomandări, aşa cum ne spune şi cuvintele din Evhologiu[83]: ,,cel ce ea asupra sa sarcina cea grea a duhovnicului, dator este să se facă chip şi pildă tuturor cu

---

[81] Sf. Ioan Gură de Aur, Omilii despre Pocăință, traducere de Pr. Dumitru Fecioru, E.I.B.M.B.O.R. Bucureşti 1998, *www.**ioanguradeaur**.ro/category/despre-**marturisire**/*

[82] Milas Nicodim, Canoanele Bisericii Ortodoxe, însotite de comentarii, Vol. I, Editura Tipografia Diacezană, Arad 1930, p.64

[83] Evloghiu – Rugăciuni trebuitoare Creştinilor la deosebite împrejurări din viață, tipărit cu binecuvântarea Sfântului Sinod al Sfintei Biserici Aotocefale Ortodoxe Române, Ediția a II-a, Tipografia Cărților Bisericeşti, Bucureşti 1896

înfrânare cu smereni, cu lucrarea a tot felul de fapte bune, rugându-se în tot ceasul lui Dumnezeu ca să i se dea lui cuvântul înțelegerii şi al cunoştinței, ca să poată îndreptea pe cei ce nădăjduiesc către dânsul. Mai întâi de toate este dator să postească el însuşi miercurea şi vinerea peste tot anul, după cum porunceşte dumnezeiasca pravilă, ca pe temeiul faptelor bune ce le are el să poată porunci şi altora să facă aceasta."[84]

4) Al patrulea moment îl reprezintă *dezlegarea* dată de preot penitentului. Acest moment cuprinde dezlegarea de păcate rostită de duhovnic, care roagă pe Hristos să-l dezlege pe penitent, apoi adaugă şi dezlegarea sa. „Aceasta arată că cel ce iartă de fapt pe penitent în acel moment este Hristos, dar rugăciunea duhovnicului este aceea care aduce efectiv iertarea din partea lui Hristos. Venirea iertării prin rugăciunea preotului arată în acelaşi timp poziția smerită a preotului, dar şi necesitatea lui, ca rugător, pentru producerea iertării. Dezlegarea preotului, care se adaugă, este un fel de constatare a iertării date de Hristos, prin rugăciunea lui ca reprezentant autorizat al Bisericii şi ca organ văzut prin care Hristos săvârşeşte Taina"[85].

În această taină nu există o altă materie decât mâna şi epitrahilul preotului, aşezate pe capul penitentului ca semn al trimiterii preotului de către Hristos şi de Biserică şi al răspunderii aşezate pe umerii lui. Prin trupul şi prin

---

84 Bel Valter, Curs de Teologie…, p.67

85 Profesor Marcel Ungurean, Taina Spovedaniei, p.6 *coralasfleontie.files.wordpress.com/2008/09/rev-21.pdf*

veşmintele lui liturgice vine harul lui Hristos asupra penitentului aşa cum curgea prin trupul şi prin veşmintele Domnului în cei care îi cereau ajutor cu credință. În fond, şi în tainele care folosesc o materie la săvârşirea lor, tot prin mâna preotului vine harul în ființa primitorului. Mâna şi epitrahilul preotului aşezate pe capul penitentului sunt expresia încununării văzute a comuniunii spitituale care se realizează între ei în Taina Mărturisirii, prin lucrarea Duhului Sfânt, în Hristos.[86]

Deşi prin această Taină se iartă toate păcatele, primirea la Sfânta Împărtăşanie se amână în cazul unor păcate grele, acolo unde nu se vede o căință sinceră pe măsura greutății lor şi înainte ca penitentul să fi arătat prin fapte această căință.

Dacă primirea sau îndepărtarea de la Sfintele Taine este o chestiune pe care duhovnicul o hotărăşte în legătură cu gradul de îndreptare şi deci de vrednicie, rugăciunea de iertare se citeşte tuturor, care dovedesc o pocăință sinceră şi o voință hotărâtă pentru schimbarea vieții în bine, chiar şi acelora care, în complicațiile vieții şi profesiunii lor, nu pot părăsi ocaziile sau împrejurările în care s-a produs păcatul, dar se leagă cu hotărâre tare, că vor evita păcatele săvârşite în acele împrejurări.

Taina Spovedaniei cuprinde, aşadar, patru lemente esențiale: hotărârea de a nu mai face păcatul, mărturisirea sinceră a acestuia, dezlegarea dată de duhovnic şi canonul sau epitimia. Acelaşi părinte Arsenie Papacioc ne spune: „Raiul este plin de păcătoşi pocăiți. Toți au făcut păcate

[86] Bel Valter, Curs de Teologie…, p68

dar i-a plăcut lui Dumnezeu căința lor. Păcatul aduce smerenie. De unde se înțelege că dracul joacă un rol mântuitor indirect. Ne arată imediat neputințele. Ne ajută la încununare. Dacă ar şti cât de mult ajută la mântuire, ar fi mai puțin ispititor"[87].

[87] Arhimandrit Ioanichie Bălan, Ne vorbeşte părintele Arsenie, vol 2, p.95

3. TAINA SPOVEDANIEI SUB ASPECT LITURGIC

a) Săvârşitorul Tainei Spovedaniei
b) Primitorul Tainei Spovedaniei
c) Timpul spovedaniei
d) Locul spovedaniei

a) *Săvârşitorul Tainei Spovedaniei*

Un Mare duhovnic al bisericii noastre a dat una dintre cele mai frumoase definiții ale pocăinței. El zicea aşa: „Taina Pocăinței sau mărturisirea este judecata milostivă a lui Dumnezeu, ascunsă sub chip smerit.[88]

Din punct de vedere teologic, spovedania este taina prin care credinciosul căindu-se de pacatele sale şi mărturisindu-le înaintea episcopului sau preotului duhovnic dobândeşte iertarea păcatelor de la Dumnezeu prin dezlegarea episcopului, respectiv a preotului, fiind reaşezat în starea harică din care căzuse datorită lor.

Această taină a mai fost numită şi al doilea botez, adică taina prin care se curățesc păcatele personale mărturisite înaintea preotului duhovnic şi se reface legătura spirituală cu Biserica, legătură slăbită din pricina păcatelor, locul apei de la botez fiind luat de lacrimile pocăinței.

---

[88] Arhim. Arsenie Boca, Cărarea Împărăției, Editura Sfintei Episcopii Ortodoxe a Aradului, p. 9
*ftp://ftp.logos.md/Biblioteca/_Colectie_RO/2**boca**.pdf*

Săvârşitorul Tainei Spovedaniei: în chip nevăzut, Hristos Domnul, iar în chip văzut, arhiereii, precum şi preoţii duhovnici, care au primit prin hirotesie puterea de a lega şi dezlega păcatele. Săvârşitorii Sfintei Taine a Pocăinţei sunt episcopii şi preoţii hirotoniţi în mod valid. Se înţelege, deci, că nu şi episcopii sau preoţii eretici, încluziv şi pe acei preoţi din zilele noastre care au fost caterisiţi.

De fapt, iertarea propriu-zisă a păcatelor va fi săvarşită tot de Mântuitorul Hristos, aşa cum ne zice şi Sfântul Ioan Gură de Aur în Tratatul despre preoţie: „Câte le fac preoţii jos le întăreşte Hristos sus, şi judecata robilor o confirmă Stăpânul". „Ei au fost ridicaţi la această putere, întrucât s-au mutat mai înainte în cer şi au despărţit firea omenească şi s-au eliberat de patimile noastre".„Prin preoţi se săvârşeşte şi Sfânta jertfă şi alte slujbe şi în ce priveşte vrednicia preoţească şi în ce priveşte mântuirea noastră. Oameni, care trăiesc pe pământ şi locuiesc pe el, au primit îngăduinţa să administreze cele cereşti şi au o putere pe care Dumnezeu n-a dat-o nici îngerilor, nici arhanghelilor. Nu s-a spus îngerilor ci oamenilor: „ Oricâte veţi lega pe pământ, vor fi legate şi în cer, şi oricâte veţi dezlega pe pământ vor fi dezlegate şi în cer" **(Matei 18;18).**[89]

Puterea sau însuşirea necesară pentru administrarea acestei Sfinte Taine a fost dată Sfinţilor Apostoli de către însuşi Mântuitorul: „Oricâte veţi lega pe pământ, vor fi legate şi în cer, şi oricâte veţi dezlega pe pământ, vor fi

[89] Sfântul Ioan Gură de Aur, Despre preoţie, p. 77

dezlegate şi în cer" **(Matei. 18; 18)**. Într-un chip şi mai grăitor spune: ,,Lua-ți Duh Sfant, Cărora le veți ierta păcatele, iertate vor fi, şi cărora le ve-ți ține, ținute vor fi" **(Ioan 20; 22-23)**.

Înzestrându-i pe Sfinții Apostoli prin lucrarea Duhului Sfânt, cu puterea de a lega şi de a dezlega păcatele oamenilor, aceştia au transmis aceeaşi putere şi episcopilor şi preoților, pe care i-au instituit.

Motivul pentru care duhovnicia se dobândeşte prin hirotesie până astăzi, este unul de natură istorică şi canonică. La început atât episcopii cât şi preoții, dobândeau prin actul hirotoniei (care potrivit prevederilor canonice se săvârşea la vârsta de 30 de ani canonul 14 Sinodul V-VI Ecumenic) calitatea şi puterea de a administra Taina Spovedaniei. Această stare a durat până târziu când au început a fi hirotoniți în treapta de preoți şi persoane sub varsta de 30 ani, precum şi unele care nu corespundeau întru totul pentru întreaga lucrare la care erau îndatorați ca preoți. De aceea s-a introdus o nouă rânduiala, şi anume aceea de a nu li se permite tuturor preoților să administreze Sfânta Taină a Pocainței îndată după hirotonie, ci numai după trecerea unui timp oarecare, necesar pentru formarea corespunzătoare şi pentru maturizarea celor prea tineri, ca astfel dobândind experiență şi ajungând la o conştiință superioară a misiunii preoțeşti, să poată administra în mod corespunzător Sfânta Taină a Pocăinței.

De fapt ei aveau starea harică, în baza căreia puteau administra Sfânta Taină a Pocăinței, dar întrucât această

Sfântă Taină are o însemnătate deosebită, iar administrarea ei necesită cunoştinţe şi însuşiri deosebite precum şi multă experienţă pastorală, preoţii socotiţi necorespunzători pentru a o administra au fost şi mai sunt şi astăzi opriţi de la săvârşirea acestei Sfinte Taine. Când se socoteşte, după aprecierea episcopului, că preotul, oprit de la săvârşirea Sfintei Taine a Pocăinţe, a ajuns la maturitatea necesară pentru administrarea ei, i se ridică această oprelişte şi i se conferă dreptul de a o administra, folosindu-se în acest scop de o ierurgie specială, numită „duhovnicia" sau „facerea duhovnicului".

Pe de altă parte se înţelege că Taina Spovedaniei săvârşită de către un preot care este hirotonit valid, dar care nu a primit hirotesia în duhovnic îşi produce efectele harice specifice în mod deplin, dar pentru că rânduiala tradiţională a Bisericii nu îngăduie acest lucru, cel care încalcă această rânduială este supus pedepselor canonice.[90]

De asemenea, trebuie spus că în ceea ce priveşte păcatele mari, cum ar fi lepădarea de credinţă, păcatul uciderii şi păcatele legate de slujirea preoţească acestea trebuiesc mărturisite înaintea arhiereului.[91] Monahii care

---

[90] Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca, Drept canonic, Legislaţie şi administraţie Bisericească, vol II, E.I.B.M.B.O.R., Bucureşti 1990, p. 43; Cf. Pr. Prof. Dr. Nicolae D. Necula, Care este deosebirea dintre preotul duhovnic şi cel care nu a primit duhovnicia, în Tradiţie şi înnoire în slujirea liturgică, Ed.Episcopiei Dunării de Jos, Galaţi 2000, p.179-183

[91] Sfântul Simeon al Tesalonicului, Despre pocăinţă, în Tratat asupra tuturor dogmelor credinţei noastre ortodoxe, după principiile puse de Domnul nostru Iisus Hristos şi urmaşii Săi, vol 1, trad. rom. a lui

nu sunt hirotoniți preoți nu pot săvârşi Taina Spovedaniei, deoarece neavând harul preoției nu pot da iertarea păcatelor.[92]

Din cele spuse, se vede că duhovnicia nu este o Taină aparte, prin care celui care i se conferă i s-ar da un har prin care s-ar completa harul primit prin Sfânta Taină a Hirotoniei întru preot şi l-ar face astfel apt să administreze Sfânta Taină a Pocăintei, ci i se dă numai dezlegarea şi împuternicirea legală sau binecuvantarea de a săvârşi sau de a administra Sfânta Taină a Pocăinței, de la care fusese oprit. Aşadar duhovnicia nu este o nouă hirotonie şi nici o completare a hirotoniei propriu-zise ci este numai o hirotesie.

Cu privire la episcopi, nu se aminteşte şi nu s-a practicat vreo randuială asemănătoare, deoarece la instituirea în treapta de episcop i s-a observat întotdeauna condiția de vârstă, stabilită cu timpul la minimum 30 de ani şi anume în mod cu totul exceptional s-a admis şi câte o hirotonie în această treaptă şi sub vârsta de 30 de ani. Cum la vârsta de 30 de ani slujitorul bisericesc era socotit deplin matur şi suficient de bine format, nu s-a mai simțit nevoia ca el să fie oprit temporar de la administrarea Sfintei Taine a Pocăintei, în scopul de a i se da posibilitatea şi răgazul necesar spre a se forma mai bine.

Astfel, se întelege că administrarea Sfintei Taine a Pocăinței din partea unui preot care nu a primit hirotesia

---

Toma Teodorescu, Editura Arhiepiscopiei Sucevei şi Rădăuților, Suceava 2002, p. 240

92 Ibidem, p.241

întru duhovnic, işi produce efectele sale harice în chip deplin, dar întrucât acest lucru nu este îngăduit după rânduiala tradiţională a Bisericii, cel ce încalcă rânduiala în cauză, este supus pedepselor canonice. Excepţii se admit, însă în cazuri de forţă majoră şi anume în cazul când nu există preot duhovnic şi cineva se află în primejdie de moarte, precum şi în alte cazuri, la stăruinţa credincioşilor care sunt indreptăţiţi să ceară a li se administra aceasta Sfântă Taină, atunci când le-o cere constiinţa lor.

Duhovnicul, ca săvârşitor al Spovedaniei, trebuie să se încununeze cu virtuţi, deoarece este un om al Duhului, un om în care lucrează Duhul lui Dumnezeu, care va lucra şi asupra celorlalţi în măsura în care el este viu şi lucrător în viaţa duhovnicului. Calitatea de duhovnic nu este un drept al preotului, ci este dar de la Dumnezeu, care trebuie susţinut de râvnă pentru slujirea preoţească în general, preocupare pentru dobândirea priceperii pentru duhovnicie şi pentru modelarea propriei persoane în lumina pruncilor lui Dumnezeu, care sunt sfinte şi sfinţitoare. De aceea în vechime, duhovnicia se dădea preotului la ceva vreme de la hirotonia lui, pentru ca acesta să confirme odată cu trecerea timpului că a dobândit experienţă duhovnicească, maturitate şi sporire întru înţelepciune.

Duhovnicul trebuie să fie pe măsura fiecărui penitent. ,,Aici în acest scaun de duhovnicie, preotul are putere cât Dumnezeu, **(Matei. 18;18).** Convorbirea cu un duhovnic este întotdeauna sacramentală. Fiecare părinte

duhovnic, este imaginea vie a lui Hristos, iar ucenicul este dator să-l asculte şi să-l respecte. În scaunul dohovnicesc el este model, nu legislator. Canoanele pe care se administrează sunt orientative, el le poate atenua, aplicându-le la cazuri concrete, diferite unele de altele. Cu unii le aplică în litera legii, cu alții în spirit, pentru unii sunt neînduplecate, pentru aţtii mai blânde. Duhovnicul are puterea să aprecieze. De duhovnic nu se poate lipsi nimeni."[93]

Ajunşi aici, vom trece la una dintre cele mai sensibile probleme ale creştinului şi anume alegerea duhovnicului, alegerea între un ieromonah şi un preot de mir.

Comparația clasică dintre monahii care strălucesc precum soarele, văduvii care strălucesc precum luna şi cei căsătoriți, care strălucesc precum stelele, a fost înțeleasă în mod greşit ca o afirmare a faptului că preoții de mir nu pot ajunge la o măsură duhovnicească înaltă. „Preoții de la mănăstire au har, cei de mir nu..."[94]

Taina hirotoniei este aceeaşi: nu există vreo Sfântă Taină pe care să o poată săvârşi numai ieromonahul, iar preotul de mir nu. Toți preoții, câtă vreme nu primesc învățături eretice, au har. Iar dacă sunt vătămați de vreo erezie, sunt căzuți din har, indiferent dacă trăiesc sau nu în mănăstire.

---

93 Emil Cioară, Duhovnicul si Taina Spovedaniei in Biserica Ortodoxa, Editura Univ.din Oradea, Taza de doctorat in Teologie, alcatuita sub indrumarea Inalt PreaSfintitului Parinte Prof. Univ. Dr. Laurentiu (Liviu) Streza, 2007 ***ro.scribd****.com/.../27400334-****Duhovnicul-Si-Taina-Spovedaniei-in-Biseric****..*

94 Afirmații pe care le fac unii credincioşi

Dacă există o anumită diferențiere, aceasta este între duhovnicii mai iscusiți şi cei mai puțin iscusiți. Chiar dacă şi unii şi alții au puterea de a dezlega păcatele oamenilor, cei dintâi au şi priceperea de a-i ajuta pe oameni să se ridice din căderea în care se află.

Rostul spovedaniei nu este doar ca păcătosul să ia dezlegare de păcate, ci este ca păcătosul să se îndrepte şi să nu mai păcătuiască. Problema nu se pune deci la modul general, care e doctor mai bun, cel de la mănăstire sau cel din parohie. Problema este care anume ar fi doctorul cel mai bun pentru fiecare credincios.

Unii vor ajunge la concluzia că pentru ei este mai bine să se spovedească la un duhovnic dintr-o mănăstire, alții la un preot de mir.

Nu trebuie trecut cu vederea faptul că unii creştini nici măcar nu îşi pun problema alegerii duhovnicului. Din comoditate, se spovedesc la preotul a cărui biserică este aproape de casa lor. Nu vor să se ostenească să găsească un duhovnic iscusit, pentru că se tem ca nu cumva un astfel de duhovnic să le dea canoane grele, să îi pună să renunțe la păcate. Ei înțeleg în mod greşit faptul că părintele la care se spovedesc este îngăduitor, şi ajung să considere viața creştină un compromis permanent, înlocuind poruncile Evangheliei cu nişte porunci mai comode, lepădând crucea mântuirii fără mustrări de conştiință.

În acelaşi timp există alții care, din snobism sau din dorința de a ieşi în evidență, se spovedesc la mănăstire fără ca prin aceasta să manifeste dorința de a primi o

povățuire mai înțeleaptă. Aceştia vor să iasă în evidență cu orice preț. Sfinții Părinți au observat că, în viața monahală, există ispita ca anumite patimi să fie ascunse sub masca cuviosşeniei. Mândria este cea mai puternică dintre acestea. De o formă asemănătoare a mândriei sunt biruiți cei care îi disprețuiesc pe cei care se spovedesc la duhovnici de mir, şi care pot face sute sau chiar mii de metanii în fiecare zi, dar la baza nevoinței lor stă mândria.

Fiecare bolnav are rănile lui. Pentru unele boli, unii doctori sunt mai buni decât alții. Sunt unii cărora le este mai de folos să se spovedească la preotul de parohie, la care pot ajunge foarte des. Câtă vreme au de luptat cu căderi foarte mari, spovedania deasă le este de mare folos. În acelaşi timp s-ar putea ca de mai mare folos să le fie întâlnirea cu un duhovnic ieromonah, care poate avea mai multă experiență în arta spovedaniei.

Dar spovedania nu ține numai de artă, cel mai important este ca duhovnicul să fie luminat de Dumnezeu.

Una dintre soluțiile pe care le întâlnim din ce în ce mai des în zilele noastre este următoarea: creştinii îşi găsesc un duhovnic de mir cu care se pot întâlni des. În acelaşi timp, pentru problemele mai grele ei pot cerceta pe vreunul dintre ieromonahii mai bătrâni (nu atât la trup, cât mai ales la minte). Duhovnicii de mir nu ar trebui să îi împiedice să țină seama de povețele bătrânilor ieromonahi, iar ieromonahii îi vor ajuta să sporească în toate cele bune pe care le recomandă duhovnicii de mir.

Sunt foarte mulți credincioşi care vin cu întrebarea: ,,Putem avea doi duhovnici, unul în parohia de care aparținem şi un altul la mănăstire?"

Biserica recomandă credincioşilor ortodoxi să aibă un singur duhovnic, un părinte care să ajungă să îl cunoască pe penitent pe o perioadă lungă de timp, încât să îi poată urmări evoluția duhovnicească, fără a mai reveni asupra unor păcate deja mărturisite. Schimbarea duhovnicului este îngăduită de Biserică în câteva situații întemeiate, precum: schimbarea domiciliului; mutarea părintelui duhovnic în altă parohie; trecerea la Domnul a părintelui duhovnic; alegerea unui duhovnic comun de către tinerii căsătoriți.

De regulă, unii creştini, neînțelegând Taina Spovedaniei, aleg să aibă un duhovnic cu bun renume într-o mănăstire, iar pentru spovedaniile curente, să meargă la părintele din parohie. Cea mai serioasă problemă care poate interveni în acest caz ține de canonul primit la spovedanie. Este îndeobşte cunoscut că unii duhovnici de mănăstire aplică mai cu sârg canoanele cele mai aspre, oprind adeseori de la Sfânta Împărtăşanie o perioadă lungă de timp pentru anumite păcate grele. Părându-li-se că au prea mult de aşteptat, unii creştini merg mărturisind acelaşi lucru şi părintelui din parohie, care este posibil să îl dezlege, ori să îl canonisească pe o perioadă mai scurtă de timp dacă nu i se aduce la cunoştință canonul primit la mănăstire. Unora ca aceştia le voi cita din învățăturile Sfântului Teofan Zăvorâtul: ,,După mărturisire, urmează a treia parte a pocăinței, adică

facerea canonului dat de duhovnic, care este o împlinire prin fapte a canonisirii, după cum o hotărăşte Gavriil al Filadelfiei, în cartea lui despre Taine. Aşadar şi tu, frate al meu păcătos, eşti dator să primeşti cu mare bucurie canonul pe care ți-l va da duhovnicul, fie că e vorba de post, de plecări ale genunchilor, de milostenie, sau de altceva. Şi, înainte de toate, să primeşti din tot sufletul îndepărtarea de la împărtăşire, atâția ani cât va hotărî el. Fiindcă cu această mică pedeapsă îmblânzeşti mare urgie pe care o are Dumnezeu împotriva ta. Cu acest canon trecător, scapi de canonul cel veşnic al iadului."[95]

Deci, este obligatoriu să aducem la cunoştința duhovnicului, care a fost ultima noastră spovedanie şi ce canon am primit, pentru a nu desconsidera Taina Sfintei Spovedanii şi a o relativiza în funcție de interesul nostru.

Un părinte iubit şi citit de tineretul ortodox al zilelor noastre, adeseori prezent şi în România la diverse conferințe, Părintele ieromonah Savatie Baştovoi, a fost întrebat recent acelaşi lucru: *este posibil să avem doi duhovnici?* Iată răspunsul său: „ - Da, sigur că da. De ce nu? Biserica nu a oprit niciodată acest lucru. Este o practică normală şi chiar necesară. Pentru că doar călugării au întotdeauna la îndemână duhovnicul la mănăstire, dar mirenii este bine să îl aibă în locul de unde sunt. Dar, dacă mireanul s-a convertit în timpul unei călătorii la Moscova, să zic, pentru că acolo a venit harul lui Dumnezeu peste el şi s-a spovedit prima oară, iar el este din Zalău, ce va

[95] Sfântul Teofan Zăvorâtul, Viața lăuntrică, traducere de Elena Dulgheru, Editura Sofia, Bucureşti 2000, p. 16

face? Va pleca de fiecare dată la spovedanie la Moscova? Nu. Dar va putea el oare să uite pe cel la care s-a spovedit pentru prima oară şi care i-a descoperit Evanghelia lui Hristos? Niciodată! Va ține legătura cu el, dar va avea şi aici un părinte la care se va spovedi. Şi, când va avea vreme şi posibilitate, va mai merge la duhovnicul său de acolo. Eu nu cunosc niciun duhovnic care să nu dea această binecuvântare (n.n. de a avea doi duhovnici) dintre bătrâni, dintre bătrânii din România, de aici, pe care îi ştiu. De ce ştiu? Pentru că la mine veneau tineri din România care aveau duhovnici vestiți de aici şi, pentru că stăteau câteva zile, voiau să se împărtăşească, trebuiau să se spovedească şi eu le spuneam să îşi ia blagoslovenia duhovnicului. Şi toți primeau această binecuvântare. Din cauza asta spun că este o practică normală, firească, veche, de la începuturi în Sfânta noastră Biserică Ortodoxă."[96]

Din păcate, astăzi suntem grăbiți şi uităm de rugăciune. Căutăm pe orbecăite şi ne mulțumim cu cine ne iese în cale. Alteori ne lăsăm influențați de părerea că nu e bine să căutăm duhovnici la mănăstire fiindcă îi putem tulbura cu păcatele noastre, ori că ei, călugări fiind, nu pot înțelege greutățile din căsnicie şi viața din lume. Se recomandă ca cercetarea marilor duhovnici de mănăstiri să se facă întotdeauna cu discernământ, pentru a cere răspuns la situații grele de viață cu care ne confruntăm, şi nu neapărat prin Taina Spovedaniei, ci şi în cadrul unei discuții duhovniceşti. Se impune precizarea însă, că o

[96] A se vedea Ieromonah Savatie Baştovoi, Singuri în fața libertății, Editura Cathisma, Bucureşti 2009

discuție, oricât de profundă şi călăuzitoare ar fi, nu aduce şi dezlegarea de păcate. Iertarea şi dezlegarea se pot da de către duhovnic numai în cadrul tainei Sfintei Spovedanii.

Astfel de duhovnici au fost şi mai sunt încă în țara noastră. Am călătorit în Moldova la una dintre frumoasele mănăstiri de aici, mănăstirea Petru-Vodă, pe când trăia vrednicul de pomenire Părintele Justin Pârvu şi l-am întrebat: „Părinte Justin, ştim că de la Sfântul Simeon Noul Teolog încoace povățuitorii duhovniceşti se tot împuținează; astăzi, când suntem martorii unei mari secătuiri duhovniceşti, cum mai recunoaştem un povățuitor duhovnicesc? Sfinții Calist şi Ignatie Xantopoulos indicau trei criterii: să fie înalt la înțelegere, smerit la cuget şi blând în toată purtarea...”[97]

Cu multă blândețe şi căldură în suflet îmi spune: ,,Este greu de găsit, dar nu-ți trebuie prea multă bătaie de cap ca să recunoşti un povățuitor duhovnicesc. Cel care caută cu adevărat un povățuitor duhovnicesc, la momentul potrivit, îl va simți. Sufletul simte cui trebuie să i se încredințeze, căci Dumnezeu este Cel Care pune în inimă dragostea față de cel căruia ți-a rânduit să îi urmezi. Eu abia aşteptam să ies din temniță numai ca să-l văd pe Părintele Paisie Olaru. Ardea inima în mine să-l văd, astfel încât, după eliberare, am mers direct la chilia Părintelui Paisie, aşteptând două zile la uşă ca să mă primească la spovedit. De aici înainte, timp de opt ani nu m-am mai despărțit de povățuirea caldă a Părintelui Paisie.”

[97] A se vedea Filocalia vol IX

Deşi credincioşii apelează la preotul din parohia de care aparţin pentru slujbele de botez, cununie, înmormântare şi alte rugăciuni pe care le poate face acesta, totuşi pentru Taina Spovedaniei, ei sunt liberi să-şi aleagă duhovnic de la altă parohie, sau de la mănăstire. Problema este însă, atât faptul că ne lipseşte experienta necesară pentru a face o alegere, cât şi faptul că aparenţele înşeală… Cei care caută în vremurile noastre duhovnici ca în „Viețile Sfinților", arată prin aceasta că ei înşişi nu au pus în practică ceea ce scrie în „Viețile Sfinților" şi nu au ajuns la o anumită trăire duhovnicească, necesară pentru a-şi da seama de diferența şi contextul de pe vremea sfinților şi ceea ce trăim noi acum. Mulți cad în capcana dorinței de a avea ca duhovnic o persoana importantă, şi nu iau aminte la cuvintele înțeleptului: „Mulți oameni mari şi slăviți sunt, dar tainele se descoperă celor smeriți" **(Înțelepciunea lui Isus Sirah 3; 19)**. Multe dintre aceste persoane cad în mândria că au un duhovnic renumit, pe când adevărul este altul. Datorită faptului că duhovnicul respectiv, fiind renumit, este foarte ocupat, relația dintre ucenic şi duhovnic este una foarte superficială, ajungându-se ca aşa zisul ucenic să se povățuiască singur, sau mai grav să rămână nepovățuit. Acest fapt este un păcat cu atât mai mare, cu cât sunt multe mănăstiri, care au mulți preoți şi duhovnici destul de puțin solicitați, dar avem şi atâți preoți de mir, adevărate comori duhovniceşti, dar care pur şi simplu nu sunt cercetați deoarece nu fac parte din tacma monahală. Oamenii nu se gândesc cât de mult ajută

rugăciunile preotului care i-a botezat, pe el şi copii lui, care i-a cununat şi care permanent se roagă pentru ei.

La alegerea duhovnicului trebuie să țineți seama de măsura iubirii pe care o arată acesta față de fiii săi duhovniceşti. Cu cât un părinte duhovnicesc are milă mai mare şi îi iubeşte mai mult pe oameni, cu cât se implică mai mult în problemele şi frământările lor, cu cât se simte mai responsabil şi nu rămâne indiferent față de mântuirea fiilor săi şi face tot ce îi stă în putință pentru a-i ajuta, cu atât este cel mai bun şi potrivit îndrumător pe care va trebui să ni-l alegem. În îndrumarea duhovnicească, câteodată, părintele duhovnic este nevoit să-şi mustre şi să-şi certe ucenicii, mai ales pe cei începători, şi face aceasta tocmai pentru că îi iubeşte şi nu doreşte să treacă sub tăcere lipsurile şi greşelile lor.

Unul dintre marii duhovnici ai românilor, Părintele Teofil Părăian, a fost întrebat la o conferința organizată de ASCOR[98] la Constanța:

- Este suficient să te spovedeşti doar la un singur duhovnic? Ce părere aveți despre faptul de a avea mai mulți duhovnici, de a căuta un duhovnic care ți se pare cel mai bun?

„E foarte greu de ştiut! Eu, personal, cred că nu trebuie neapărat să te spovedeşti la un singur duhovnic, după ce te-a pus un duhovnic pe cale bună. Vin atâția oameni la spovedit, care nu ştiu ce să spună, în sensul că nu-i interesează, nu iau aminte la sufletul lor. Dar sunt şi oameni care trăiesc o viață superioară şi n-au ce spune, la

[98] Asociația Studenților Crestin Ortodoxi din România

drept vorbind! Pentru că lucrurile nu-s chiar aşa, cum zic unii: „Părinte, la tot pasul păcătuim!”. Nu-i adevărat! Păcatul este călcarea legii lui Dumnezeu cu deplină voință şi ştiință. Şi atunci, dacă totuşi faci nişte lucruri negative, să zicem, nu toate – s păcate! Păcate sunt acelea când, de exemplu, ştii că nu trebuie să furi şi furi. Atunci e păcat! Dar dacă faci o greşeală, e altceva; de exemplu, dacă nu ştii că-n 29 august este zi de post şi mănânci de dulce. Dacă-ți atrage cineva atenția: „Măi frate, fii atent că astăzi este post”, altă dată eşti atent şi posteşti. Asta-i greşeală, nu păcat, pentru că n-ai urmărit tu să faci un rău.

Mai sunt unele insuficiențe, unele neputințe, întrelăsări, oamenii n-au ce spune, la drept vorbind, după ce sau pus o dată pe cale bună. Şi atunci, dacă vrea să primească dezlegare şi să se-mpărtăşească, se poate spovedi la orice duhovnic, numai să aibă grijă să n-ajungă la unul mai aspru decât cel care îi e duhovnicul propriu-zis. Şi, în cazul acesta, nu e neapărat să te spovedeşti la un singur duhovnic. Eu aşa am procedat totdeauna cu oamenii care au fost îndrumați de mine şi care sau pus odată pe rânduială bună, le-am spus: „Poți să te spovedeşti la orice duhovnic; de câte ori doreşti, te spovedeşti. Nu trebuie să vii până la mine la Sâmbăta să te spovedesc eu, după ce te-am pus pe cale bună”. Un duhovnic, de exemplu, poate să fie mare – pentru cei care îl ascultă, poate să fie mic – pentru cei care nu-l ascultă, şi de nimic – pentru cei care nu-l iau în considerare. Să ştiți că duhovnicii îs ca doctorii. Fiecare are o altă opinie până la urmă. Un duhovnic trebuie să aibă inimă. Dacă n-are inimă, nu-i duhovnic. Şi

să-l trateze pe cel care vine cum s-ar trata pe sine însuşi, sau cum şi-ar trata proprii lui copii, dacă are copii.

Un duhovnic trebuie să aibă inimă de părinte, inimă de frate şi inimă de prieten. Ziceam că dacă s-ar putea face un om din doi, mie mi-ar conveni foarte mult un om cu mintea Părintelui Arsenie şi cu inima Părintelui Serafim. Ați susținut ideea că ar mai trebui duhovnici buni în țara noastră dar şi credincioşi buni… Credinciosul trebuie să se lase modelat, să fie şi el maleabil, să asculte! Pentru că nu numai duhovnicul contează, ci şi cel care-l caută. Vin să-ți ceară dezlegare de păcate şi pe urmă merg şi fac altele. Când eşti hotărât pentru Dumnezeu, îi dă Dumnezeu duhovnicului cuvânt pe măsura râvnei tale. Dar dacă tu nu eşti cum trebuie poți să te duci şi la Sfântul Petru, că tot nu ai nici un folos."

Păcatul judecării stă la baza oscilării între duhovnici. Odată ce ne-am ales povățuitorul duhovnicesc, se cade să avem încredere neclintită în Dumnezeu că ne va ajuta prin duhovnicul nostru, pe care suntem datori a-l asculta şi a-i urma sfaturile cu toată credința şi dragostea. Diavolul nu va înceta niciodată să ne arate multe din lipsurile şi nedesăvârşirile părintelui, să ne facă să-l judecăm de multe ori, să credem că ne iubeşte şi se jertfeşte mai puțin pentru mântuirea noastră decât pentru a altor ucenici pe care îi are, urmărind prin toate aceste gânduri pe care ni le aduce să ne pierdem încrederea în duhovnic, să mergem la el atunci când suntem tulburați şi avem ispite ca la un simplu om, şi nu ca la cel care Îl reprezintă pe Hristos. Într-un

cuvânt, diavolul va căuta ca, în cele din urmă, să ne despartă de duhovnic şi, totodată, şi de Dumnezeu.

Sfântul Ignatie Briancianinov[99] sfătuieşte pe cei care sunt învăluiți de gânduri de judecată față de duhovnicul lor şi spune că, dacă el (ucenicul) a văzut că are folos de la el (de la duhovnic), să se țină cu toată puterea de dânsul, neascultând sau cedând tulburărilor aduse de draci pentru a-l desparte de părintele său. Fiii duhovniceşti vor putea scăpa din această cursă cumplită numai prin mărturisirea deasă a gândurilor, după cuvântul unui alt părinte: „Du-te la duhovnicul tău; deschide-i bine inima ta, fă-l să-ți vadă bine toate cutele sufletului tău, primeşte-i toate sfaturile pe care ți le va da, cu toată simplitatea şi umilința, căci Dumnezeu, Care iubeşte infinit de mult ascultarea, face folositoare sfaturile pe care le aşteptăm de la aceia care ne călăuzesc sufletele noastre.”[100]

Celor care amână spovedania pe motiv că nu găsesc duhovnicul potrivit nici în parohie, nici în mănăstire, fiind nemulțumiți ori smintiți de unii slujitori, Părintele Arsenie Boca le spunea: „Altă pricină care te împiedică la spovedanie este că judeci preoții; eşti nemulțumit de preot; iar de care-ai fi mulțumit, ți-e frică. La unul nu te lasă păcatele lui, la altul nu te lasă păcatele tale. Orice duhovnic – indiferent de bogăția, sărăcia, cultura mai puțină, sau chiar sărăcia morală – este reprezentantul lui

[99] Sfântul Ignatie Briancianinov (1807-1867) este un sfânt cuvios al Bisericii Ortodoxe Ruse din secolul al XIX-lea, episcop de Caucaz, scriitor prolific de lucrări de spiritualitate. Prăznuirea sa se face pe 30 aprilie

[100] Arhim. Calinic Popa, egumenul Mănăstirii Sihăstria, Neamț

Dumnezeu, trimisul lui Dumnezeu, si credinciosii n-au nici un motiv de a-l ocoli. Darul acesta e în atârnare de Dumnezeu, nu în atârnare de omul care-l poartă. Prin glasul slugii sale Dumnezeu te iartă, Lui te mărturiseşti în fața altarului. Nu de la tine se cer calitățile preotului; de la tine se cere căința din inimă şi voința de-a te îndrepta.

Şi tot Părintele Arsenie ne îndeamnă să nu alegem duhovnicul cu mintea noastră plină de aşa-zisă „ştiință" şi afumată de mândrie: „Cum să poată veni, ei care ştiu totul, ei care stăpânesc peste oameni, să vie în genunchi înaintea unui simplu preot şi să-şi arate toate fărădelegile şi necazurile lor?! Nu, asta mândria n-o poate face, să vie de bun-voie la smerenie. De aceea, ei dau de asprimea dreptății care-i fierbe în zeama lor până li se moaie oasele trufiei."[101]

„Dar oricum ar fi, duhovnicul are harul cel dumnezeiesc, prin punerea mâinilor arhiereului, ca să te sfătuiască cât îl duce mintea, cât are el darul de la Dumnezeu. Sub nici un motiv el nu te va sfătui spre răul tău. Măcar cât de simplu să fie el, o să te sfătuiască spre folosul tău. Şi, dacă te-ai dus cu smerita cugetare în sufletul tău, să ştii că atunci se pogoară harul Sfântului Duh spre mintea duhovnicului şi o să spună aşa nişte cuvinte că şi el o să se mire de unde i-a dat Dumnezeu mintea aceea, ca să te sfătuiască pentru salvarea sufletului tău care e împotmolit în greutățile păcatului. Ăsta-i har dumnezeiesc, har dumnezeiesc, de aceea Sfinții Părinți ne

[101] Stareţul Dionisie – Duhovnicul de la Sfântul Munte Athos, Editura Prodromos 2009, p.189

poruncesc aşa. Bine, sunt unii, duhovnici îndumnezeiți, apropiați de Dumnezeu cu totul, şi sunt alții, simpli, dar harul acela al duhovniciei tot îl au. Că vezi, putea Dumnezeu să pună un înger să ne fie duhovnic, dar nu! A pus oameni ca să avem îndrăzneală, să nu ne ruşinăm, să nu ne fie frică şi să zicem: „Duhovnicul ăsta-i sfânt, cum să-i spun eu păcatele şi fărădelegile mele unui sfânt aşa de mare?”[102]

Dar aşa, dacă duhovnicul e om, de-acuma tu îi spui ca unui om, dar el are harul acela dat de Dumnezeu, ca prin rugăciunea care ți-o spune deasupra capului să te binecuvânteze şi ți se iartă tot ce ai spovedit cu smerita cugetare. De aceea trebuie luare aminte, pentru că mulți, când e vorba să-şi aleagă duhovnicul, se gândesc aşa: „Apoi nu mă duc la acesta, fiindcă numai în cutare loc, la atâtea zeci de kilometri, sute de kilometri distanță, este un duhovnic bun”. Măi, e bun acela, dar şi celălalt care-i simplu, acelaşi har are![103]

Un alt sfat duhovnicesc este ca amândoi soții să aibă acelaşi duhovnic. „Ceea ce ajută pe cei căsătoriți este să nu se îndreptățească nici unul pe sine. Dacă se îndreptățesc pe sine, oricâte cărți duhovniceşti ar citi, nu se folosesc. Dacă au intenție bună, dacă au duhovnic şi fac ascultare de el, nu vor avea probleme. Fără duhovnic nu se face arbitraj. Lucrul cel mai bun este să aibă amândoi soții acelaşi duhovnic. Nu bărbatul un duhovnic şi femeia altul. Dacă două lemne vor fi cioplite de doi tâmplari

[102] Ibidem, p.190
[103] Ibidem, p. 190

niciodată nu se vor potrivi. În timp ce dacă vor avea acelaşi duhovnic, duhovnicul ciopleşte umflăturile - slăbiciunile - unuia, ciopleşte şi umflăturile celuilalt şi astfel se aplanează greutăţile. Dar astăzi chiar şi perechile care trăiesc duhovniceşte au duhovnici diferiţi. Rar au amândoi acelaşi duhovnic, de aceea nici nu se folosesc. Am în vedere perechi care se potriveau, dar nu aveau acelaşi duhovnic ca să-i ajute, şi s-au despărţit, iar alte perechi, deşi nu se potriveau au trăit in armonie, deoarece au avut acelaşi duhovnic. Desigur, atunci când toată familia are acelaşi duhovnic, aceasta este şi mai bine. Duhovnicul îi va asculta pe toţi şi problema ce a apărut o va rezolva potrivit cu situaţia. Uneori va zori puţin pe tata sau pe mama, alteori îi va chema şi pe copii dacă nu va putea trage concluzii din cele ce îi spun părinţii. Sau - dacă perechea are probleme şi este de vină, de pildă, femeia - îl poate chema pe bărbat ca să-l sfătuiască cum trebuie să se poarte sau va cere unei rude sau cunoscut al lor să ajute cu discernământ."[104]

Un părinte înduhovnicit avea o vorbă: Naşteţi-vă părintele duhovnicesc prin rugăciune! Fac aici o mică paranteză ca să spun un cuvânt al Sfântului Serafim de Sarov, care cunoştea cu duhul nu numai viaţa ta, ceea ce se întâmpla în familie, în viaţa prietenilor, ci şi ce aveau să facă ceilalţi. Şi un om, uimit, îl întreba pe Sfântul Serafim: „Părinte bun, cum ştii toate lucrurile din viaţa mea şi pe

[104] Cuviosul Paisie Aghioritul, Nevoinţă duhovnicească, în colecţia Cuvinte duhovniceşti III, Editura Evanghelismos, Bucureşti 2003, p. 273

toți oamenii aceştia pe nume?" Şi el i-a răspuns : ,,Eu nu ştiu nimic; eu doar mă rog la Dumnezeu. Dumnezeu este Cel Care ştie, iar eu, rugându-mă, îți spun primul gând, primul cuvânt care vine în inima mea şi care ştiu că este de la Dumnezeu".

Deci, eu nu ştiu ce să fac, părintele meu nu ştie ce să fac, dar eu lui Dumnezeu îi cer şi părintele Îi cere, de asemenea, lui Dumnezeu. Şi atunci se întâmplă taina aceasta - şi aceasta este ascultarea - că, îndreptându-ne către Dumnezeu, prin părintele duhovnic, cum spunea Părintele Sofronie, facem din duhovnicul nostru un proroc. Poate că este deja proroc, poate că nu, dar ascultarea mea îl face pe părintele meu proroc. Într-un fel, dacă starea mea de ascultare este adevărată, aceasta îl naşte pe părintele duhovnicesc. Eu însumi îl nasc pe părintele meu duhovnicesc. Aşa sunt lucrurile la Dumnezeu; de multe ori de-a-ndăratelea!

Zic asta şi ca să nu vă smintiți, căci vă poate ispiti cel rău şi aşa: dar dacă părintele meu n-o să ştie asta? Dar dacă nu ştiu ce sau nu ştiu cum? Nu vă smintiți de aceasta. Naşteți-vă părintele duhovnicesc prin rugăciune! Căutați de la Dumnezeu! Cereți Domnului: «Doamne, pune în Sfinția Sa cuvântul potrivit!» Şi smeriți-vă înaintea părintelui, în numele Domnului şi părintele, prin rugăciune, va găsi un cuvânt pe care nu îl ştie nici el cum este, cum spunea şi Sfântul Serafim de Sarov, dar el, în

rugăciunea sa, crede şi nădăjduieşte că Dumnezeu nu vă va lăsa înşelaţi, nu vă va lăsa pe drumuri.[105]

Astăzi lucrul cel mai de nevoie este ca oamenii să afle un duhovnic, să se spovedească, să aibă încredere în el şi să se sfătuiască cu el. Dacă au duhovnic şi îşi fac un program de rugăciune, cu puţin studiu, dacă merg la biserică şi se împărtăşesc, atunci nu au de ce să se teamă în această viaţă. Sufletul trebuie supravegheat de duhovnic ca să nu greşească drumul. În nevoinţa duhovnicească poate ajuta, de pildă, şi studiul duhovnicesc, dar dacă cineva nu are povăţuitor duhovnicesc, îşi poate da propriile lui tâlcuiri la cele pe care le citeşte şi astfel să se înşele.

„Vreau să spun că la fel trebuie să se facă şi în viaţa duhovnicească. Este absolut necesar ca orice credincios să aibă duhovnic, care îl va povăţui cu sfaturile lui şi îl va ajuta prin Taina Mărturisirii. Numai aşa poate trăi o viaţă duhovnicească ortodoxă şi poate fi sigur că se află pe drumul cel bun. Desigur, fiecare îşi va alege povăţuitorul duhovnicesc. Nu îşi va încredinţa sufletul său oricui. Precum pentru sănătatea trupului caută un medic bun, tot astfel şi pentru sănătatea sufletului său va căuta un duhovnic bun pe care îl va cerceta în mod regulat, avându-l pe acela ca medic al sufletului său.”[106]

[105] Celălalt Noica, Mărturii ale monahului Rafail, Editura Anastasia, Bucureşti 2002, p.104-105

[106] Cuviosul Paisie Aghioritul, Nevoinţă duhovnicească, p. 269

b) *Primitorii Tainei Mărturisirii*

În ceea ce priveşte primitorii Tainei Mărturisirii menționăm faptul că aceştia sunt toții creştinii ortodocşi care au conştiința împovărată de păcate şi care doresc să îşi îndrepte şi să îşi schimbe viața. Este adevărat că sunt creştini care nu îşi simt conştiința încărcată de păcate, dar asta nu înseamnă că sunt lipsiți de păcate şi că nu au motiv pentru a se spovedi. Sfântul Ioan Evanghelistul ne atrage atenția în acest sens atunci când spune ,, Dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înşine şi adevărul nu este la noi. Dacă mărturisim păcatele noastre, El este credincios şi drept ca să ne ierte păcatele şi să ne curățească pe noi de toată dreptatea **(I Ioan 1; 9-10)**.

Ca şi în cazul mirenilor, preotul trebuie să se spovedească ori de câte ori îşi simte cugetul încărcat de păcate[107] şi mai ales trebuie să se spovedească mărturisindu-şi păcatele şi neglijențele săvârşite în timpul exercitării slujirii liturgice. Cultivarea de către preot a Spovedaniei în calitatea de penitent îi aduce şi un alt câştig, altul decât cel de natură morală, un câşti care se referă la formarea şi pregătirea pastorală. În dialogul care are loc la spovedanie între preotul care se spovedeşte şi duhovnicul său, acesta are posibilitatea să lămurească pentru sine o serie de situații fie de natură liturgică, fie de natură pastorală sau duhovnicească, o serie de decizii,

[107] A se vedea Liturghier, p.444, cf. Pr. Petre Vintilescu, Spovedania şi duhovnicia, Editura Episcopiei Ortodoxe de Alba Iulia, Alba Iulia1995, pp. 171-181

sfaturi şi recomandări pe care el însuşi le-a întrebuinţat în calitatea de duhovnic, îmbunătăţindu-şi astfel propria sa slujire, în urma sfaturilor şi recomandărilor primite de la duhovnicul său. Astfel, la Spovedanie, atât în cazul clericilor cât şi al mirenilor, pe lângă scopul moral se realizează şi un alt scop, acela formativ, instructiv şi pastoral în ultimă instanţă.

Taina spovedirii clericilor nu este o noutate în sensul teologic, nici în discuţiile dintre slujitorii Bisericii şi nici în viaţa lor practică sau liturgică şi aceasta pentru faptul că dintotdeauna spovedania a fost necesară şi folositoare tuturor categoriilor de credincioşi, clerici şi laici, pentru că toţi suntem oameni şi putem greşi şi toţi avem nevoie de iertare şi de îndreptare. Îndemnul scripturistic de a ne mărturisi păcatele **(Iacov 5; 16)** se adresează deopotrivă tuturor, căci aşa cum citim şi ne rugăm în ectenia pentru morţi, în rugăciunea „Dumnezeul duhurilor", „nu este om care să fie viu şi să nu greşească, numai Tu singur eşti fără de păcat." (Molitfelnic)

În ciuda acestei realităţi, au existat şi mai există clerici care consideră că Spovedania nu este necesară pentru ei. Unii au susţinut din neştiinţă sau comoditate că Spovedania nu este necesară sau obligatorie şi nici chiar folositoare pentru cei din cler. Alţii, dimpotrivă, au socotit că ea este absolut necesară şi deosebit de utilă pentru un adevărat cleric şi pentru viaţa lui duhovnicească.

Dar, indiferent de părerile unora sau altora, este importantă poziţia corectă a Bisericii care, ca instituţie

autorizată, a hotărât necesitatea spovedirii clericilor, ca obligație elementară creştină şi cale de desăvârşire.

Care sunt motivele pentru care clerul trebuie să se spovedească?

Mai întâi, importanța Tainei Spovedaniei în viața creştină. După cum bine se ştie, Taina Spovedaniei instituită şi poruncită de Mântuitorul Iisus Hristos **(Ioan. 20; 22-23)** şi practicată de Sfinții Apostoli şi de urmaşii acestora, episcopii şi preoții, este acea lucrare harică prin care, ca urmare a spovedirii păcatelor, a căinței şi a părerii de rău pentru ele, ca şi a promisiunii de a nu le mai face, se iartă acestea de către Mântuitorul Iisus Hristos, prin puterea şi lucrarea preotului duhovnic. Ea este Taina renaşterii noastre sufleteşti, a înnoirii hainei Botezului pe care am murdărit-o cu păcatele. Având în vedere că toți păcătuim, pocăința, iertarea şi curățirea de păcate este necesară pentru toți, deci şi pentru clerici.

Au existat teologi care au afirmat că preotul fiind purtător al harului Duhului Sfânt, fiind hirotonit şi investit cu această putere, el nu mai poate păcătui. Preotul, deşi se află în starea de a fi purtătorul harului, poate să păcătuiască şi păcătuieşte. Harul preoției pe care preotul îl primeşte la hirotonie nu-i creează un fel de platoşă care să-l ferească de păcate, nu-i dă o stare de imunitate față de păcat, iar efectele lucrărilor sfințitoare pe care le săvârşeşte preotul nu depind de starea de păcătoşenie sau nevinovăție. După învățătura Bisericii harul lucrează necondiționat în persoana preotului.

Având în vedere că păcatul este o realitate în viața noastră, nici clericii nu sunt absolviți de păcat. În această privință, textul Sfintei Scripturi ne vine în ajutor: „Dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înşine şi adevărul nu este în noi” **(I Ioan 1; 8)**. Această realitate aduce după sine şi necesitatea spovedirii acestor păcate, în vederea iertării lor: „Dacă mărturisim păcatele noastre, El este credincios şi drept, ca să ne ierte păcatele şi să ne curățească pe noi de toată nedreptatea” **(I Ioan 1; 9)**. Prin urmare, şi preotul, ca om şi creştin, trebuie să se mărturisească. În calitate de creştin, şi preotul este supus poruncii a IV-a bisericeşti care ne cere să ne spovedim măcar de patru ori pe an sau chiar mai des.

Sfântul Simeon al Tesalonicului, vorbind şi scriind în secolul al XV-lea despre obligativitatea Spovedaniei pentru credincioşi fixează datoria preoților de a se spovedi: „Toți trebuie să ne pocăim: şi mireni, şi călugări, şi preoți, şi arhierei şi nici unul să nu se depărteze de la pocăință pentru că toți am greşit şi greşim şi suntem datori să ne pocăim. Drept aceea şi Mântuitorul nostru şi Botezătorul Său a zis: „Pocăiți-vă că s-a apropiat împărăția cerurilor” **(Matei 4; 17)**, făcându-se aproape chiar Împăratul cerurilor de cei ce se pocăiesc, căci zice: „Aproape e domnul de toți cei cel cheamă pe El întru adevăr”. Iar eu chiar strig tuturor, prin darul Mântuitorului nostrum: toți să ne pocăim, ca să ne mântuim, că aproape este Impărăția lui Dumnezeu; şi împreună cu prea Dumnezeiescul Pavel să zicem: „Mai aproape este nouă mântuirea acum, căci vine Mântuitorul şi judecătorul

nostrum. Să lepădăm dar lucrurile întunericului şi să ne îmbrăcăm cu armele luminii". Iar cum că pocăința sau spovedania este trebuincioasă şi pentru preoți, ca şi pentru călugări şi mireni, chiar Apostolul Pavel mărturiseşte zicând **(Iacov 5; 16)**: „Mărturisiți-vă păcatele unul altuia şi vă rugați unul pentru altul, ca să vă tămăduiți."[108]

Această idee o găsim apoi în secolul al XVII-lea în Pravila cea Mare de la Târgovişte, de la 1652, care prescrie obligativitatea spovedirii pentru tot cinul preoțesc, monahal şi mireni.

În al doilea rând, clericii trebuie să se spovedească pentru a fi pildă credincioşilor lor şi imbold pentru a face şi ei aceasta. Chiar dacă Taina se săvârşeşte în secret şi cu discreție, iar credincioşii nu ştiu dacă preotul se spovedeşte sau nu, el trebuie să pornească de la sine în procesul de curățire şi apoi să treacă la credincioşii săi. Însuşi Mântuitorul vorbeşte despre aceasta. Criticând ipocrizia fariseilor, le dă exemplul medicului, care trebuie să se vindece pe sine ca să poată tămădui pe alții: „Doctore, vindecă-te pe tine însuți" **(Luca 4; 23)**. Atitudinea Mântuitorului este mai mult decât firească fiindcă ar fi de neconceput să vorbeşti credincioşilor despre Spovedanie, să-i îndemni să o facă, să asculți păcatele pe care şi tu, ca preot şi om, le faci, să-i ierți pe credincioşi de ele şi tu să nu te spovedeşti niciodată. Ar fi culmea fariseismului.

În al treilea rând, şi clericul are nevoie de sfat şi de povățuire din partea unui duhovnic, şi mai ales are nevoie

[108] Sfântul Simeon al Tesalonicului, Despre pocăință, p.6

de iertarea păcatelor pe care el însuşi nu şi-o poate da. El nu poate rosti asupra sa formula pe care o rosteşte asupra credincioşilor săi, ci trebuie să primească dezlegarea de la alții, episcopi sau preoți.

În al patrulea rând, clericul trebuie să se spovedească mai ales pentru faptul că el este liturghisitor al celor sfinte. Necesitatea spovedirii o impun, mai ales calitatea lui de săvârşitor al Sfintei Liturghii. În această privință, ne vine în ajutor tot îndemnul Sfântului Simeon al Tesalonicului, pe care îl adresează preoților de mir şi celor din cinul monahal, care slujesc Sfânta Liturghie, „ca pururea să se spovedească... şi mai vârtos preoților le este de trebuință aceasta, fiindcă se apropie pururea de Dumnezeu Cel ce ştie toate şi numai prin pocăință dă iertare”[109]

În ceea ce priveşte duhovnicul preotului, acesta poate fi un arhiereu, un ieromonah sau un alt preot. Păcatele legate de săvârşirea celor sfinte, şi în special a Sfintei Liturghii, acestea trebuie spovedite arhiereului, care ar fi bine să fie şi duhovnicul preoților de sub păstorirea sa.

Obligativitatea spovedirii preotului înainte de Sfânta Liturghie o găsim în Povățuirile din Liturghier. Păcatele prescrise aici, pentru care trebuie să ne mărturisim, sunt păcatele capitale: trufia, iubirea de argint, desfrânarea, mânia, lăcomia, invidia, lenevirea spre fapte bune. De asemenea, se prevede obligativitatea spovedirii ori de câte ori simțim conştiința încărcată cu păcate mai mari sau mai

---

[109] Sfântul Simeon al Tesalonicului, Despre preoție, *ro.scribd.com/doc/.../**Sfantul-Simeon-al-Tesalonicului**-Despre-preotie*

mici care ne opresc de la slujirea cu vrednicie. În această situație, „preotul să nu îndrăznească a sluji Sfânta Liturghie până când nu se va curăți pe sine de păcatul în care se află, cu căință şi mărturisire cu gura înaintea părintelui său duhovnic”. Cum preotul slujeşte şi se împărtăşeşte la fiecare Liturghie, el trebuie să o facă într-adevăr cu vrednicie. Pentru aceasta, numai spovedirea îi dă preotului această îngăduință de a se apropia de cele sfinte. Împărtăşirea în stare de necurăție şi nevrednicie îi aduce după sine osândă aşa cum ne spune Sfântul Apostol Pavel: „Căci cel ce mănâncă şi bea cu nevrednicie, osândă îşi mănâncă şi bea, nesocotind Trupul Domnului.” **(I Corinteni 11; 29)**

Există şi opinia, exprimată de unii clerici, că prin citirea canonului pentru împărtăşire, în care preotul se roagă pentru toate păcatele pe care le-ar fi putut săvârşi sau le-a săvârşit, ca şi rostirea, în timpul Sfintei Liturghii, a rugăciunilor prin care preotul se roagă să i se ierte păcatele cele cu voie şi fără de voie, trupeşti şi sufleteşti, preotul este scutit să se mai spovedească. Această părere este greşită, căci simpla lor citire nu aduce iertarea, ci doar ne conştientizează de starea noastră de păcătoşenie, arătându-ne cât suntem de nevrednici. Simpla lor lectură nu ne scuteşte de mărturisire, căință şi nu ne dă dezlegarea. Expresii ca: „Nu strica aşezământul Tău, Biserica, din cauza păcatelor noastre”; „Să nu opreşti pentru păcatele mele harul Sfântului Tău Duh de la darurile ce sunt puse înainte”; „Să nu oprească păcatele mele venirea aici a Duhului Sfânt”; „Iartă-ne toată greşala

cea de voie şi cea fără de voie"; pe care le întâlnim în rugăciunile Proscomidiei şi ale Sfintei Liturghii[110], nu înseamnă spovedanie, ci conştientizarea păcătoşeniei.

Dacă preotul se simte încărcat cu păcate grele şi, din motive obiective, nu se poate spovedi înainte de săvârşirea Sfintei Liturghii, trebuie să o facă negreşit după. Putem spune că nu există viaţă şi trăire creştină fără spovedire şi nici slujire preoţească nu se poate imagina fără practicarea acesteia.

Biserica recomandă ca fiecare credincios să aibă duhovnicul său care să nu fie schimbat decât pentru cazuri deosebite[111] :

- trecerea la Domnul a duhovnicului
- mutarea într-o altă localitate

Între duhovnic şi credincios se creează o legătură de suflet, de încredere, duhovnicul având posibilitatea ca de la o spovedanie la alta să urmărească şi să observe îndreptarea credinciosului şi progresul lui spiritual, poate observa dacă sfaturile pe care le-a recomandat credinciosului au fost folositoare sau nu, şi nu în ultimul rând poate constata dacă epitimia stabilită credinciosului a fost îndeplinită şi dacă ea a avut efectele avute în vedere atunci când a fost stabilită. În legătură cu epitimia sau

---

110 Liturghier, p. 116

111 Pr. Prof. Dr. Nicolae D. Necula, Este îngăduit să ne schimbăm duhovnicul la mărturisire, în Tradiţie şi innoire în slujirea liturgică, Vol. I, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galaţi 2000, p. 183-187

canonul se poate pune întrebarea: Canonul dat de preotul duhovnic poate fi schimbat de altul?

Răspunsul la o astfel de întrebare trebuie să pornească negreşit de la posibilitatea ca un creştin să ajungă, după ce s-a spovedit la un preot, sub epitrahilul altuia, tot pentru Spovedanie.

Există momente, de forță majoră, când cineva se poate spovedi la alt duhovnic, cu binecuvântarea celui pe care îl are. De exemplu, atunci când se află la o distanță geografică mare sau în primejdie de moarte şi nu poate ajunge prea curând la propriul duhovnic. Ar fi de menționat aici o practică nefirească, şi anume aceea a spovedirii pelerinilor care vin la o mănăstire de către duhovnicii viețuitori acolo, fără ca aceştia să aibă binecuvântarea propriului duhovnic. Părinții din mănăstiri ar trebui să cerceteze mai întâi dacă pelerinii au duhovnic şi dacă acesta a binecuvântat ca ei să se spovedească la mănăstirea respectivă. În caz contrar, greşeşte şi credinciosul, dar şi părintele care spovedeşte şi canoniseşte fără discernământ, uneori după aşa-zisa „pravilă“, fii duhovniceşti ai altora, care vor da seama pentru ei înaintea Dreptului Judecător.

După cum am arătat schimbarea duhovnicului nu este recomandată, dar poate fi făcută atunci când acesta pleacă la cele veşnice, când el sau credinciosul se mută într-o localitate îndepărtată sau dacă amândoi ajung la concluzia că e mai bine să se întâmple aşa, pentru ca Taina Pocăinței să fie cu adevărat un moment de lepădare de un trecut păcătos şi de schimbare în bine a viețuirii. Aşadar,

schimbarea duhovnicului, dacă are un motiv întemeiat, nu constituie un păcat.

Pot apărea însă probleme pentru conştiința creştină în momentul în care cel care se spovedeşte se aşază sub epitrahilul noului duhovnic având deja un canon sau o epitimie pe care a hotărât-o vechiul duhovnic. Ce e de făcut într-un astfel de caz?

Într-un fel, situația este asemănătoare cu aceea în care un bolnav schimbă medicul curant pentru boala de care suferă. Onest este, în acest caz, ca el să-l informeze pe noul medic de felul în care a încercat să se vindece de boală până în prezent şi de tratamentul prescris de medicul de dinainte. La fel de onest este ca şi noul medic să țină seama de tratamentul prescris de colegul său, neconsiderând din start că acesta este total greşit şi de neaplicat în cazul bolnavului respectiv.

Dacă cercetăm Colecția de canoane a Bisericii Ortodoxe, vom întâlni o serie de canoane care se referă într-o oarecare măsură la întrebarea noastră: 32 Apostolic; 12 Sinodul I Ecumenic; 16 Sinodul IV Ecumenic; 102 Sinodul VI Ecumenic; 2, 5, 7 Sinodul de la Ancira; 43 Sinodul de la Cartagina; 2, 54, 74, 84, 85 ale Sf. Vasile cel Mare; 7 al Sf. Grigorie de Nissa; 3 al Sf. Atanasie cel Mare sau 3 al Sf. Ioan Postitorul.[112]

Toate aceste canoane vorbesc despre dreptul episcopului locului de a micşora sau mări epitimiile stabilite de sfintele canoane, în special pentru cei care au săvârşit

[112] Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca, Canoanele Bisericii Ortodoxe, Sibiu 1993 p. 15

păcate grave, care i-au exclus din Biserică, numai dacă manifestă o pocăință sinceră şi îşi schimbă viața. Canonul 32 apostolic stabileşte rânduiala ca nimeni să nu dezlege afurisenia stabilită de un episcop, atât timp cât acesta trăieşte, pentru a fi păstrată rânduiala în Biserică şi pentru a opri o eventuală imixtiune a vreunui episcop în eparhia altuia: „Dacă vreun prezbiter sau diacon se afuriseşte de către episcop, să nu fie îngăduit să fie primit de altul (de alt episcop), ci doar de către cel care l-a afurisit pe el, decât numai dacă din întâmplare ar fi murit (s-ar săvârşi din viață) episcopul care l-a afurisit pe el“.[113]

Afurisenia este privită şi astăzi ca îndepărtare a cuiva de la comuniunea cu Biserica, în special de la primirea Sfintei Împărtăşanii. Dacă cel mai greu canon sau epitimie este oprirea de la Sfânta Împărtăşanie, atunci Canonul 32 apostolic putea reprezenta, într-un fel, un punct de plecare pentru a oferi un răspuns la întrebarea noastră: un canon dat de un duhovnic poate fi schimbat de altul numai dacă cel dintâi trece la cele veşnice.

Ar mai fi însă două cazuri în care un alt duhovnic poate schimba canonul. Primul este acela în care cineva se află pe patul de moarte şi vine să îl spovedească şi să-l împărtăşească alt preot decât duhovnicul lui. În acest caz, dacă bolnavul se pocăieşte sincer, poate fi dezlegat de canonul primit de la duhovnic, pentru ca nu cumva „să fie lipsit de cea mai de pe urmă şi trebuitoare merinde“ (Canonul 13 al Sinodului VI Ecumenic). Tot în canonul acesta se precizează că, dacă cel care e împărtăşit pe patul

[113] *ro.scribd.com/doc/79494134/**CANOANELE-APOSTOLICE***

de moarte scapă cu viață, îşi reia împlinirea canonului după aceea. Aceeaşi posibilitate, ca cineva aflat în primejdie de moarte să poată beneficia de o dispensă de la canonul primit anterior de la duhovnic, e consemnată şi în alte canoane: 6 al Sinodului de la Ancira; 7 al Sinodului de la Cartagina; 73 al Sf. Vasile cel Mare; 2 şi 5 ale Sf. Grigorie de Nyssa.

Cel de-al doilea caz este cel în care canonul a fost stabilit de duhovnic pe nedrept sau într-un mod cu totul nerealist. Concret, este vorba de situația în care, dintr-o neînțelegere, cineva a primit de la duhovnic un canon pentru fapte pe care nu le-a săvârşit. Dacă duhovnicul nu vrea să accepte că a procedat greşit, credinciosul poate merge la un altul, care să ia hotărârea potrivită, după ce cercetează cazul cu foarte mare atenție şi discernământ.

De asemenea, atunci când duhovnicul hotărăşte canoane nerealiste şi imposibil de împlinit, credincioşii pot beneficia de înțelepciunea altuia care, cu aceeaşi atenție, să îndrepte lucrurile.Putem da un exemplu: unui credincios cu grave probleme de sănătate, la o vârstă înaintată şi cu mobilitatea extrem de redusă, nu i se pot da sute de metanii pe zi sau postirea aspră perioade îndelungate. De asemenea, pot fi întâlnite „asprimi“ exagerate ale canoanelor prescrise de unii duhovnici unor tinere familii, care au drept consecință, de cele mai multe ori, săvârşirea unor păcate mult mai grave decât cele mărturisite. Şi exemplele ar putea continua.

În concluzie, recapitulăm spunând că un canon stabilit de un duhovnic poate fi schimbat de un altul în următoarele cazuri:

1. Dacă duhovnicul trece la cele veşnice.

2. Dacă cel care se spovedeşte se află pe patul de moarte.

3. Dacă epitimia a fost stabilită pe nedrept sau într-un mod nerealist şi aberant.

Atunci când noul duhovnic ține seama de rolul de medicament pe care îl are canonul sau epitimia pentru credinciosul care vine la Taina Pocăinței şi nu desconsideră lucrarea duhovnicului anterior, va fi luminat de Dumnezeu să ia hotărârea înțeleaptă, pentru ca atât el, cât şi credinciosul să ajungă la mântuire.

c) *Timpul mărturisirii*

Un alt aspect legat de Taina Spovedaniei este cel legat de timpul mărturisirii. Trebuie să spunem de la început că, în principiu, spovedania nu este legată de termene fixe din cursul anului bisericesc, credincioşii putând merge la duhovnic pentru spovedanie ori de câte ori şi oricând simt nevoia de a-şi uşura cugetul de povara păcatelor şi a primi mângâiere şi dezlegare din partea duhovnicului. Aşadar este vorba de aşa numitul criteriu al necesității individuale.

Pentru Spovedanie, trebuie fixate zile anume sau părți din zi în care să se oficieze sau să se desfăşoare această Sfântă Taină, anunțate din timp pentru ca lucrarea

aceasta să-şi atingă scopul dorit. Ea se face pe îndelete şi cu răbdare, fără grabă şi stres, fiind una dintre cele mai delicate şi mai grele misiuni ale preotului. Ea nu se face în timpul slujbelor de Vecernie, Utrenie, Liturghie sau altele, nu se face între două ectenii, chiar dacă sunt mai mulţi preoţi la o biserică, nu se face în naos, în prezenţa şi în auzul altor credincioşi, la una din uşile laterale ale Altarului, pentru că prin aceasta arătăm lipsă de atenţie faţă de această Sfântă Taină, superficialitate şi improvizaţie, pentru a nu spune dispreţ faţă de ea. De altfel, trebuie să mărturisim că nu prea i se dă importanţa care i se cuvine, dacă avem în vedere rolul ei fundamental în păstrarea calităţii de creştin autentic, în regenerarea sufletească şi în progresul sau sporul duhovnicesc.

Însă, având în vedere faptul că nu toţi credincioşii au conştiinţa datoriei şi sentimentul necesităţii în ceea ce priveşte Spovedania, Biserica rânduieşte prin a patra poruncă bisericească ca mărturisirea păcatelor să se facă de patru ori pe an, în cele patru posturi, al Crăciunului, al Paştilor, al Sfinţilor Apostoli şi al Adormirii Maicii Domnului, iar dacă nu este cu putinţă, măcar în postul Paştilor. Pentru cei înaintaţi în virtute, Biserica prevede mărturisirea în fiecare lună. „Cei ce sunt înaintaţi în cuvioşie şi în cucernicie să se mărturisească în fiecare lună”[114], prescrie „Mărturisirea Ortodoxă”. Dar nu numai lunar, ci de câte ori greşesc, creştinii pot merge la scaunul mărturisirii.

[114] Mărturisirea Ortodoxă, *ro.scribd.com/doc/241467/Invatatura-de-credinta-**ortodoxa***

Părintele Arhimandrit Ilie Cleopa[115], ne vorbeşte despre foloasele desei spovedanii care sunt cinci :

1.Păcatul nu prinde rădăcini în noi şi se strică din suflet cuibul satanei;

2.Omul ține minte uşor greşelile făcute de la ultima spovedanie

3.(Este)Folosul celui ce se mărturiseşte des

4.(Pe cel ce se mărturiseşte des) Îl află moartea curățit şi în harul lui Dumnezeu;

5.(Unul ca acesta) Se opreşte şi se înfrânează de la păcate.

Fără îndoială că această poruncă, a patra a Bisericii, este valabilă şi ar fi foarte bine dacă toți credincioşii s-ar spovedi în cele patru posturi de peste an sau cel puțin în postul Paştilor potrivit poruncii amintite, însă nu trebuie înțeles că porunca ne obligă să ne spovedim doar atunci, ci dimpotrivă, oferă libertatea ca fiecare credincios să se spovedească ori de câte ori simte nevoia. Dacă un credincios are nevoia de spovedanie, nu trebuie să aştepte perioada de post pentru a se spovedi, ci el trebuie, are libertatea, de a alerga la duhovnic deîndată, pentru a primi iertarea şi a afla liniştea sufletească ce se dobândeşte în urma mărturisirii păcatelor.

Dacă oamenii se spovedesc pentru a lua iertare de păcate, ar trebui să ne întrebăm nu de câte ori pe an ar trebui să ne spovedim, ci cât de des păcătuim, cât de des facem păcate care ne rup de Dumnezeu.

---

[115] Arhimandrit Ilie Cleopa, Despre credința ortodoxă, E.I.B.M.B.O.R., Bucuresti 1985, p.153-159

Este adevărat că orice păcat intinează sufletul, şi nu putem spune că, după ce am făcut păcate mici, sufletele noastre au rămas curate.

Care sunt păcatele pentru care trebuie să ne spovedim fără şovăială, şi care sunt păcatele pentru care putem aştepta spovedania din următorul post? Nici această întrebare nu poate primi un răspuns constând într-o listă iezuită, care să conțină perioada în care ar trebui spovedit fiecare păcat înainte de a se înrădăcina în suflet.

O atitudine modernistă o au preoții care consideră că în vremurile de apostazie în care trăim ar putea face pogorăminte pe măsură, astfel încât creştinii să se spovedească măcar de două ori pe an, de Paşti şi de Crăciun, dacă nu pot în fiecare din cele patru posturi.

În cazul epidemiei de păcate care domneşte astăzi nu putem spune că spovedania în cele patru posturi este prea deasă. Preoții care, din prea multă dragoste pentru credincioşi, sunt prea îngăduitori îi îndepărtează pe oameni de Biserică fără să îşi dea seama, pentru că nu le dau tratamentele potrivite.

„Îmi este frică să nu pierd credincioşii dacă nu sunt atât de îngăduitor...” – îmi spunea un slujitor al altarului. Tocmai ca să nu se piardă, credincioşii au nevoie de spovedanie deasă. Nu este o dovadă de dragoste din partea doctorului să lase ca boala pacienților să se agraveze, ca nu cumva tratamentul să producă indispoziții bolnavilor. Dovada dragostei ar fi să îi cerceteze imediat după ce au aflat de primele simptome ale bolii.

Privitor la spovedania foarte deasă, trebuie amintit şi faptul că au existat credincioşi care au ajuns la o înaltă părere de sine: spovedindu-se foarte des, au ajuns să se considere deasupra celor care se spovedesc mai rar. Au ajuns să confunde deasa spovedanie cu un semn al sporirii duhovniceşti, şi au transformat spovedania într-o cale de a se lăuda în faţa preotului cu virtuţile lor: în loc să spovedească faptul că îşi judecă aproapele sau că sunt iubitori de sine, ei spovedesc lucruri neimportante, ca să pară cât mai sporiţi în ochii duhovnicilor. Oricum, astfel de situaţii nu sunt multe. Şi nu trebuie să fie o piatră de poticnire pentru cei care îşi dau seama că au nevoie de spovedanie deasă.

d) Locul spovedaniei

Spovedania sau Mărturisirea păcatelor este un act de mare intimitate, care se petrece numai între preot şi penitent, şi de aceea ea trebuie făcută într-un cadru potrivit. Acest lucru trebuie avut mereu în vedere, pe de o parte pentru a asigura secretul mărturisirii, iar pe de altă parte pentru a se crea disponibilitate celui care se mărturiseşte de a-şi descărca sufletul şi de a spune toate păcatele sale, fără jenă sau reţinere şi fără omisiuni. De aceea, locul acesta şi cadrul potrivit nu ni-l oferă decât lăcaşul de cult sau biserica, iar compartimentul sau partea cea mai indicată din sfântul lăcaş nu-i decât pridvorul sau mai ales pronaosul, bine ştiind că şi odinioară acestea erau părţile rezervate sau destinate penitenţilor sau păcătoşilor.

Conform indicațiilor tipiconale din Molitfelnic, preotul trebuie să stea, îmbrăcat în toate veşmintele preoţeşti sau măcar cu epitrahil şi felon, în fața icoanei Mântuitorului, Căruia de fapt se spovedeşte penitentul, preotul fiind doar un martor al acestui act şi care va mărturisi înaintea lui Iisus Hristos toate cele pe care le va spune credinciosul. De aceea, trebuie să avem convingerea şi siguranța că noi ne mărturisim lui Hristos, prin mijlocirea preotului duhovnic. Pentru aceasta, preotul îl asigură pe penitent că Hristos este de față şi-l îndeamnă să nu se ruşineze sau să se teamă ori să ascundă vreun păcat[116].

În afară de locul de săvârşire a Spovedaniei, stabilit de rânduielile bisericeşti tradiționale, mai sunt şi situații speciale privitoare la această temă. Aşa, de exemplu, pe bolnavii care nu se pot deplasa la biserică îi spovedim şi eventual îi împărtăşim acasă, la patul de suferință, după aceeaşi rânduială, sau le administrăm Rânduiala Împărtăşaniei grabnice a celui bolnav, care are în cuprinsul ei şi spovedirea celui în cauză[117].

Pe bolnavi îi mai putem spovedi şi în spitale. Dacă spitalul are un lăcaş de cult (biserică, paraclis, capelă) şi bolnavul se poate deplasa, Taina Spovedaniei este de dorit să se săvârşească acolo. Dacă nu, ea poate fi săvârşită la patul bolnavului.

Acelaşi lucru se poate întâmpla şi în celelalte instituții de asistență socială sau alte instituții ale statului

[116] Molitfelnic, p. 65
[117] Molitfelnic, p. 139

în care a pătruns lucrarea pastorală a Bisericii: armată, penitenciare, aziluri de bătrâni, orfelinate etc. Acolo unde există lacaşuri de cult, Spovedania se va desfăşura în ele, dacă nu, ea se oficiază într-un loc special ales care să asigure secretul mărturisirii.

În ceea ce priveşte rânduiala Mărturisirii, regulile bisericeşti prevăd ca preotul să fie înveşmântat în toate veşmintele treptei sale. În practică însă, majoritatea preoților săvârşesc această Taină numai cu epitrahilul şi felonul. Manualul de Liturgică vorbeşte de situația săvârşirii Tainei Spovedaniei numai cu epitrahilul în special când Taina este săvârşită în afară de biserică.[118] În lăcaşul de cult, este indicat să se îmbrace şi felonul care dă mai multă autoritate preotului duhovnic.

De foarte multe ori s-a pus întrebarea: Spovedania se face în picioare, în genunchi sau pe scaun?

Voi încerca să răspund acum unei alte întrebări care se naşte tot în urma observării practicilor diferite legate de poziția preotului şi cea a celui care se spovedeşte.

1. În ce îl priveşte pe preot, de obicei, după ce citeşte molitfele sau rugăciunile de la început, „cheamă numai unul câte unul din cei cărora le-a citit molitfele, nu câte doi sau mai mulți, şi *şade pe scaun* cu fața senină, ca şi când ar închipui iubirea de oameni a lui Dumnezeu.”[119] Sintagma frecvent întâlnită, „scaunul spovedaniei”, nu se referă strict la un scaun de sedere, ci la procedeul confesional în sine. Chiar daca poziția duhovnicului este,

[118] Pr. prof. Ene Branişte, Liturgica specială, p. 387
[119] Molitfelnic, p. 65

în mod obişnuit, aşezat pe scaun, expresia se referă mai degrabă la o „aşezare” (tihnă) de tip psihologic şi duhovnicesc, decât la poziția fizică a preotului duhovnic. În vechime, unii interpretau în sens literal această formulă: „construcția şi forma lui vor asigura o pozitie dominantă a duhovnicului față de penitent şi, credem noi, este necesar a avea anexe, care să ofere loc lesnicios, pentru ingenunchere, în timpul rugăciunii finale de iertare sau dezlegare”.[120]

Expresia „scaunul mărturisirii“ nu se referă strict la un scaun folosit la şedere, ci, mai degrabă, la faptul că Taina Pocăinței prevesteşte Judecata de Apoi, „când va veni Fiul Omului întru slava Sa, şi toți sfinții îngeri cu El, atunci va şedea pe tronul (scaunul) slavei Sale” **(Matei 25; 31)**. Prezența icoanei Mântuitorului este benefică şi pentru ca acela care se spovedeşte „să ştie că îşi mărturiseşte păcatele ca şi când ar sta în fața lui Hristos Însuşi, preotul fiind doar reprezentantul sau martorul Acestuia.”[121] Poate de aceea autorul *Cărții foarte folositoare de suflet* îl îndeamnă pe duhovnic să urce în scaunul cel înalt al mărturisirii (cap. VIII), inspirat de îndemnul Sfântului Simeon al Tesalonicului: „Duhovnicul care primeşte mărturisirea să şadă liniştit, cu bună cucernicie şi blând cu

[120] Eugen Jurca, Locul şi timpul Spovedaniei, http://www.crestinortodox.ro/editoriale/locul-timpul-spovedaniei-70267.html

[121] Pr. prof. Ene Branişte, Liturgica specială, p. 298

sufletul, arătând în căutătura feței sale dumnezeiască dragoste."[122]

Chiar dacă sunt şi preoți care în timp ce săvârşesc Taina Pocăinței stau în picioare, fără să greşească, cum se întâmplă în Biserica Ortodoxă Rusă, la noi, majoritatea aleg să se aşeze pe scaun, mai ales că, făcând aşa, sunt ajutați să reziste uneori ore în şir, ascultând mărturisirile fiilor duhovniceşti.

Ar mai fi de făcut o mențiune legată de felul în care arată scaunul de spovedanie. Dacă preotul foloseşte pentru spovedanie una din stranele bisericii, este asigurată într-un fel „exigența liturgică" legată de scaunul mărturisirii, însă în acest caz comoditatea nu este una foarte mare. Ştim că stranele nu sunt făcute pentru ca acela care se aşază în ele să se simtă confortabil, ci doar să prindă puțină putere pentru osteneala slujbei.

De cele mai multe ori, preotul foloseşte unul din scaunele din interiorul bisericii, care, adesea, nu au un aspect liturgic, în conformitate cu toate celelalte obiecte care împodobesc sfântul locaş. Aşa se face că, de foarte multe ori, nu este nici o diferență între scaunele din bisericile noastre şi cele pe care le întâlnim în birouri, în sălile de aşteptare sau în restaurante. Situația nefirească despre care vorbim e cauzată de neînțelegerea rostului sau menirii unui obiect în biserică. Ar trebui ca cel puțin scaunul pe care îl foloseşte preotul la spovedanie să fie ales cu grijă,

[122] Sfântului Simeon al Tesalonicului, Tratat asupra tuturor dogmelor credinței noastre…, cap. 257

pentru ca el să fie cu adevărat chip al Tronului Judecății, exprimând frumusețea Împărăției lui Dumnezeu.

2. Dacă preotul stă aşezat în scaunul mărturisirii, în ceea ce priveşte poziția fizică a credinciosului, practicile nu sunt unitare. Întâlnim, de cele mai multe ori, credincioşi care se spovedesc în genunchi, alții care sunt aşezați şi ei pe un scaun, sau alții, cei mai puțini, care stau în picioare.

Se naşte întrebarea: cum e corect?

Dacă cercetăm Molitfelnicul, constatăm că „cel ce se spovedeşte ştrebuie să stea cu capul descoperit, cu mâinile strânse la piept, plecându-şi capul în jos cu umilință şi cu frică de Dumnezeu”[123]. Nu se spune nimic despre îngenuncheat, cu atât mai puțin despre aşezatul pe scaun. Probabil că la aşezatul pe scaun nici măcar nu s-au gândit părinții care au scris aceste îndrumări, în vremea aceea neexistând, ca acum, zeci de scaune răspândite prin locaşurile de cult.

În scrierile părintelui profesor Petre Vintilescu am găsit citată o mărturie din veacul al VI-lea, a Sfântului Ioan Postitorul, care, într-un tratat despre spovedanie, indică preotului să aşeze pe cel care se spovedeşte mai întâi în fața altarului, pentru molitfe, după care „să-l ridice (din genunchi) şi să-l facă să stea în picioare de o parte a intrării altarului, iar el însuşi în cealaltă parte să stea”[124]

Cartea foarte folositoare de suflet, pusă de foarte mulți pe seama Sfântului Nicodim Aghioritul,

[123] Molitfelnicul, p. 65
[124] Petre Vintilescu, Spovedania şi duhovnicia, pp. 64-65

menționează că acela care se spovedeşte vine la duhovnic, „îngenunchindînaintea Sfintei Lui icoane” (Partea a III-a, cap. 2).

Încercând să găsim argumente în favoarea uneia sau alteia dintre practici, ne poate fi folositoare şi Pilda fiului risipitor, văzută adesea ca o imagine a Tainei Pocăinței, în care tatăl iertător „a căzut pe grumazul lui” **(Luca 15; 20)**, ceea ce înseamnă că acesta se afla cumva în genunchi (aşa cum e reprezentat adeseori în iconografie).

Încercând o concluzie a celor scrise până acum, cred că, în duhul tradiției prezente în cele mai multe dintre bisericile noastre, în timpul mărturisirii păcatelor, se cuvine să stăm în genunchi, ca o expresie a părerii de rău pentru păcatele pe care le-am făcut.

Pe scaun ar trebui să stea în timpul spovedaniei numai cei cu anumite neputințe fizice, care îi împiedică să îngenuncheze. De aceea, este bine ca preotul să se îngrijească să fie un scaun în apropierea locului în care spovedeşte, pentru astfel de excepții.

Tot în mod excepțional, ar putea fi invitat să se aşeze pe scaun şi un credincios care are de făcut o mărturisire mai îndelungată, pentru a fi prevenită situația neplăcută în care el nu mai e atent la spovedanie, din cauza amorțelii pe care o simte în trup.

În cazul în care preotul alege să stea în picioare, e de la sine înțeles că şi credinciosul ar trebui să stea tot în picioare în timpul mărturisirii păcatelor.

Ar mai fi de răspuns la o întrebare: în timpul spovedaniei, se aşază sau nu epitrahilul pe capul

credinciosului? Consider că nu există nici în acest caz un răspuns unic. Fiecare preot va proceda cum crede mai bine, încercând să creeze în timpul spovedaniei cadrul necesar ca cel care îşi mărturiseşte păcatele să simtă părerea de rău pentru păcate, dar şi încredere în marea milostivire a lui Dumnezeu. Cu epitrahilul pe cap, alunecându-i din când în când pe umeri, poate să se simtă stânjenit, „ascuns", cu privirea în pardoseala bisericii, preotul fiind undeva deasupra şi şoptindu-i la ureche întrebări sau sfaturi. Este de preferat situația în care cei doi se pot privi în ochi, fiecare asumându-şi rolul pe care îl are, alături de Dumnezeul cel nevăzut, dar prezent real în acele momente.

Aşadar, chiar dacă la prima vedere pare un lucru nesemnificativ, poziția fizică a preotului şi cea a credinciosului pot fi elemente esențiale în buna desfăşurare a unei spovedanii, ele ajutând sau împiedicând rostul acesteia: părăsirea cu sinceritate a unui trecut păcătos şi începerea unei vieți schimbate, cu nădejde în mântuire.

Să vedem cum înțelegeau autorii mai vechi problema locului de spovedanie: „în tot cazul - susținea Pr. prof. Petre Vintilescu -punctul (locul) în care are să se facă spovedania, trebuie să asigure secretul mărturisirii, chiar pentru cei surzi. El va fi ferit de îmbulzeală, aşa încât să nu se poată auzi nici mărturisirea penitentului şi nici cuvintele duhovnicului să nu poată fi descifrate de cei care l-ar privi din fața...; condițiile de decor sau de aspect exterior ale scaunului de spovedanie nu sunt lucruri de neglijat; el trebuie, pe deoparte, să corespundă caracterului

religios al mărturisirii şi să fie propriu a facilita psihologiceşte întoarcerea penitentului, împăcarea şi unirea lui din nou cu Dumnezeu...; locul cel mai nimerit şi îndreptățit pentru aşezarea scaunului de spovedanie este biserica; ea este ,,casa lui Dumnezeu", aici El este prezent de preferință, aici a fixat El întâlnirea Sa cu omul, aici se împărtăşesc mai ales harurile şi darurile Sale...; unde ar putea căuta şi găsi credincioşii pe Dumnezeu, în condiții psihologice mai corespunzătoare, într-un cadru vrednic de maiestatea Lui...? Deci, în chip obişnuit, mărturisirea păcatelor trebuie primită în biserică, într-un loc, într-o strana, într-un scaun sau o catedră anume amenajată. ,,Spovedania trebuie a se face nu oricum o fi, ci în loc cinstit, sfânt şi osebit (separat) şi fără zgomot (Simion, arhiepiscopul Tesalonicului)"... în cazuri exceptionale sau particulare, cancelaria parohială, decorată religios şi corespunzător, ar putea servi cea dintâi după biserică, pentru scaunul de spovedanie...".[125]

Iată şi alte modalități de a practica spovedania, culese cu grijă de prărintele Ilarion Felea, potrivit declarațiilor unor duhovnici din vremea sa:

- ,,când mărturiseşti în biserică, stai în mijlocul bisericii îmbrăcat cu epitrahilul şi felonul; cât timp pui întrebările şi asculți Mărturisirea, pentru oboseală şi pentru a putea asculta mai bine Spovedania, poți sta pe un scăunaş, iar în timpul dezlegării te ridici" (arhim. Atanasie Chirii, din mănăstirea Văratic);

[125] Vintilescu Petre, Spovedanie şi Duhovnicie, p.65

- „în biserică, la Spovedanie, stai în tindă sau în pridvor, întrebi după cum stă scris în carte (Molitfelnic), fără abatere, să le întrebuințezi pe toate” (arhim. Atanasie Popescu) ;

- „eu primesc Spovedania numai în paraclisul bisericii, care se găseşte lângă sfântul altar, cu care comunică printr-o uşă; numai în cazuri de boală şi cu totul extraordinar admit la spovedit afară din biserică, dar şi atunci după pregătirea completă cerută de tipic” (prot. Pavel Borzea din Făgăraş);

- „de obicei stau într-una din strane; simt lipsa unui scaun al Spovedaniei; parte pentru a sta şi preotul comod (şezând), parte pentru credincios, care stă în genunchi cu epitrahilul pe cap, răspunzând cu răgaz” (pr. Caius Turicu, Arad);

- „spovedania o fac în loc separat, unde nu se află decât duhovnicul şi penitentul; mărturisirea o fac stând în picioare...; penitentul... stă şi dânsul în picioare... şi va îngenunchia numai când duhovnicul îi citeşte rugăciunea de dezlegare; starea în picioare a penitentului când se mărturiseşte e practică, pentru că îl privesc în faţă şi mă conving astfel de sinceritatea Mărturisirii, căci dacă s-ar mărturisi în genunchi, acoperit cu epitrahilul, nu aş putea avea această probă psihologică” (pr. D. Morariu, Pecica, Arad);

- „pe credincios îl va ține în picioare în fața sa, tot timpul cât îl întreabă; duhovnicul şade cu un aer liniştit, cu fața şi un ton care să transpire iubire, înțelepciune, blândețe, răbdare şi iertare...; de ce recomand să țină pe

credincios în picioare? Din două motive: făcând spovedania temeinică, vei avea convorbire de lungă durată; de-1 vei ține în genunchi sub epitrahil, îi vei obosi genunchii aşa de mult, că ii vei cauza dureri, care abat atențiunea de la cele spuse, iar tu duhovnic, trebuie să stai cu urechea plecată într-o parte ca să prinzi sunetele de sub epitrahil şi de la o vreme te indispune; al doilea motiv, mi l-au sugerat parohienii prin cuvintele: „La popa acesta trebuie să-i spui drept, că se uită tot în ochii tăi şi dacă nu te uiți şi tu la el, iți zice să te uiți"; nu stiu să o fi făcut tocmai aşa, dar mi-au spus că e bine s-o fac".[126]

[126] Felea V. Ilarion, Pocainta, Editura Scara, Bucureşti 2000

4. TAINA SPOVEDANIEI SUB ASPECT MORAL

a) Inovații şi încălcări ale normelor liturgice şi canonice privind Taina Spovedaniei
b) Rolul Tainei Spovedaniei în pastorația individuală a credincioşilor
c) Roadele duhovniceşti ale spovedaniei

a) Inovații şi încălcări ale normelor liturgice şi canonice privind Taina Spovedaniei

Una dintre cele mai mari probleme care apar în actul de săvârşire al Tainei Sfintei Spovedanii este graba. Trebuie să arătăm faptul că în unele părți din țară este întâlnit obiceiul ca spovedania să se săvârşească în prima şi în ultima săptămână, de regulă, în posturile mai lungi, al Crăciunului şi al Paştilor, ceea ce face ca, de cele mai multe ori, preotul să fie asaltat de mulți credincioşi care doresc să se spovedească şi în ultimă instanță, se creează aglomerație care este stresantă atât pentru preotul duhovnic, cât şi pentru credincioşi.

În aceste condiții preotul nu mai are timpul necesar pentru a se dedica unei reale cercetări duhovniceşti pentru fiecare credincios în parte şi, din nefericire, spovedania, în loc de mijloc de zidire duhovnicească, devine un act formal. Ba mai mult, pot fi întâlniți preoți care din ignoranță, acceptă şi mențin o astfel de situație în Bisericile lor, săvârşind Spovedania fără responsabilitate, la uşa altarului între două ectenii mici, la slujba Vecerniei, a Utreniei şi chiar a Sfintei Liturghii, o practică

nefolositoare şi păguboasă atât pentru credincioşi şi Biserică, cât şi pentru prestigiul preoțesc în general.

În scaunul de Spovedanie, duhovnicul trebuie să ştie să asculte. De aceea, Spovedania nu trebuie să se rezume la câteva întrebări de rutină care să vizeze starea morală a credinciosului, ci trebuie să fie o convorbire temeinică şi serioasă. Având în vedere faptul că Spovedania este un act liber, un dialog între credincios şi duhovnic, ce începe cu mărturisirea păcatelor de către penitent, duhovnicul trebuie să dețină meşteşugul întrebării, meşteşug pe care să îl folosească pentru a-l ajuta pe penitent să facă o Spovedanie cât mai folositoare.

Într-o lume în schimbare, în care problematica existențială este din ce în ce mai apăsătoare, iar problemele omului sunt din ce în ce mai multe, acesta simte nevoia de comunicare şi de sprijin. În acest context, Spovedania devine mijlocul prin care credinciosul găseşte răspuns la întrebările şi frământările sale sufleteşti. Duhovnicul, în scaunul de Spovedanie trebuie să aibă răbdare, să nu facă o mărturisire grăbită, ci să caute să lămurească şi să clarifice problemele care apasă sufleteşte pe credincios.

Pe de altă parte, duhovnicul, plecând de la mărturisirea făcută de penitent, trebuie să folosească acest prilej pentru a-i face cunoscută învățătura Bisericii, Spovedania fiind un fundamental mijloc de pastorație individuală, duhovnicul adresându-se fiecărui credincios în parte, căutând să răspundă nevoilor lui sufleteşti. În scaunul de Spovedanie duhovnicul nu trebuie doar să

asculte păcatele şi greşelile celor ce se spovedesc şi să ofere iertarea, ci mai ales, trebuie să folosească acest prilej pentru a-i învăța adevărurile de credință, îndrumându-i pe căile adevăratei viețuiri creştine.

Având în vedere seriozitatea săvârşirii Tainei Spovedaniei, duhovnicul trebuie să fie un foarte bun cunoscător al rânduielilor şi canoanelor bisericeşti pentru a putea aprecia şi cântări cum se cuvine mărturisirea făcută de penitent, oferindu-i acestuia medicamentul cel mai potrivit care să-l ajute în vederea dobândirii sănătății sufleteşti. În aprecierea pe care o face în vederea stabilirii epitimiei este bine ca duhovnicul să se conducă după principiul: pedeapsa este direct proporțională cu greşeala, iar iertarea este şi ea direct proporțională cu pocăința.

Experiența primei spovedanii este hotărâtoare. Dacă prima spovedanie este făcută aşa cum trebuie, omul începe cu adevărat o viață nouă. Tocmai de aceea diavolul încearcă să transforme această Taină într-o practică banală. În cărțile monahale se fac dese referiri la râvna începătorilor: cei care iau asupra lor crucea călugăriei sunt povățuiți să păstreze cu grijă această râvnă, ca pe o comoară. O râvnă asemănătoare o au cei care se spovedesc pentru prima dată. De această primă spovedanie depinde în mare măsură viitorul lor duhovnicesc. Amprenta acestei spovedanii este foarte puternică.

Dacă la această spovedanie sunt trecute cu vederea anumite păcate, sufletul nu poate primi tămăduirea. La citirea rugăciunilor de dezlegare, preotul spune

credincioşilor că „orice păcate veți ascunde, îndoite le veți avea...”[127]

Este foarte greu acest cuvânt, dar cine nu ține seama de el contestă întreaga procedură de tămăduire a spovedaniei. Sufletul nu este de lemn, să poată fi cioplit cu dalta. Nu există o procedură magică de tămăduire a sufletului. Cine respinge învățătura Bisericii despre spovedanie şi nu se spovedeşte sincer nu poate primi iertarea păcatelor.

Nu putem deci inventa o nouă cale de tămăduire a sufletelor. Dacă oamenii nu îşi spovedesc păcatele, nu se vor putea îndrepta. Dacă ar fi stat în puterea oamenilor să se îndrepte prin propriile puteri, atunci nu ar mai fi fost nevoie de spovedanie.

Diferențierea între spovedania de „mănăstire” şi spovedania de parohie este unul dintre indiciile că oamenii au o concepție greşită în privința acestei Sfinte Taine. Majoritatea duhovnicilor de la mănăstiri au o altă rânduială de spovedanie decât duhovnicii de parohie: spovedesc după îndreptarele de spovedanie sau pun întrebările din Moliftelnic. Este firesc că atunci când un preot de mănăstire stă şi dă sfaturi pentru îndreptarea fiecărui păcat, credinciosul se simte mai folosit duhovniceşte. Nu judecăm aici de ce, de regulă, preoții de mir sunt mai îngăduitori la spovedanie decât preoții din mănăstiri (e adevărat că uneori cei din urmă folosesc îndreptare de spovedanie care conțin şi *păcate* discutabile: „m-am rugat la Dumnezeu având ochii închişi...”; sunt

[127] Molitfelnic, p.68

scrieri duhovniceşti în care se recomandă închiderea ochilor la rugăciune tocmai pentru ca mintea să se adune mai bine; oricum, spovedaniile în care se ține seama de aceste îndreptare imperfecte sunt de preferat spovedaniilor făcute la întâmplare, după criterii subiective şi îndoielnice).

Spovedania fiind un moment de suflet în care credinciosul îşi dezvălui tainele sufletului său, se cuvine ca duhovnicul, de îndată ce penitentul a plecat, să uite mărturisirea făcută, să nu îşi schimbe atitudinea față de cel ca s-a mărturisit, ci să se poarte ca şi cum nu s-a întâmplat nimic. Şi nu în ultimul rând, duhovnicul are ogligația să păstreze secretul Spovedaniei. Astfel, duhovnicul care încalcă această obligație va fi sancționat potrivit canoanelor bisericeşti, regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare şi de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române consideră nerespectarea acestei obligații drept delict care se pedepseşte cu depunerea din treaptă[128].

Duhovnicul nu are voie să divulge cele ce a auzit. Nu există motiv justificat pentru divulgarea conținutului Spovedaniei, indiferent cât de grav sau în ce fel a fost păcatul mărturisit. Preotul care ar divulga cele auzite ar fi caterisit. Sunt cunoscute cazurile marilor noştri duhovnici, care au fost arestați şi anchetați de securitate pentru a obține anumite informatii, dar pentru că aceşti preoți refuzau să divulge secretul spovedaniei erau torturați şi închişi în diferite temnițe. E cunoscut şi cazul unui preot

[128] Legiuirile Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti 1965, pp. 6- 64

din Occident care a fost condamnat la moarte pentru o crimă pe care nu o săvârşise; mai mult chiar, ştia cine este făptaşul, pentru că acesta i se spovedise. A preferat deci să moară decât să divulge mărturisirea care l-ar fi salvat.

Părintele Dumitru Stăniloae precizează că ,,preotul nu va râde vreodată de slăbiciunile lui (ale credinciosului), nu le va divulga şi nici nu-şi va manifesta surprinderea ascultând cele mai grele abateri ale lui”[129].

O altă inovație pe care mulți duhovnici o fac în cadrul Spovedaniei este excesul de acrivie sau iconomie în darea canonului. În primul rând, trebuie să ne dăm seama că fiecare om este o noutate absolută şi situația fiecăruia, ca şi rezolvarea acesteia, diferă de la caz la caz. Nu se pot stabili şi enunța principii universal valabile. Apoi, nu trebuie să fim rigizi, în aplicarea canoanelor, ci să ne gândim ce ar face Hristos în cazul nostru (mă refer la postura de duhovnic). Trebuie foarte bine îmbinate principiile acriviei şi iconomiei. Orice extremă e foarte periculoasă. Mă gândesc că dacă omul îşi mărturiseşte păcatul, înseamnă că-l şi conştientizează. Rămâne doar să-i conştientizeze gravitatea, dar sunt şi cazuri când trebuie să-i explici că lucrurile nu sunt chiar aşa grave cum le crede el.

Trebuie răbdare cu fiecare şi să-L lăsăm pe Dumnezeu să lucreze. Atunci când omul nu ştie să se mărturisească singur, trebuie chemat şi altă dată, după părerea mea. Prima spovedanie poate ar putea fi doar o mică cateheză despre păcat şi spovedanie, şi abia a doua

[129] Preot Prof. Dr. Dumitru Staniloae, *op. cit.*, p. 88

spovedanie - o mărturisire propriu-zisă. Însăşi venirea lui şi a doua oară, deja arată dorința de schimbare şi bineînțeles o conştientizare nu numai a păcatului, dar şi a sensului spovedaniei şi împărtăşirii.

Altă problemă este cea legată de spovedania copiilor. Potrivit învățăturii bisericii ortodoxe copii până la vârsta de şapte ani nu se spovedesc. Eu am întâlnit cazuri de duhovnici, şi în special călugări care încălcau această prevedere canonică, spovedind copiii de pe la 4 ani. În alte locuri am constatat că din cauza grabei unii preoți spovedesc copii colectiv, ducând în acest caz la nerespectarea rânduielilor.

O altă gravă problemă este lipsa citirii rugăciunilor dinaintea săvârşirii spovedaniei, sau preoți care citesc aceste rugăciuni cu mult înainte (uneori chiar şi o săptămână). Potrivit marilor duhovnici ai bisericii noastre aceste rugăciuni se citesc înainte de actul spovedaniei pentru ca după terminarea spovedaniei şi darea canonului să se citească cele două rugăciuni de dezlegare.

b)Rolul Tainei Spovedaniei în pastorația individuală a credincioşilor

În mod evident, înainte de toate, Taina Mărturisirii reprezintă una din cele şapte Taine ale Bisericii. Fiecare Tainăă din cele şapte instituite de Hristos şi păstrate în Biserică constituie o treaptă în urcuşul nostru spre Dumnezeu şi o participare la dumnezeire în prelungirea ei harică spre noi.

Fiecare taină este un contact nemijlocit cu Dumnezeul cel Viu, dar o atingere de fiecare dată deosebită atât prin varietatea subiectelor care se sfinţesc, dar, mai ales prin varietatea stărilor în care unul şi acelaşi subiect se găseşte în momentul primirii ei.

Taina Mărturisirii este „taina în care credinciosul prin puterea Duhului Sfânt şi rugăciunea Bisericii, primeşte iertarea păcatelor săvârşite după Botez spre înnoirea comuniunii cu Dumnezeu şi împăcarea în comunitatea liturgică al cărei membru este”.[130]

Astfel, esențial în Taina Spovedaniei este „elementul supranatural şi scopul religios, sau, cu alte cuvinte refacere a raportului cu Dumnezeu prin ajutorul harului divin.”[131]

Mărturisirea însăşi este în realitate faza finală a unui lung proces de introspecție, de cercetare de sine, de adunare a puterii de a se recunoaşte vinovat, de adunare a curajului necesar exprimării autoacuzării în fața preotului. Este poate lucrarea cea mai dificilă în terapeutica creştină, lucrare extinsă în timp şi adâncime sufletească, prin care omul se conduce pe sine la întâlnirea cuDumnezeu, Cel care Însuşi se află în străfundul acelui adânc al sufletuluicreştin.

Spovedania este acea Taină în care creştinul face efortul continuu pe care îl recomandă înaintaşii lui şi Însuşi Mântuitorul, efort de priveghere, de rugă, de

[130] Pr. Prof. Dr. Ioan Bria, Dicționar de Teologie Ortodoxă, EIBMBOR, Bucureşti 1981

[131] Pr. Prof. Petre Vintilescu, Spovedania şi duhovnicia, p. 25.

cercetare a cugetului şi a adâncului inimii, de uitare a răului suportat de el, de depistare a răului făcut de el, dar şi efortul de depăşire a acestora şi a altor momente, prin iertarea tuturor şi împăcarea cu sine însuşi. De aceea, spovedania este condiția prioritară a primirii oricăreia din celelalte şase Taine.

Acțiunea duhovnicului de influențare personală asupra penitentului nu face parte integrantă din această taină, dar constituie pentru preot o obligație pastorală. Trebuie, de aceea, să disociem între Taina Spovedaniei propriu-zisă, care constă în mărturisirea păcatelor şi iertarea lor de către Dumnezeu prinduhovnic şi lucrarea de îndrumare sau sfătuire duhovnicească, dar „rolul preotului nu va fi complet dacă se va mărgini numai la primirea mărturisirii şi la dezlegarea penitenților de păcate”[132]

În taina mărturisirii „rolul preotului de conducător spiritual iese la iveală într -o măsură covârşitoare. În nici o altă taină, exercitarea unei acțiuni de înrâurire personală din partea lui nu este chiar atât de necesară. Explicația segăseşte, de altfel, în însăşi natura momentelor şi condițiilor privitoare la această taină. Deoarece, cu ocazia Sfintei Mărturisiri, sufletul celui ce se pocăieşte este adânc răscolit şi frământat nu numai de datoria religioasă, ci şi de o profundă trebuință psihologică.”[133]

De altfel şi rolul credinciosului, pe lângă cel al preotului, este şi trebuie să fie mai însemnat decât în celelalte lucrări sfințitoare. „Mântuirea personală a omului

[132] Ibidem, p. 26
[133] Ibidem, p. 27

depinde de comuniunea lui actuală cu Hristos în Biserică, iar aceasta este o comuniune harică iniţiată şi susţinută de harul dumnezeiesc împărtăşit prin tainele Bisericii”.[134]

Aşadar, necesitatea Sfintelor Taine pentru mântuire, inclusiv a Tainei Mărturisirii, este strâns legată de necesitatea harului. Harul dumnezeiesc naşte, creşte şi desăvârşeşte şi duhovniceşte „până la starea de bărbat desăvârşit, la măsura vârstei plinătăţii lui Hristos” **(Efeseni 4; 13)**. Începutul vieţii în Hristos este făcut de harul Sfântului Botez, care şterge păcatul strămoşesc şi păcatele personale până înmomentul săvârşirii sale şi ne face membri ai Trupului lui Hristos.

Însă, cu toate că la Botez „dominarea păcatului originar este suprimată în om, puterea păcatului rămâne totuşi încadrată în fiinţa lui naturală, sub formă de înclinare la păcat, sub formă de pecabilitate generală”.[135]

În felul acesta, omul săvârşeşte păcate şi după botez. Apare astfel „necesitatea restaurării comuniunii cu Hristos, răcită şi stricată prin păcate şi a împăcării creştinului cu Biserica pentru păcatele săvârşite după Botez. Această comuniune nu poate fi însă refăcută, aprinsă, îndreptată şi împrospătată numai de către om, ci de om cu ajutorul harului dumnezeiesc”.[136]

---

[134] Pr. Prof. Dr. Dumitru Radu, Preotul ca săvârşitor al Tainei Spovedaniei şi puterea lui de a dezlega păcatele,după învăţătura ortodoxă, în „BOR”, an C (1982), Nr. 9-10, p. 817

[135] Serghei Bulgakov, Ortodoxia, trad. Nicolae Grosu, Editura Paideia, 1994, p. 116

[136] Pr. Prof. Dr. Dumitru Radu, Preotul ca săvârşitor al Tainei, p. 817

Deoarece Botezul nu se repetă, cea „care continuă apa botezului”[137]este Taina Pocăinței, a Spovedaniei sau a Mărturisirii. Acest fapt l-a determinat pe C. Krieg să spună că „taina mărturisirii este locul cel dintâi şi cel mai sfânt dintre toate în care se aplică pedagogia divină, în care se face educația sufletului după legile lui Hristos şi după disciplina Bisericii”[138].

Taina iertării păcatelor „a fost instituită de Hristos prin faptul că El Însuşi a săvârşit-o, acordând cel dintâi iertarea păcatelor unor persoane şi prinfaptul că a dat puterea iertării păcatelor şi ucenicilor săi şi urmaşilor acestora”[139].

„Cunoscând în ce năruire putea cădea sufletul omului din cauza păcatului, Hristos a instituit această taină, dându-i astfel omului posibilitatea deanu se prăbuşi definitiv, de a se putea opri şi întoarce”[140].

Taina Pocăinței reprezintă aşadar „marea noutate adusă de creştinism”[141], „pe care Biserica a practicat-o din toate timpurile apostolice până înzilele noastre”[142].

---

[137] Paul Evdokimov, Ortodoxia, trad. de Dr. Irineu Ioan Popa, EIBMBOR, 1996, p. 317. Vezi şi: Molitfelnic EIBMBOR, Bucureşti, 1998, p. 46

[138] Ibidem, p.47

[139] Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol. III, p 122

[140] Diac. Prof. Dr. N. Balcă, Etapele psihologice ale Mărturisirii, în „Studii Teologice”, nr. 1-2 (1995), p. 28-29

[141] Antonie Plămădeală, Preotul în Biserică, în lume, acasă, Sibiu, 1996, p 281

[142] Pr. Asist. Dr. Vasile Mihoc,Sfintele Taine, mijloace de mântuire şi sfințire a credincioşilor , în „Mitropolia Ardealului, an XXVIII (1983), nr. 7-8, p. 450-451

Necesitatea Pocăinței sau Spovedaniei este dedusă din universalitatea păcatului: „Căci multe greşim toți" (Iacov III, 2) şi „dacă zicemcă păcat nu avem, ne amăgim pe noi înşine şi adevărul nu este întru noi. Dacă mărturisim păcatele noastre El este credincios şi drept, ca să ne ierte păcatele şi să ne curățească pe noi de toată nedreptatea" **(I Ioan 1; 8-9)** precum şi de dorința de eliberare de sub povara sa.

Voința omului fiind cea care suferă cel mai mult din cauza păcatului, cel careare menirea să vindece boala păcatului trebuie să ştie că elnaşte în suflet dezordine, dezechilibru, nelinişte, spaimă, deznădejde şineîncredere, mizerie şi chin sufletesc, toate culminând cu o imposibilă adaptarela mediul social şi la viață, cu neîncrederea în sine, cu laşitatea față de sine şifață de ceilalți oameni.

„Mai mult sau mai puțin, toți oamenii sunt păcătoşi. Iisus Hristoseste singura excepție. Toți păcătuim şi toți trebuie să ne recunoaştem păcătoşenia, căci păcatul este universal şi ar e o realitate psihologică ce nu poatefi tăgăduită... Libertatea este independența față de patimi, față de pofte şi față de păcate. Este liber cine are conştiința curată şi sufletul nepătat. Cine face păcatul – a zis Mântuitorul – este rob păcatului **(Ioan 8; 34)**. Mântuirea din robia păcatului înseamnă eliberare. Iată ce spunem şi mărturisim într -o mulțime derugăciuni că Iisus Hristos este Liberatorul sau Mântuitorul lumii şi al oamenilor.Pentru că El, prin adevărul şi harul Său

curățitor şi sfințitor ne face curați de păcate şi astfel liberi”[143]. Aşadar, păcatul cere şi pocăință.

Păcătoşii „nu pot avea linişte până nu-şi spovedesc păcatele”[144].„Conştiința nu este apăsată doar de remuşcările păcatului săvârşit, ci ea este şi nostalgia paradisului pierdut. Creştinul tocmai această desființare atât de multdorită cere iertarea şi dezlegarea sacramentală”[145].

Faptul că există creştini care nu participă decât sporadic la slujbeleBisericii, dar vor neapărat să fie spovediți precum şi acela că „oamenii, care aproape în toată viața nu s-au mărturisit, pe patul de moarte cheamă un duhovnic”[146]arată iarăşi necesitatea mărturisirii.

Sfinții Părinți ai Bisericii: Ioan Gură de Aur, Efrem Sirul şi Grigore cel Mare fiind buni cunoscători ai sufletului bolnav de moarte din cauza păcatului şi ştiind ce pustiiri grozave cauzează acesta în sufletul omului, auaccentuat în repetate rânduri, acțiunea tămăduitoare şi binefăcătoare pe care oexercită harul lui Dumnezeu şi pocăința pentru cei care zac de boala păcatului.

După Efrem Sirul, pocăința este un leac minunat care aduce sănătate, mângâiere şi linişte. Harul pocăinței alină viforul sufletului şi călăuzeşte spre mântuire. Iar Sfântul Ioan Gură de Aur zice: „Sunt două lucruri: păcatul

---

143 Pr. Ilarion V. Felea, Pocăința, studiu de documentare teologică şi psihologică, teză de doctorat, Sibiu, 1939, p1-3

144 Ibidem, p. 306

145 Paul Evdokimov,op. cit., p. 315

146 Pr. G. I. Beschea,Taina Sfintei Mărturisiri după Evhologiu, în „BOR”, an XLVIII (1930), nr. 6, p 551

şi pocăința; pocăința este leacul... în păcat puroi, în păcat ocară, în păcat râs; în pocăință încredere, în pocăință libertate, în pocăință curățire de păcat”[147]

În marea cuvântare euharistică de la Evanghelistul Ioan, Mântuitorul stabileşte obligativitatea împărtăşirii cu Trupul şi Sângele Său pentru cei care vor să aibă viață veşnică: „Cel ce mănâncă Trupul Meu şi beaSângele Meu are viață veşnică şi Eu îl voi învia în ziua cea de apoi” **(Ioan 6; 54).** Deoarece împărtăşirea reprezintă „piscul cel mai înalt al vieții duhovniceşti”[148], „aceasta trebuie precedată de o anumită pregătire, din care face parte şi Spovedania”[149]. Acest lucru îl arată şi Sfântul Apostol Pavel: „Să secerceteze omul pe sine şi aşa să mănânce din pâine şi să bea din pahar, căci celce mănâncă şi bea cu nevrednicie, mănâncă şi îşi bea osânda, nesocotind Trupul Domnului” **(I Corinteni 11, 28-29)**. Trebuie să precizăm că Taina Mărturisirii „este cerută şi de calitatea creştinului de a fi mădular al Trupului lui Hristos – Biserica”[150].

„Păcatul, atât particular, cât şi cel public, nu poate fi considerat ca o simplă greşeală personală. Nu numai păcatul cel mai secret determină o atitudine care tulbură pacea şi bucuria comunității, nu numai el are consecințe psihologice care comunică o oarecare dezordine sau o oarecare suferință, ci orice păcat, fie secret sau nu, prin faptul că este păcat al unui mădular al Trupului

---

147 Diac. Prof. Dr. N. Balcă,art. cit.,p. 30

148 Nicolae Cabasila, Despre viața în Hristos, p. 106

149 Pr. Prof. Dr. Ene Branişte, Liturghia specială, EIBMBOR, Bucureşti, 1980, p. 397

150 Pr. Prof. Dr. Dumitru Radu,op. cit., p. 188

îngreunează drumul Bisericii pentru că el săvârşeşte o anumită ruptură cu Dumnezeu”[151].

Spovedania înseamnă în primul rând o serioasă cunoaştere a mecanismului propriului suflet de către persoana care îl poartă. De aceea, ştergerea obiectivă a păcatului aduce nu numai împăcarea penitentului cu Dumnezeu, ca şi o restaurare şi o înnoire a ființei şi a vieții acestuia.

Deoarece „spovedania este şi o necesitate de ordin psihologic”[152], în ultima vreme se aud tot mai multe voci care vor să susțină că „ceea ce fac preoții în Taina Mărturisirii pot să facă la fel, sau chiar mai bine, psihologii şi psihiatrii.”[153]

Fără îndoială că ştiințele psihice aduc multă alinare sufletului omenesc, dar ele pot să înlocuiască numai parțial terapia duhovnicească. Aceasta pentru că unele tulburări psihice nu-şi mai au o explicație pur fiziologică, ci „una moral religioasă. Latura moral-religioasă este un domeniu pe care nu-l poate cerceta decât Biserica. Eliminarea răului nu se dobândeşte decât printr-o dezvăluire a tuturor stărilor intime sufleteşti. Această încredere se poate acorda decât duhovnicului”[154].

---

151 Preot Nicodim Belea, Condițiile premergătoare secretului Mărturisirii, Mitropolia Banatului, an XXXVI (1986), nr. 5, p. 22

152 Ibidem, p.22

153 Pr. Prof. Ion Buga, Pastorala, calea postului, ed. a II-a, Editura Sântul Gheorghe Vechi, Bucureşti,1999, p. 176

154 Irineu Mihălcescu, Dogmatica, manual pentru seminariile teologice, EIBMBOR, Bucureşti, 1958, apud.Ioachim Pârvulescu, Sfânta Taină a Spovedaniei pe înțelesul tuturor , Gorj, 1998, p. 47

Efectele spovedaniei şi ale psihoterapiei nu se amestecă. Mai mult „mărturisirea nu înseamnă un fel de şedinţă de psihanaliză”[155], dar nici „psihanaliza nu e spovedanie reală. Căci una este să te duci la medic care va căuta să-ţi desluşească cauzele unei boli din cine ştie ce fapte sau amintiri rămase în subconştientul tău, cu care vrea să te pună în acord, ca să le uiţi sau să le înţelegi, şi alta este să te duci la duhovnic şi să-i spui, ca în faţa lui Dumnezeu greşelile şi căinţa ta şi să-i ceri iertare şi să simţi că în clipa în care preotul a zis „Te iert şi te dezleg” s-a şters cu buretele totul. Dacă mai înmoi buretele în puţină apă, se şterge şi mai bine. De aceea vorbesc părinţii de lacrimile pocăinţei”[156].

Însă deosebirea fundamentală dintre psihoterapie şi Taina Spovedaniei este că duhovnicul operează în sufletele rănite cu ajutorul harului dumnezeiesc. Harul divin ce se propagă peste credincios în timpul rugăciunii de dezlegare, odată cu punerea mânilor şi a epitrahilului pe capul credinciosului, îl face pe acesta să se simtă eliberat de legătura păcatului şi recentrat în Hristos. „Iertarea obţinută în Taina Spovedaniei înseamnă o eliberare de sub povara păcatului”[157].

O altă deosebire fundamentală între spovedanie şi psihanaliză este aceea că vindecarea încercată de psihiatru are valoare doar în lumea aceasta, pe când vindecarea

---

155 Pr. Dr. Vasile Răducă, Ghidul creştinului ortodox de azi, Editura Humanitas, Bucureşti, 1998, p. 143

156 Antonie Plămădeală,Tâlcuri noi la texte vechi, Sibiu, 1989, p. 128

157 Drd. Emanuel Banu, Importanţa Sfintei Tainei în creşterea noastă în Hristos, în „S. T.” an XXVIII (1967), nr. 7-10,p. 691

sufletească adusă de Taina Spovedaniei are valoare şi în lumea cealaltă, are valoare soteriologică.

Pe de altă parte, s-a subliniat că „înainte de a exista psihologia ca ştiinţă a fenomenelor sufleteşti psihanaliza ca încercare de lămurire a tainelor din subconştientul nostru, Sfinţii Părinţi au arătat necesitatea psihologică a pocăinţei în general şi a elementelor ei în special”[158].

Din cele menţionate mai sus se observă că Sfinţii Părinţi şi marii duhovnici au fost buni psihologi, buni cunoscători ai sufletului omenesc, înainte de a apărea ştiinţele psihice. De aceea teologul ortodox Paul Evdokimov consideră că psihiatrii moderni pot găsi un conţinut ştiinţific de surprinzătoare valoare în operele lui Origen, Evagrie Ponticul, Macarie, Ioan Scărarul, etc. „Aceştia cunosc bine existenţa unui subconştient şi întreaga primejdie a refulării... Ei ştiu să distingă net între cauzele fizice, psihice, morale sau demonice. Psihogeneza lor este remarcabilă, trecând printr-o întreagă gamă de sugestii, răul ajunge la primejdioasa philaftia, iubirea de sine”[159].

Aşadar, fără a desconsidera importanţa ştiinţelor psihice, date fiind originea dumnezeiască şi puterea harică a Tainei Mărturisirii, putem conchide „că nici o descoperire modernă sau viitoare nu va fi în stare să înlocuiască sau să depăşească importanţa acestei instituţii”[160].

---

158 Pr. Ilarion, V. Felea,op. cit., p. 292

159 Paul Pr. Prof. Spiridon Cândea, Taina Sfintei Mărturisiri ca mijloc de pastoraţie individuală, în „MO”, an VIII (1956) ,nr. 6-7, p. 315

160 Paul Evdokimov,op. cit., p. 289

Se pune întrebarea: este sau nu necesară o pregătire a preotului în vederea săvârşirii Tainei Spovedaniei?

Când vorbim despre pregătirea preotului, ne referim, de obicei, la pregătirea teologică, la cultura generală şi la formarea duhovnicească, pe care le considerăm necesare oricărui slujitor al altarului.

Când ne referim la pregătirea specială a preotului, pregătire necesară slujirii sacramentale în biserică şi în afara ei, avem în vedere, aproape în exclusivitate, pregătirea lui pentru săvârşirea Sfintei Liturghii. Studiile pe această temă sunt foarte multe în teologia românească, iar mulțimea lor arată că în centrul tuturor manifestărilor liturgice ortodoxe, dar şi în centrul slujirii preoțeşti se află Sfânta Liturghie.

Experiența liturgică ne arată însă că pregătirea preotului şi, odată cu aceasta, pregătirea credincioşilor pentru primirea tuturor Tainelor făceau parte din pravila de altădată a Bisericii. Perioada prepascală, de exemplu, cu toată asceza ei, avea ca scop principal pregătirea catehumenilor pentru primirea Tainei Botezului, iar această pregătire era asumată, în egală măsură, şi de comunitatea în care catehumenii aveau să fie integrați. Postul, spovedania şi împărtăşania pe care Molitfelnicul le recomandă celui care are nevoie de Taina Sfântului Maslu îl pregătesc pe credinciosul bolnav pentru a primi această Taină, iar legarea Tainei Sfântului Maslu de Sfânta Liturghie, potrivit practicii vechi, arată angajarea întregii

comunități în rugăciunea pentru vindecarea unui membru al ei.

Aceste exemple ne arată că şi preotul are nevoie de o pregătire specială care ține de latura sacramentală a slujirii preoțeşti, şi aceasta, mai ales cu ocazia săvârşirii anumitor acte sfinte. Dacă se cere ca preotul să fie un bun rugător, înțelegând prin aceasta că trebuie să aibă o dispoziție permanentă pentru rugăciune, dacă se cere ca el să fie un conştiincios săvârşitor al slujbelor sfinte după rânduială, dacă se cere ca să fie un bun predicator, un bun sfătuitor, să degaje bună-cuviință şi sfințenie, în cazul săvârşirii Tainelor, şi în mod deosebit al Mărturisirii şi Euharistiei, se cere ceva mai mult. Şi aceasta pentru faptul că la săvârşirea Euharistiei preotul se află în fața Trupului şi Sângelui real al lui Hristos şi lucrează cu aceste elemente. Pregătirea pentru săvârşirea acestui act se impune de la sine şi nu necesită comentarii sau adaosuri. De altfel, asupra acestei probleme s-a insistat în studii de specialitate.

În cazul Mărturisirii, preotul operează asupra sufletelor credincioşilor încredințați spre păstorire, şi acesta nu este un lucru uşor şi la îndemâna oricui. Dacă ținem cont şi de faptul că Sfântul Ioan Gură de Aur acordă aceeaşi importanță slujirii Mărturisirii, ca şi slujirii Sfintei Jertfe, e de la sine înțeles că aceeaşi atenție se cuvine să se dea şi pregătirii pentru săvârşirea Tainei Mărturisirii, ca şi pentru săvârşirea Euharistiei. Referitor la aceasta putem vorbi de o pregătire îndepărtată şi alta apropiată săvârşirii Spovedaniei.

Pregătirea îndepărtată presupune o multitudine de aspecte, din care încercăm să prezentăm câteva. Mai întâi, lucrarea care se săvârşeşte în scaunul de Spovedanie este o lucrare ce poartă o adâncă pecete a prezenței harului. Dar acest har nu se dobândeşte oricum, ci prin neîncetate osteneli duhovniceşti, care dovedesc deschiderea spre har şi dorința de a-l primi. Fără acest har, roadele lucrării în scaunul de spovedanie întârzie să apară. „Iscusința duhovniciei este mai întâi o problemă de har. Fără încrederea în acest har şi fără nevoințele trebuitoare pentru dobândirea lui nu putem sluji divanului cel nemitarnic al Judecătorului Hristos."[161]

Harului i se adaugă experiența şi cunoaşterea. Preotul trebuie să fie un bun pedagog cu putere de pătrundere şi cunoaştere a oamenilor ce vin către dânsul, iar acestea trebuie „îngemănate cu o experiență bogată, câştigată în anii grei şi lungi, căci Spovedania te învață ea despre ea însăşi. Fiecare penitent constituie oarecum un fel de material didactic, şi astfel ai în față atâtea obiecte de învățământ câți penitenți ai."[162] Aceasta nu înseamnă că are îngăduința ca, lipsit de experiență şi putere de pătrundere, să înceapă mai rău şi apoi să se perfecționeze sau că are dreptul să greşească şi din greşeli să tragă învățăminte.

Cunoaşterea şi experiența se adâncesc, capătă profunzime şi consistență, dar ele nu pot lipsi la începutul

[161] †Firmilian, Mitropolitul Olteniei, Duhovnicul, în revista „Mitropolia Olteniei", an VIII (1956), nr. 1-3, p. 4

[162] Prot. Nicodim Belea, Funcția soteriologică şi educativă a Tainei Spovedaniei, în revista „B. O. R.", an C(1982), nr. 5-6, p. 484

drumului. Corăbierul nu duce corabia în largul mării dacă nu cunoaşte meşteşugul conducerii ei, în speranța că va învăța sau că marea însăşi îl va învăța cum să o traverseze. El îşi poate doar adapta meşteşugul conducerii la calea pe care o are de parcurs.

Acestea toate îşi găsesc împlinirea lor când sunt dublate de o serie de alese calități necesare preotului duhovnic. Cu ele preotul se naşte sau le dobândeşte. Şi într-un caz, şi-n celălalt, ele trebuie cultivate. Între acestea pot fi enumerate: sfințenia vieții, moralitatea exemplară[163], ştiința şi cultura.

Preotul trebuie să posede un orizont larg de cunoaştere. Spovedania îşi întinde razele sale peste toate domeniile de activitate. Biserica nu are o viață şi forme de manifestare închise în sine. Ea nu lucrează doar spre mântuirea celor care-i păşesc pragul, ci a tuturor categoriilor sociale, chiar şi asupra mădularelor plasate, prin mediul în care lucrează, prin gradul de cultură, de pregătire, prin posibilitățile materiale, la extremitățile corpului. Pentru a pătrunde în mediul lor şi pentru a-i putea înțelege, pentru a putea să-i ridice în lumina

[163] Pr. prof. Spiridon Cândea, Taina Mărturisirii ca mijloc de pastoraţie individuală, în „Mitropolia Olteniei“, VIII (1956), nr. 6-7, pp. 317-319; vezi şi pr. P. Vintilescu, Spovedania şi duhovnicia, Bucureşti, 1939, pp. 48-50; pr. prof. Ene Branişte, Sfaturi şi îndemnuri pentru duhovnici în vechile cărţi româneşti de învăţătură pentru preoţi, în „Mitropolia Olteniei“, VIII (1956), nr. 10-12, pp. 620-621; prot. Nicodim Belea, Îndatoririle duhovnicului după sfintele canoane, în „Studii Teologice“, III (1951), nr. 9-10, pp. 481-498, tratează şi despre calitățile duhovnicului în lumina canoanelor şi a Sfinților Părinți

mântuitoare, el trebuie să le cunoască modul de viață şi de gândire, să le cunoască preocupările intelectuale, pregătirea profesională şi conținutul acestei pregătiri etc. Toate acestea presupun multă ştiință şi o vastă cultură. Scriptura spune că: „orb pe orb nu poate să se călăuzească" **(Luca 6; 39)**. În scaunul Spovedaniei se pune în aplicare, în mod deosebit, latura învățătorească a slujirii preoțeşti. „Lucrarea aceasta grea şi complicată nu poate fi îndeplinită în condiții pe deplin satisfăcătoare decât de duhovnicul acela care stăpâneşte, care posedă cunoştințele veacului său, de duhovnicul acela care se cultivă neîntrerupt prin studiu şi lectură, de duhovnicul luminat şi împodobit cu toată cultura veacului său.[164]

O problemă importantă este aceea a necesității cunoaşterii mijloacelor de lucru psihanalitice şi psihoterapeutice şi a efectelor acestora prin compensație cu cele ale Tainei Spovedaniei. Aceasta este o temă de actualitate, întrucât există mulți oameni care preferă, uneori, un psihiatru şi nu un duhovnic.

Un element deosebit de important, care ține atât de pregătirea îndepărtată a preotului pentru săvârşirea Spovedaniei, cât şi de cea apropiată, este credința tare în lucrarea Tainei. În rugăciunea de dezlegare din cadrul Tainei Spovedaniei se spune: „...iar eu, nevrednicul preot şi duhovnic, cu puterea ce-mi est dată, te iert şi te dezleg..." Dacă penitentul trebuie să creadă că în momentul rostirii acestei formule el este iertat şi împăcat cu Dumnezeu, cu atât mai mult trebuie să creadă preotul că, în momentul

[164] Pr. prof. Spiridon Cândea, op. cit., p. 318

rostirii ei, iertarea de la Dumnezeu se revarsă, prin el, peste penitent.

Credincioşii simt această putere în preot şi cred în ea. Ei vin la mărturisire nu numai dintr-o necesitate psihologică, nu numai pentru a scăpa de coşmarul conştiinţei şi a se împăca cu Dumnezeu, ci şi din convingerea că acestea se realizează prin preotul duhovnic, prin puterea dată lui. Şi dacă credincioşii cred în această putere, cred în ea şi o simt, înseamnă că, mai mult decât alţii, trebuie să o simtă şi să creadă în ea cel ce o posedă, preotul duhovnic. Puterea dată preotului este o putere nepământească şi în faţa ei se cutremură şi preotul, şi penitentul.[165]

Pregătirea apropiată are în vedere o „pravilă", o rânduială pe care preotul duhovnic trebuie să o respecte de fiecare dată când are de oficiat Taina Spovedaniei. Referindu-se la slujirea de duhovnic, Sfântul Vasile cel Mare spune: „Se numeşte duhovnic acela care nu mai trăieşte după trup, ci este purtat de Duhul lui Dumnezeu, fiind fiu al lui Dumnezeu şi făcându-se asemenea chipului Fiului lui Dumnezeu."[166] Trăirea după duh este condiţionată de purificarea de patimi, de înnoirea permanentă a omului lăuntric. Dar această înnoire, purificare şi înduhovnicire preotul nu o începe de la credincioşi spre sine, ci invers. Mai întâi, preotul trebuie să fie conştient că judecata pe care o face în scaunul spovedaniei, în numele

[165] Pr. prof. Ene Branişte, Sfaturi şi îndemnuri..., p. 623

[166] Sfântul Vasile cel Mare, Despre Duh, XXV, apud pr. conf. Ilie Moldovan, „Preotul duhovnic şi harul iertării păcatelor", în Ortodoxia, XXXIV (1982), nr. 4, p. 584

lui Hristos, asupra penitentului urmăreşte în ultimă instanță ferirea acestuia de osânda judecății din urmă, dar tot aşa preotul trebuie să fie conştient că judecata nu-l va ocoli nici pe el, „Domnul va face... şi judecata judecătorilor rânduiți de El.”[167] Cu acest gând el se îndreaptă spre scaunul spovedaniei, unde-l aşteaptă credincioşii.

În al doilea rând, dar în strânsă legătură cu cele de mai sus, înainte de a oficia Taina Spovedaniei, se impune ca şi preotul să se spovedească. El este un permanent luptător împotriva păcatului, nu doar prin cuvânt, ci şi prin faptă, nu doar împotriva păcatului prezent în enoriaşii săi, ci şi împotriva păcatului prezent în viața lui. Un cuvânt despre pocăință care se adresează doar credincioşilor, care nu angajează şi persoana preotului, rămâne fără ecou. Preotul duhovnic este fereastra prin care credincioşii, în scaunul Spovedaniei, privesc spre Hristos. El este fereastra prin care lumina harică de la Hristos, care este de față și „stă nevăzut”[168], se revarsă peste penitent. Dacă preotul nu este curat sufleteşte, şi curățit de păcate prin Spovedanie, dacă este robit de patimi, nu mai poate fi fereastra ce se deschide ca penitentul pocăit şi îndreptat să aibă acces la comuniunea cu Hristos, ci este zidul despărțitor între penitent şi Hristos. În vechile cărți de învățătură pentru preoți, aceştia erau povățuiți astfel: „Drept aceasta, fiul meu, mai întâi te apucă însuşi de sine: pocăieşte-te singur şi să se apropie, mai întâi, de tine Împărăția cerurilor... Grăbeşte către părintele sufletesc, cazi înaintea lui, măr-

[167] Pr. conf. Ilie Moldovan, op. cit., p. 585
[168] Molitvelnic, p.65

turiseşte-i toate ascunsurile sufletului tău, curăţeşte-l, gustă, mai întâi, singur toată dulceaţa milostivirii şi a împăcării cu Răscumpărătorul; smereşte în post sufletul tău şi atunci, numai, vei putea, fără primejdie şi cu folos, a vindeca neputinţele altora. Deci, temelia păstoreştei tale îndatoriri întru fapta mărturisirei, să fie pocăinţa ta însuţi."[169]

În al treilea rând, merită să fie reţinut efectul psihologic pe care îl are spovedania preotului asupra penitentului şi spovedania penitentului asupra preotului. Când preotul mărturiseşte, el nu poate banaliza spovedania celor care vin să se mărturisească la el. Din cercetarea credincioşilor în scaunul Spovedaniei constatăm că păcatele „la modă", precum avorturile, căsătoriile moderne, de probă, fără cununie, sau alte păcate mari îl lasă pe duhovnic, impropriu spus duhovnic în acest caz, indiferent. Dacă analizăm această stare de lucruri, concluzia are putere să ne îngrozească. O astfel de situaţie duce la concluzia că viaţa morală a preotului are nevoie de multă vindecare. Nu înseamnă că el săvârşeşte aceleaşi păcate, ci înseamnă că mulţimea păcatelor lui, chiar mai mici, dar nemărturisite, îl face să piardă orice sensibilitate faţă de cele spirituale, îl face să piardă sensul şi conţinutul noţiunii de păcat, sensul şi conţinutul noţiunii de Spovedanie, şi mai ales necesitatea acesteia din urmă.

---

[169] Al. Sturdza, Epistoli sau scrisori, despre datoriile sfinţitei dregătorii preoţeşti, trad. rom. de arhim. Filaret Scriban, Iaşi, 1843 (2 vol.), vol. I, pp. 110-112, apud pr. prof. Ene Branişte, Sfaturi şi îndemnuri..., p. 622

Când preotul este mărturisit, iar credincioşii care vin la el ştiu acest lucru, cuvântul de învățătură pe care îl transmite penitentului în timpul spovedaniei are pentru acesta din urmă putere de lege.

Cât priveşte efectul psihologic pe care îl are spovedania penitentului asupra preotului, şi acesta este foarte important. Preotul deprins să se spovedească va înțelege stările prin care trece penitentul, înainte şi în timpul spovedaniei, pentru că aceste stări le-a trăit el mai întâi. În aceleaşi îndrumări vechi, dar actuale prin conținutul lor, pentru preoți, se spune: „Despre cunoaşterea inimei tale învață-te de a ghici şi a cunoaşte inimile poporanilor tăi."[170]

Aşadar, pregătirea preotului pentru a-i spovedi pe fiii săi duhovniceşti se impune cu necesitate ca şi pregătirea pentru săvârşirea Sfintei Liturghii sau a altei Sfinte Taine. Această pregătire aduce spor duhovnicesc şi preotului, şi credincioşilor, şi cultivă în viața tuturor evlavia față de cele sfinte, aducându-i pe toți în jurul lui Hristos, Acelaşi prezent în Sfânta Liturghie, în Sfintele Taine şi în toate slujbele sfinte pe care le săvârşeşte Biserica şi la care suntem chemați să participăm.

c) Roadele duhovniceşti ale spovedaniei

Părintele Arsenie Boca, vorbind despre Taina spovedaniei, face următoarea afirmație: „Atâta vreme cât ținem păcatele nemărturisite, ascunse cu voia, atâta vreme

[170] Ibidem, p. 112

atârnă pedeapsa lor asupra noastră, ca o sabie care stă să cadă peste viața noastră. De îndată însă ce mărturisim păcatel şi vinovăția, primejdia morții o înlătură Dumnezeu de deasupra noastră".[171]

Principalele roade harice ale Sfintei Spovedaniei pot fi rezumate astfel:

-Sfânta Spovedanie, făcută regulat, cu căință şi canon, aduce iertare şi dezlegarea tuturor păcatelor de la Botez pînă la ultima mărturisire;

-Sfânta Spovedanie ne împărtăşeşte harul Duhului Sfânt şi ne împacă din nou cu Hristos, pe Care Îl mâniem cu păcatele noastre;

-Sfânta Spovedanie ne aduce lacrimi, căință, smerenie şi putere de sus să punem început de viață duhovnicească;

-Sfânta Spovedaniene face vrednici, prin mila lui Dumnezeu, de Sfânta împărtăşanie, care este însuşi Trupul şi Sîngele Domnului nostru Iisus Hristos;

-Sfânta Spovedanie linişteşte conştiința. Izgoneşte pe diavoli, luminează mintea, ne învață să ne rugăm; împacă familiile tulburate, uneşte pe creştini, aduce pace şi bucurie în suflet, stinge răzbunarea şi ura dintre oameni şi alungă desfrâul şi mândria din casele şi inimile creştinilor;

-Sfânta Spovedanie, unită cu Sfânta împărtăşanie, ne întăresc în credință, ne dau deplină nădejde de mântuire şi ne fac locaş al Prea Sfintei Treimi. Şi ce altă bucurie este mai mare ca aceasta?

---

[171] Arsenie Boca, op. cit., p.40

De aceea, creştinii care nu se spovedesc toată viaţa şi mor ne dezlegaţi de păcatele lor, nu se pot mântui, căci dincolo numai este pocăinţă şi dezlegare.[172]

Despre puterea şi roadele adevăratei spovedanii, marele duhovnic rus, episcopul scriitor, ajuns sfânt, Ignatie Briancianinov, povesteşte următoarea întâmplare minunată petrecută pe vremea sa: În împrejurimile Vologdei, în Rusia, se află un sat mare, Kubenskoe, care are câteva parohii. Preotul uneia dintre aceste parohii s-a îmbolnăvit şi, apropiindu-se de sfârşitul vieţii, a văzut patul său înconjurat de mulţi demoni care se pregăteau să-i răpească sufletul şi să-l ducă în iad. Atunci s-au arătat trei îngeri. Unul dintre ei a stat pe pat şi a început să se certe pentru suflet cu cel mai înverşunat dintre demoni, care ţinea o carte deschisă, unde erau scrise toate păcatele preotului. Între timp a sosit un alt preot, ca să-l spovedească şi să-i împărtăşească pe confratele său. Şi a început spovedania. Bolnavul, aruncându-şi ochii plânşi în carte, îşi spunea cu osârdie păcatele, lepădându-le de la el. Şi ce-i fu dat să vadă ? Văzu limpede cum de îndată ce îşi mărturisea un anume păcat, acel păcat era şters din carte: ce era scris s-a şters, iar acolo a rămas locul gol. În acest fel, prin spovedania sa, el şi-a şters toate păcatele din cartea demonilor şi îndată s-a făcut sănătos. Restul zilelor sale şi le-a petrecut în adâncă pocăinţă, povestindu-le

[172] Arhim. Ioanichie Bălan, Rânduiala Sfintei Spovedanii şi Sfintei Împărtăşanii, Ed. Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, Iaşi 1993, p. 11

vecinilor săi, spre zidirea lor, vedenia sa şi aducând ca mărturie şi minunata lui însănătoşire.[173]

[173] Arhimandritul Serafim Alexiev, Leacul uitat Sfânta Taină a Spovedaniei, Editura Sophia, Bucureşti, 2007, p. 104

5. DIFERENȚE CONFESIONALE CU PRIVIRE LA TAINA SPOVEDANIEI

Tendința manifestată de unele denominațiuni creştine de a nu socoti Taina Pocăinței şi efectele ei, precum şi importanța pe care o reprezintă pentru viața creştinilor, impune cu necesitate o analiză de ansamblu a concepțiilor lor, care vin în contradicție cu învățătura Bisericii Ortodoxe.

Cu toate că pentru credinciosul de astăzi, ca şi pentru cel din trecut, mărturisirea este o necesitate ca formă de comunicare a vieții interioare, totuşi ea este redusă de către unii creştini la o simplă analiză sufletească, menită să elibereze pe credincioşi de complexul vinovăției lor, fără o referință specială la Hristos, Dumnezeu-Omul. Sentimentul de vinovăție îl închide pe cel ce are conştiința păcatelor sale în el însuşi, remediul constând tocmai în deschiderea lui. Doar Hristos, prin puterea Sa de deschidere şi de dăruire pe care o comunică credincioşilor, prin Duhul Sfânt, poate exercita o înrâurire pozitivă asupra acestora.

În general, contestările privind recunoaşterea Pocăinței ca Taină vin din partea sectanților. Concepția lor privind valoarea Tainelor este cea care domină şi în stabilirea validității, sau, mai bine zis, a invalidității Tainei Pocăinței. Întrucât, pentru ei, Tainele nu sunt, decât cel mult, ceea ce este şi cuvântul: semne ale făgăduinței dumnezeieşti despre iertarea păcatelor, ei fac dependentă realizarea Tainei de credință şi de Cuvantul care o produce, trădând tendința lor de a vedea efectul Tainei

exclusiv în stările ce le produce aceasta în conştiinţă. Astfel, primul care neagă pocăința ca act sacramental este Abelard[174]. Dupa el, Wycliff[175], prin concepția despre predestinație, exclude pocăința ca Taină. Pentru Jan Hus[176], mărturisirea păcatelor este chiar opera diavolului. Luther[177] afirma, la rândul său, că cea mai bună pocăință este viața noastră. Preotul nu iartă, ci declară iertate păcatele. Învățătura aceasta este profesată de Luther tocmai în virtutea concepției sale privind păcatul, atât cel originar, cât şi cel personal, înțeles ca o cădere totală din starea de „chip al lui Dumnezeu". Pentru Melanchton[178], toți creştinii au misiunea de a predica Evanghelia, precum şi puterea legării şi iertării păcatelor. Calvin[179], ca şi

[174] Pierre Abélard (sau Abailard) (1079 – 21 aprilie 1142) a fost filosof, logician, teolog francez

[175] John Wycliffe a fost un teolog englez care a invocat laicizarea proprietăților ecumenice în Anglia. John Wycliffe a invocat limitarea influenței bisericești asupra puterii politice laice în Anglia.

[176] Jan Hus (1369 -1415) teolog reformator ceh, născut la Husinec, Boemia, ars pe rug pentru ideile sale anti-papale

[177] Martin Luther (n. 10 noiembrie 1483, Eisleben, Saxonia - d. 18 februarie 1546), pastor și doctor în teologie, a fost primul reformator protestant ale cărui reforme au dus la naşterea Bisericii Evanghelice-Luterane

[178] Philipp Melanchthon (numele grecizat al lui Philipp Schwarzerd – în germană „pământ negru", n. 16 februarie 1497 în Bretten; d. 19 aprilie 1560 în Wittenberg) a fost un filolog, filosof, umanist, teolog, autor de manuale și poet neolatin. A fost cunoscut ca Praeceptor Germaniae. Prieten foarte apropiat cu Martin Luther, reformator el însuși, s-a distanțat, în cele din urmă de acesta, când a început să politizeze Reforma

[179] John Calvin, teologul francez născut în 10 iulie 1509, mort in 27 mai 1564

Swingli[180] considera că pocăința adevarata este mortificare, este doar aducerea aminte de credința marturisită la Botez.[181]

Confesiunea de la Augsburg accepta faptul că pocăinta este o înnoire a vieții, dar respinge mărturisirea făcută în fața preotului şi puterea acestuia de a dezlega păcatele penitentului. De la Barth[182] încoace, în protestantism, s-a accentuat şi mai mult desconsiderarea Tainelor şi, implicit, s-a negat valoarea şi necesitatea lor. Pentru ei, în Bisericile precumpănitor sacramentale, totul este orizontal, uniform, de suprafață, static, pentru că sacramentele sunt forme rituale repetate uniform. Numai Bisericile care pun accentul principal pe cuvânt sunt Biserici ,,evenimențiale".[183]

În ceea ce priveşte strict respingerea Tainei Pocăinței, protestanții dovedesc că nu înțeleg condiția de slăbiciune a celui care, creştin fiind, cade adeseori din comuniunea sa cu Hristos, din pricina păcatelor, neînțelegând ,,necesitatea

---

[180] Huldrych (sau Ulrich/Ulricht Zwingli (n. 1 ianuarie 1484 — d. 11 octombrie1531 a fost conducătorul Reformei Protestante în Elveția şi întemeietor al Bisericilor Reformate (de confesiune helvetică). Independent de Luther care era *doctor biblicus,* Zwingli a ajuns la concluzii similare, prin studierea Scripturilor din punctul de vedere al unui cărturar umanist

[181] Pr.Ilarion Felea, Pocăința studiu documentar teologic si psihologic , Sibiu 1939 *tezaurul-ortodox.com/index.php?app=forums...extras..*

[182] Karl Barth (n.10 mai 1886— d.10 decembrie 1968) este considerat cel mai influent teolog creştin reformat de la Calvin încoace. Papa Pius al XII-lea l-a descris ca fiind cel mai important teolog de la Toma d'Aquino. A fost pastor și unul dintre gânditorii de frunte ai mișcării neo-ortodoxe

[183] Pr. Ilarioan Felea, Pocăința_studiu documentar….

şi posibilitatea recâştigării forței de actualizare a acestei legături, într-o adevărată deprindere a întâlnirilor, pentru realizarea deplinei uniri cu Hristos în Taina Euharistiei". Pentru ei, iertarea păcatelor se acordă o singură dată prin Botez, în timp ce justificarea nu înseamnă, în fond, stergerea păcatelor sau îndreptarea şi sfințirea omului, ci doar acoperirea, neimputarea sau neluarea lor în seamă de către Dumnezeu. Mărturisirea este cel mult tolerată (la luterani, cea publică, la calvini cea particulara), fară însă a i se atribui caracterul sacramental; pastorul vesteşte pur şi simplu iertarea păcatelor celor care se mărturisesc.

Bisericile Vechi-Orientale se apropie, în mare, de felul cum este concepută Taina Pocăinței în învățătura ortodoxă.

Deosebirile doctrinare referitoare la Taina Pocăinței dintre învățătura Bisericii Ortodoxe şi cea a Bisericii Romano-Catolice se referă în primul rând la faptul că teologia romano-catolică consideră că prin această Sfântă Taină se iartă păcătosului doar osânda veşnică, datorită Jertfei de pe Cruce a Mântuitorului Hristos, pe când pedeapsa vremelnică trebuie ispăşită necondiționat de el în această viață. În caz contrar, pedeapsa va fi săvârşită în purgatoriu. Astfel, în Biserica Romano-Catolica s-a ajuns la dogma meritelor prisositoare şi la practica îndulgențelor, în privința canonului, după doctrina romano-catolică, el este parte integrantă din ființa Tainei, ceea ce face din el o condiție necesară în iertarea păcatelor. „El are caracterul satisfăcător al unei pedepse temporare pe care trebuie să o sufere penitentul, pentru că

numai aşa poate mulţumi dreptatea divină ofensată prin păcat”[184].

Dar, armonia deplină dintre dreptatea şi iubirea divină, cu prevalență celei din urmă, ca una care este definitorie pentru ființa lui Dumnezeu, nu face din Pocăință un act de satisfacție adusă majestății divine ofensate prin păcat.

Pe de altă parte, simpla cercetare sau chiar o cercetare permanentă a sinelui şi o convorbire cu noi înşine, însoţite de căință şi de hotărârea de a nu mai repeta păcatele este normală **(Iacob 5; 16).** Dar ea nu poate scăpa de subiectivism şi nu se poate ridica la înălțimea lucrării harice a Tainei Pocăinței şi cu atât mai mult nu i se poate substitui, aşa cum încearcă să argumenteze mulți creştini de astăzi, cum că este suficient să-ți mărturiseşti păcatele în gând lui Dumnezeu şi să-i ceri iertare, pentru ca El să te ierte, fără să mergi la scaunul spovedaniei: **(Psalmul 50, 3-5 ; Psalmul 32, 5)** : „Ti-am mărturisit păcatele mele...”. Întra-devăr, Mântuitorul Hristos a plinit Legea şi profeții **(Matei 5; 17)** a dat şi poruncă nouă **(Ioan 15, 12)**, porunca dezlegarii şi a legării **(Matei 18; 18)**, care priveşte pe Sfinții Apostoli şi, prin ei, pe episcopii şi preoții Bisericii, cu succesiune apostolică. El rămâne singurul Mijlocitor între Dumnezeu şi oameni **(I Timotei 2; 5)**, dar acest lucru nu anulează mandatul pe care îl dă Sfinților Apostoli şi, apoi, transmis episcopilor şi preoților Bisericii : „Lua-ți

184 *www.credinta-**catolica**.ro/catehismul-explicat.../spovada-si-indestularea/*

Duh Sfânt; Cărora ve-ți ierta păcatele, iertate vor fi, iar cărora le ve-ți ține, tinute vor fi" **(Ioan 20, 21-23)**.

Întrucât, însă, păcatul are un caracter obiectiv, pentru iertarea lui Mântuitorul Hristos ne-a lăsat un mijloc obiectiv şi sigur : Taina Pocăinței, administrată de urmaşii Sfinților Apostoli - membrii ierarhiei. Deci Taina Pocăinței nu e o simplă lucrare particulară, ci este un act eclezial, destinat comuniunii ecleziale cu Hristos.

În ceea ce priveşte practica mărturisirii istoria Bisericii consemnează faptul că dintotdeauna a existat o tendință de imixtiune a laicilor în puterea ierarhiei, manifestată prin postularea mărturisirii publice şi prin laicizarea ei, invocând scuza că Dumnezeu cunoaşte păcatele tuturor oamenilor şi deci nu e nevoie de o mărturisire secretă a păcatelor săvarşite, ci doar de cea facută fraților.

Taina Spovedaniei nu este, însă, un mod de relație cu semenii, ci de legătură cu Dumnezeu, prin eliberarea sufletului de păcate. Ea a fost anunțată de Mântuitorul **(Matei 16, 19 ; 18, 18)**, a fost săvârşită de El **(Luca 5; 20),** a fost transmisă Sfinților Apostoli **(Ioan 20; 23)**, a fost experimentată **(I Ioan1; 1)** şi transmisă ierarhiei **(I Tim. 5; 21-22)**. Ea a fost practicată ca formă de mărturisire făcută în fața oamenilor lui Dumnezeu chiar şi în Vechiul Testament (ex. David lui Natan : **IV Regi 12; 13** ; Aaron lui Moise : **Numeri 12, 11**, etc.).

Dacă unii dintre cei care inițial desconsiderau Taina Pocăintei şi-au revizuit întru câtva concepția lor într-o directie mai apropiată de adevăr, alții, şi în special

sectanții se găsesc cel mai departe de orice înțelegere reală a acestei Sfinte Taine.

Obiecțiilor sectante cum că doar Dumnezeu iartă păcatele **(Matei 6, 12 ; Marcu 2, 5 ; Luca 23, 43 s.a.),** nu episcopii şi preoții, care sunt păcătoşi, li se răspunde că Mântuitorul, ca Dumnezeu adevărat şi om desăvârşit acționa direct. Episcopii şi preoții sunt iconomi ai Tainelor **(II Corinteni 4; 7)**, ei acționând ca posesori ai succesiunii apostolice, conform poruncii Mântuitorului **(Luca 5; 21)**. Faptul că unii dintre duhovnici nu se ridică totdeauna la înălțimea misiunii lor nu face mai puțin eficace Taina, întrucât ea ține, în primul rând, de o ordine superioară, dumnezeiască, în privința epitimiei, ea este doar un „medicament" spiritual care să-i provoace penitentului repulsie față de păcat şi putere în drumul său spre desăvârşire şi implinire a binelui.

De aceea este nevoie ca toți cei care s-au îndepărtat mai mult sau mai puțin de adevăr, care este sinonim cu îndepărtarea de Hristos **(Ioan 14; 6)**, să îşi reconsidere pozițiile de pe care propovăduiesc cuvântul lor, pentru a putea fi în acel adevăr care ne face pe toți liberi **(Ioan 8; 32)** de orice eroare.

Manifestarea vizibilă, în sânul comunității ecleziale, a întâlnirii personale cu Dumnezeul milei, în Hristos-Domnul şi prin Duhul Sfânt, care se foloseşte de episcop sau preot pentru a acorda iertarea Sa celor păcătoşi în Taina Pocăinței, îi încadrează pe acestia într-o ordine obiectivă, rânduită de Dumnezeu însuşi. Pentru aceasta, ca apartenența la Biserica creştină să nu fie lipsită de o

mărturisire a credinței Bisericii celei adevărate, fară de care ar exista permanent pericolul „alienării”, al căderii în capcană considerării „formei” ca esență sau al transferării responsabilității umane către aproapele.

Mai apoi, ceea ce se impune cu necesitate este aprofundarea întelegerii păcatului şi a pocăintei într-o perspectivă crestină autentică, astfel că actul eclezial săvârşit de Hristos însuşi să fie calea către realizarea iertării. Nimeni nu suportă privirea trecutului sau fără să sufere, nimeni nu-şi priveşte trecutul decât pentru că vrea ca viitorul său să fie altul.

Pentru Ortodoxie, această profunzime a răului nu poate însă să şteargă strălucirea chipului dumnezeiesc din noi, întrucât adevărul este cel care domină, păcatul, că orice negație, este doar secundar: Rolul Tainei Pocăinței constă tocmai în aceea că, pătrunzând până la hotarele dintre bine şi rău, denunță primejdia şi falsitatea păcatului, trezește forța vie a credinței şi a nădejdii, tinzând să învingă dezordinea şi să restabilească armonia în ordinea valorilor creştine şi umane.

Astfel, prin mărturisirea personală, creştinul se ridică la conştiința accentuată a răspunderii sale şi a unui raport personal între Dumnezeu şi el. Credinciosul devine, odată iertat şi dezlegat de păcatele săvârşite, mediu de manifestare al faptelor **(I Ioan 3; 18)** care-i concretizează îndreptarea, în vederea unirii desăvârşite, în Taina Euharistiei, cu Iisus Hristos ,,trimisul şi Arhiereul mărturisirii noastre” **(Evrei 3; 1)**.

Taina Mărturisirii atit de imporatantă pentru mântuirea credinciosului - precum s-a observat - a suferit o mutație completă în sufletele multor credincioşi, o dată cu apariția protestantismului. Prin îndepărtarea preoției sacramentale, s-a îndepărtat şi caracterul de taină a pocăinței. Pocăința este o încercare a fiecărui individ de întărire a credinței, prin căința făcută direct către Dumnezeu. Atunci când eventual se mărturiseşte cineva în fața preotului, acesta îi vesteşte iertarea păcatelor de către Dumnezeu, el fiind un simplu martor asistent. Din cele expuse până aici sintetizăm următoarele obiecții:

Obiecție: Din această învățătura despre pocăința pe care protestanții o admit s-au inspirat şi unii creştini din vremea noastră, negând valabilitatea şi utilitatea pocăinței ca taină săvârşită de preoți. Ei susțin că Mântuitorul Iisus Hristos a dat puterea de a ierta păcatele Bisericii- ca adunare de credincioşi, ca grupare şi nu preoților. Astfel, spune Mântuitorul, în acest sens, Apostolilor, afirmind despre un credincios ce păcătuieşte: „De-ți va gresi fratele tău, mergi mustră-l pe el între tine şi el singur, şi de te va asculta, ai câştigat pe fratele tău. Iar de nu te va asculta, ia cu tine unul sau doi ca din gura a doi sau trei martori să se statornicească orice cuvânt. Şi de nu-I va asculta pe ei, spune-l Bisericii, iar de nu va asculta nici de Biserică, să-ți fie ca un păgân şi ca un vameş" **(Matei 18; 15 -17).**

Deci, întreaga adunare, Biserica trebuie să judece şi să condamne un om care greşeşte, iar nu preotul. Ei mai citează şi un alt verset care ar confirma faptul că penitentul trebuie să-şi mărturisească păcatul in fața celui

care a greşit şi să-şi ceară iertare de la el, evenutal de la anumiți semeni de ai săi, iar nu de la preot. Mărturisirea nu se face în fața preotului în mod individual, secret, ci ea este publică.

Explicare: Aşa se practica în vremea apostolică, după cum spune Sfântul Iacov: „Mărturisiți-vă unul altuia păcatele şi vă rugați unul pentru altul, ca să vă vindecati, că mult poate rugăciunea stăruitoare a deptului" **(Iacov 5; 16).** În primul citat care face referire la Biserică - ca adunare - care singură ar avea dreptul să condamne, trebuie să observăm că adunarea condamnă şi pedepseşte prin conducătorii ei, adică prin preoți. Astfel, conchide şi Mântuitorul Hristos prin context, versetul 18: „Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate şi în cer..." adresate Apostolilor, care erau conducătorii Bisericii. Ei legau şi dezlegau. Mântuitorul Hristos n-a dat niciodată tuturor credincioşilor dreptul de a ierta păcatele, ci Apostolilor **(Ion 20; 23)** si urmaşilor lor **(I Timotei 5; 19-20).** Acest fapt se desprinde şi din pilda Sfântlui Pavel cand a exclus din comunitate pe desfrânatul din Corint. Apostolul a judecat şi a hotărât iar adunarea a executat. „Ci eu deşi departe, cu trupul, însă de față cu duhul, am şi judecat, ca şi cum aş fi de față... adunându-vă voi şi duhul meu, cu puterea Domnului nostru Iisus Hristos, să dați pe unul ca acesta satanei, spre pieirea trupului..." **(I Corinteni 5; 3-5)**. Iar cind desfrânatul s-a pocăit, tot Apostolul porunceşte adunării din Corint să-l reprimească **(II Corinteni 2; 8-9)**. Deci nu judeca şi condamna adunarea, ci conducătorul ei.

Nici al doilea text nu confirmă părerea că mărturisirea se săvârşea în epoca apostolică, în faţa laicilor. Sfântul Iacov vorbeşte în context, adică ceva mai sus de textul citat **(5; 14-15)**, despre Taina Sfântului Maslu pe care o săvârşesc preoţii împreună cu Taina Pocăinţei, săvârşită tot de ei. Deci Apostolul sfătuieşte pe credincioşi, mai departe –versetul 16 – să nu ascundă din păcatele lor ci să le mărturisească integral „unul altuia" - adică preoţilor, „unii"- referindu-se la penitenţi „alţii" - privind pe preoţi. Deci cuvintele: „unul înaintea altuia" nu se referă la mărturisirea înaintea mirenilor, ci despre mărturisirea înaintea preoţilor Bisericii, cum era practica bisericii apostolice **(Fapte 19; 18-19).**

Cât despre faptul că mărturisirea la început se făcea publică şi nu secretă este adevărat. La început, mărturisirea era publică; penitentul se mărturisea în faţa duhovnicului, asistat de public. Însă mai târziu pentru o mai completă şi directă mărturisire, aceasta s-a efectuat în mod individual. Totuşi şi atunci când se săvârşea public, ea se efectua în faţa duhovnicului şi el dezlega păcatele, iar nu mirenii, care erau simpli asistenţi.

Obiecţie: Se mai afirmă de aceiaşi credincioşi că pentru iertarea păcatelor trebuie să ne adresăm direct lui Dumnezeu şi nu prin mijlocirea preoţilor. Acest fapt a fost practicat în Vechiul Testament, l-a învăţat şi practicat şi Domnul Hristos. Astfel, David, s-a adresat, spre a i se ierta păcatele direct Părintelui ceresc prin cuvintele: „Miluieste-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta." **(Psalmul 50)**. Domnul Hristos ne-a învăţat să ne adresăm

direct lui Dumnezeu, în rugăciunea ,,Tatăl nostru" : ,,Şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri" **(Matei 6; 12).** De asemenea au primit iertarea păcatelor direct de la Mântuitorul Hristos: slăbănogul din Capernaum **(Marcu 2; 5)**; femeia păcătoasă, care I-a uns picioarele cu mir **(Luca 7; 48);** vameşul care se ruga în templu **(Luca 18; 13)**; tâlharul de pe cruce **(Luca 23; 43)**

Explicație: Dar nici argumentele prin textele amintite nu sunt întemeiate. În Vechiul Testament, am văzut, nu a existat Taina Pocăinței sau Mărturisirii, ci aceasta a fost instituită în Noul Testament de Mântuitorul Hristos. Iertarea oferită de Mântuitorul Hristos slăbănogului din Capernaum, femeii păcătoase, vameşului şi tâlharului de pe cruce, sunt oferite direct de Mântuitorul ele constituind începutul Tainei Pocăinței, făcut de Însuşi Mântuitorul Hristos, precum sa amintit. Aceasta nu înseamnă că cei care păcătuiesc trebuie să se adreseze direct Mântuitorului, căci El a dat puterea de a mijloci, de a efectua Taina Pocăinței Apostolilor, şi urmaşilor lor **(Matei 18, 18; Ioan 20,23; Efeseni 4, 11)**.

Obiecție: Se afirmă, în continuare, întru contestarea Tainei Mărturisirii, spunându-se că administratorii ei (preoții) nu pot fi mijlocitori între Dumnezeu şi oameni spre a ierta păcatele celor ce greşesc, deoarece singurul care are puterea de a ierta păcatele este Părintele ceresc: ,,Cine poate să ierte păcatele decât unul Dumnezeu?" **(Luca 5; 21)**. Mai mult se spune că preotul nu poate oficia Taina Mărturisirii, nu poate ierta păcatele penitenților, fiindcă el însuşi este om cuprins de păcate.

Explicație: Într-adevăr, numai singur Dumnezeu are puterea să ierte păcatele. Preotul în oficierea Tainei Pocainței este doar un instrument al divinității, un mijlocitor, un dministrator al tainei –Dumnezeu este Stăpânul darului sau al puterii de a ierta păcatele, iar preotul în iconomia acestui dar. Deci, iertarea vine de la Dumnezeu, însă prin mijlocirea preotului. [185]

De altfel şi în cazul celorlalte taine: Botez, Mirungere etc., preotul este un iconom al tainelor lui Dumnezeu **(ICorinteniI 5;1)**. Răspunsul de mai sus este valabil şi pentru obiecția amintită că preotul fiind om cu păcate nu poate oficia Taina Pocăinței, nu poate ierta pe altul, deoarece fiind păcătos are nevoie să i se ierte păcatele sale. Preotul fiind un mijlocitor, un administrator al Tainelor, păcatele sale nu împiedică harul Duhului Sfint, cu care este împuternicit prin hirotonie **(I Timotei 4; 14)**, a-şi îndeplini valabil tainele. În cazul de față, păcatele preotului nu-l împiedică de a oferi prin Taina Pocăinței iertarea păcatelor penitentului. Căci om fără păcat nu există **(I Ioan 1; 8)**. Apostolii Mântuiorului erau oameni păcătoşi **(I Timotei 1; 15)** şi totuşi au primit puterea de a oficia Sfintele Taine, deci şi Taina Pocăinței, puterea de a ierta păcatele **(Ioan 20; 23)**. Mai mult ei au oficiat în timpul lor Taina Pocăinței, au iertat păcatele semenilor lor **(Fapte Apostolilor 19; 18-19)**. Această putere au primit-o şi urmaşii lor, episcopii şi preoții **(Tit 1; 5 ; II Timotei 2, 6; II Timotei 5; 19-20)**. Ca oameni, preoții

[185] Pr.Dr.P.Dehelanu Sectologia, p.366.
http://ortodoxie.trei.ro/istoric/invat_ortodoxa/3m_taina_pocaintei.html

sunt păcătoşi şi la fel ca şi mirenii se izbăvesc de păcate tot prin Taina Pocăinței în fața altor preoți. Dar în calitate de pători şi duhovnici i-au puterea de la Mântuitorul Hristos, ca urmaşi ai Apostolilor de a oficia Taina Pocăinței şi de a ierta păcatele, ,,spre desăvârşirea sfinților" **(Efeseni 4; 12)**.

În sfirşit, aceiasi creştini care contestă valabilitatea Tainei Mărturisirii administrată de preoți nu se împacă nici cu epitimia sau canonul dat de duhovnic celor ce mărturisesc. Acesta ar fi un adaos inutil, spune cei care împiedică pe mulți să vină la mărturisire, căci este greu de îndeplinit pentru cei mai mulți. Cei care se căiesc nu trebuie să suporte asemenea povară. Domnul Hristos a spus: ,,Pe cel care vine la Mine, nu-l voi scoate afară" **(Ioan 6; 37)**. Deci, pentru mărturisire, nu se cere nimic altceva decât căintă. Canonul nu este oobligație inutilă, ci o cerință a sufletului omenesc, împovărat de păcat şi care odată cu izbăvirea de el, simte nevoia unei reparații. Zaheu vamesul simte trebuința unei îndreptări şi spune: ,,Doamne, iată jumătate din averea mea o dau săracilor şi dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit" **(Luca19; 8)**.

Canonul este un mijloc de vindecare a vechilor păcate ale penitenților, întrebuințat cu tact de duhovnic: pentru păcate din lăcomie şi avariție se dau epimimii care constau prin fapte milostive, pentru păcatele desfrânării se dau epitimii care constau prin fapte milostive, pentru păcatele desfrânării se dau canoane de post etc., deci nu sunt

poveri şi obligaţii inutile, ci sunt o terapie sufletească, primite şi aşteptate de penitenţi.

Când ele nu se pot îndeplini preotul nici nu le prescrie. Epitimiile nu hotărăsc şi condiţionează eficacitatea tainei, adică iertarea păcatelor, acestea fiind căinţa şi mărturisirea, ci - precum am amintit - mijloace de vindecare a rănilor păcatelor. Taina Pocăinţei sau Mărturisirii, pentru marea ei importanţă a fost practicată frecvent de membrii Bisericii creştine, începând din epoca apostolică. Izbăvindu-ne de păcate ea ne ajută a duce o viaţă creştină şi ne ţine vie conştiinţa moştenirii împărăţiei cereşti.

BIBLIOGRAFIE GENERALÃ

I.Cărţi fundamentale – Izvoare

1. Biblia Sau Sfânta Scriptură - Editura Institutului Biblic şi De Misiune Al Bisericii Ortodoxe Romane, Bucuresti, 1972
2. Marturisirea Ortodoxa - Editura Institutului Biblic şi De Misiune Al Bisericii Ortodoxe Romane, Editia A II-a, Bucuresti, 1984 ,
   ro.scribd.com/doc/241467/Invatatura-de-credinta-ortodoxa
3. Călăuză Ortodoxă
   www.calauzaortodoxa.ro/calauza/sfinti-parinti/despre-spovedanie-i/

II. Sfinţi Părinţi şi Scriitori Bisericeşti

1. Scrierile Părinților Apostolici, în colecția ,,P.S.B.”, vol 1, traducere de Pr. Dumitru Fecioru , E.I.B.M.B.O.R., Bucureşti 1979
2. Sfântul Ciprian al Cartaginei, Despre rugăciunea Domnească, în colecția ,,P.S.B.”, vol 3, traducere de Prof. Nicolae Chițescu, Eliodor Constantinescu, Paul Papadopol şi Prof. David Popescu, E.I.B.M.B.O.R. Bucureşti 1981

3. Clement Alexandrinul, Scrieri, în colectia ,,P.S.B.” vol 4, traducere de Pr. Dumitru Fecioru, E.I.B.M.B.O.R. Bucureşti 1982
4. Sf. Ioan Gură de Aur, Omilii despre Pocăință, traducere de Pr. Dumitru Fecioru, E.I.B.M.B.O.R. Bucureşti 1998, www.ioanguradeaur.ro/category/despre-marturisire/
5. Idem, Despre Preoție, traducere, introducere şi note de Pr. Dumitru Fecioru, Editura Sophia, Bucureşti 2004
6. Sfântul Ioan Scărarul, Filocalia vol. IX, traducere de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, E.I.B.M.B.O.R. Bucureşti 1980
7. Sfântul Grigorie de Nyssa,Scrieri, în ,,P.S.B.” vol 30, traducere de Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, E.I.B.M.B.O.R.,Bucureşti 1998
8. Sfântul Nectarie de Eghina, Despre ingrijirea sufletului, Omilia 9 traducere din limba neogreacă de Parascheva Grigoriu, Ed. Sofia, Bucureşti 2009
9. Origen, Srieri alese, în colecția ,,P.S.B.” vol 8, traducere de Rr. Prof Teodor Bodogae, E.I.B.M.B.O.R., Bucureşti 1982
10. Cuviosul Paisie Aghioritul, Nevoință duhovnicească, în colecția ,,Cuvinte duhovniceşti III”, Editura Evanghelismos, Bucureşti 2003
11. Platon, Opere Partea I, trad.: Cezar Papacostea, Marta Guțu, Constantin Noica, ed. îngrijită de Petru Creția, Constantin Noica, CătălinPartenie, Ed.Humanitas, Bucureşti 2001

12.Talasie Libianul, în Filocalia Vol. IV, traducere de Pr. Dr. Dumitru Stăniloae, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu 1948
13.Sfântul Teofan Zăvorâtul, Viața lăuntrică, traducere de Elena Dulgheru, Editura Sofia, Bucureşti 2000
14.Tertulian, De paenitenția, în colecția „P.S.B.” Vol 3, traducere de Prof. Nicolae Chițescu, Eliodor Constantinescu, Paul Papadopol şi Prof. David Popescu, E.I.B.M.B.O.R., Bucureşti 1981
15.Sfântul Vasile cel Mare, Scrieri Dogmatice şi exegetice, în colectia „P.S.B.” vol 4, Serie Nouă , traducere de Pr. Dumitru Fecioru, Ed. Basilica, Bucureşti 2011
16. Sfântul Simeon al Tesalonicului, Tratat asupra tuturor dogmelor credinței noastre ortodoxe, după principiile puse de Domnul nostru Iisus Hristos şi urmaşii Săi, vol 1 , Ed. Arhiepiscopiei Sucevei şi Rădăuților, Suceava, 2003

III.Lucrări teologice

1. Alexiev, Arhimandritul Serafim, Leacul uitat Sfânta Taină a Spovedaniei, Editura Sophia, Bucureşti, 2007
2.Andrei, IPS, Spovedanie şi Comuniune - Editura Episcopiei Ortodoxe Romane, Alba Iulia, 1998
3. Baştovoi, Ieromonah Savatie, Singuri în fața libertății, Editura Cathisma, Bucureşti 2009

4. Bălan, Ioanichie, Arhim, Rânduiala Sfintei Spovedanii şi a Sfintei Împărtăşanii, Editura MMB, Iaşi, 1993
ftp://ftp.logos.md/Biblioteca/_Colectie_RO/Arhim_Ioanichie_Balan__Randuiala_sfintei_spovedanii_si_sfintei_impartasanii.pdf
5. Idem, Ne vorbeşte părintele Arsenie, vol. 3, Editura Mănăstirea Sihăstria 2004
6. Branişte, Ene, Liturgica Teoretica, E.I.B.M.B.O.R., Bucuresti, 1984
7. Idem, Liturgică Specială, Editura oferta, Bucuresti 2005
www.scribd.com/doc/120699662/Liturgica-Speciala-Ene-Braniste
8. Boca, Arsenie, Arhim., Cărarea Împărăției, Editura Sfintei Episcopii Ortodoxe a Aradului, 1995 ftp://ftp.logos.md/Biblioteca/_Colectie_RO/2boca.pdf
9. Brânzeu, Pr. Nicolae, Păstorul şi turma, Editura autorului, Lugoj 1930
10. Cândea, Pr. Spiridon, Contribuții la problema conducerii pastorale în oraşe, teză de doctorat, Tiparul Dacia Traiană, Sibiu 1939
11. Chițescu Nicolae, Todoran Ioan Petreuță, Teologie Dogmatica Si Simbolica, Vol.II - Bucuresti, 1958
12. Cioară, Emil, Duhovnicul și Taina Spovedaniei în Biserica Ortodoxă – Teză de doctorat în Telogie, alcatuită sub îndrumarea Înalt Prea Sfințitului Prof. Univ. Dr. Laurentiu (Liviu) Streza – Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, Editura Universității din Oradea 2000

13. Comorosan A., Dogmatica Ortodoxa, Parte Speciala – E.I.B.M. B.O.R., Bucuresti 1889
14. Comşa, Episcop Grigorie, Taina pocăinței şi intelectualii, *documente.bcucluj.ro/.../BCUCLUJ_FP_279232_1931_055_051_052.p...*
15. Criteanu Agapie, Mântuirea Păcătoşilor, E.I.B.M.B.O.R., Bucureşti, 1939 www.scribd.com/doc/89850718/Mantuirea-Pacatosilor-
16. Cleopa, Arhim Ilie, Despre credința ortodoxă, E.I.B.M.B.O.R., Bucuresti 1985
17. Clement, Olivier, Viața din inima morții, traducere de Claudiu Soare, Editura Pandora- M, Târgovişte 2001
18. Dionisie, Starețul, Duhovnicul de la Sfântul Munte Athos, Editura Prodromos 2009
19. Drăgoi Eugen, Îndrumarul Duhovnicului , Editura Episcopia Dunării De Jos, Galați 2000
20. Felea V. Ilarion, Pocainţa, Editura Scara, Bucureşti 2000
21. Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca, Drept canonic, Legislație şi administrație Bisericească, vol II, E.I.B.M.B.O.R., Bucureşti 1990
22. Idem , Canoanele Bisericii Ortodoxe, Sibiu 1993
23. Gordon, Pr. prof. dr. Vasile, Cateheze pastorale pe înțelesul tuturor, Bucureşti 2012
24. Jurcă, Pr. conf. dr. Eugen, Spovedanie şi psihoterapie. Interferențe şi diferențe, Bucureşti 2007

25. Milaș Nicodim, Canoanele Bisericii Ortodoxe, însotite de comentarii, Vol. I - Editura Tipografia Diacezană, Arad 1930
26. Idem, Canoanele Bisericii Ortodoxe, Volumul II, Partea a-II-a Editura Arad 1936
27. Molitfelnic, EIBMBOR, Bucureşti 2006
28. Nicolae, Pr. prof. dr. D. Necula, Tradiție şi înnoire în slujirea liturgică, vol. 3, București 2004
29. Idem, Este îngăduit să ne schimbăm duhovnicul la mărturisire, în Tradiție şi innoire în slujirea liturgică, Vol. I, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați 2000
30. Idem, Care este deosebirea dintre preotul duhovnic şi cel care nu a primit duhovnicia, în Tradiție şi înnoire în slujirea liturgică, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați 2000
31. Pomazanscki, Pr. Mihail, Teologia Dogmatică Ortodoxă, traducere din limba engleză de Florin Caragiu, Editura Sophia, Bucureşti 2009
32. Popescu, Pr. Prof. Dr. Dumitru, Hristos, Biserică, Societate, E.I. B. M. B.O.R., Bucureşti 1998
33. Idem, Ortodoxie şi globalizare, în „Almanah Bisericasc", Târgovişte 2005
34. I.P.S. Pimen Arhiepiscopul Sucevei şi Rădăuților, Povățuiri pentru Spovedanie, Editura Arhiepiscopiei Sucevei şi Rădăuților, Suceava 2002
35. Pârvulescu, Protos Ioachim, Sfânta Taină a Spovedaniei pe înțelesul tuturor, Editura Albedo, Sibiu 2000

http://www.scribd.com/doc/57227768/Sf-taina-a-Spovedaniei
36. Prohaszka, Episcop Ottocar, Concepția superioară a vieții, traducere de Ioan Rinea, Editura Credința Strămoșească, Iaşi 1998
37. Radu, Pr. Prof Dr. Dumitru, Taina Mărturisirii, în vol. Îndrumări Misionare, E.I.B.M.B.O.R, Bucureşti 1986
38. Sava Viorel, Taina Marturisirii în riturile liturgice actuale, Editura Trinitas, Bucureşti 2004
39. Stăniloae Dumitru, Teologia Dogmatica Ortodoxa, vol 3, E.I.B.M.B.O.R. , Bucuresti, 1997,
40. Idem, Ascetica şi Mistica Bisericii Ortodoxe, EIBMBOR, Bucureşti, 2002
41. Ştefănescu, Arhimandrit Melchidisedec, Teologia pastorală, Bucureşti 1862
42. Țuțea, Petre, Omul tratat de antropologie creştină, Editura Timpul, Iaşi 2007
43. Vasile, Danion, Noi preoți sfinți de mir, Editura Lucman, Bucureşti 2006
44. Vintilescu Petre, Spovedanie şi Duhovnicie , Editura Episcopiei Ortodoxe Romane, Alba Iulia 1995
45. Vorobiev, Protoiereu Vladimir, Duhovnicul si ucenicul, Editurile Sophia şi Cartea ortodoxa, Bucureşti 2009
46. Vlachos, Arhim. Hirotheos, Spovedania şi vindecarea sufletului, traducere de Nicuşor Deciu, Editura Doxologia, Iaşi 2011

IV.Articole site şi ziare

1. Belea, Prot. Nicodim, Funcția soteriologică şi educativă a Tainei Spovedaniei, în „Biserica Ortodoxă Română“, an C(1982), nr. 5-6, p. 484

2. Idem, Îndatoririle duhovnicului după sfintele canoane, în „Studii Teologice“, an III (1951), nr. 9-10, pp. 481-498

3. Cândea, Pr. prof. Spiridon, Taina Mărturisirii ca mijloc de pastorație individuală, în „Mitropolia Olteniei“,an VIII (1956), nr. 6-7, pp. 317-319

4. Branişte, pr. prof. Ene, Sfaturi şi îndemnuri pentru duhovnici în vechile cărți românești de învățătură pentru preoți, în „Mitropolia Olteniei“, an VIII (1956), nr. 10-12, pp. 620-621

5. Gordon, Pr.Prof.Univ.Dr. Vasile, Taina spovedaniei: aspecte practice, http://ziarullumina.ro/cateheze-ortodoxe/taina-spovedaniei-aspecte-practice

6. Iaroslav, Ierom Ioan, Cum să ne mântuim, Editura Scara şi Mănăstirea Sfinții Arhamgheli Mihail şi Gavriil – Petru Vodă http://sfantulioancelnou.trei.ro/carti/Cum_sa_ne_mantuim/Cum_sa_ne_mantuim-dreapta.htm

7. Eugen Jurca, Locul şi timpul Spovedaniei, http://www.crestinortodox.ro/editoriale/locul-timpul spovedaniei 70267.html

8. †Firmilian, Mitropolitul Olteniei, Duhovnicul, în „Mitropolia Olteniei“, an VIII (1956), nr. 1-3, p. 4

9. Radu, Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru, Sfintele Taine în Viața Bisericii, în revista „Studii Teologice”, an XXXIII (1981), nr. 3 - 4, p. 172 - 194
10. Idem, Caracterul eclesiologic al Sfintelor Taine şi problema intercomuniunii, (teză de doctorat), în revista „Ortodoxia”, an XXX (1978), nr. 1-2 , p. 13-388
11. Moldovan, Ilie, Preotul duhovnic şi darul iertării păcatelor, în „Ortodoxia”, an XXXIV (1982), nr. 4, p. 570-595
12. Stan, Drd. Nicolae Răzvan, Actualitatea Jertfei Mântuitorului, în rev. „Altarul Banatului”, anul XV (LIV), serie nouă, nr. 10-12 octombrie-decembrie 2004
13. Stăniloae Dumitru, Mărturisirae păcatelor şi pocăința în trecutul Bisericii, în revista „BOR”, an (LXXXIII) 1955, nr. 3 - 4, p. 218-250
14. Ungurean, Prof. Marcel, Taina Spovedaniei, Buletin Creştin Ortodox publicat cu binecuvântarea I.P.S. Pimen, Arhiepiscopul Sucevei şi Rădăuților, nr 21 (2010)
15. Valter, Bel, curs de Dogmatică anul III
File:///C:/DOCUME~1/Marian/LOCALS~1/Temps/Curs+Dogmatica+an+sem.2(completare+Sf.+Taine-curs+pr.Bel).pdf

CUPRINS

1. Prezentare biblico-patristică:

a) Taina Sfintei Spovedanii în Sfânta Scriptură
b) Taina Sfintei Spovrdanii în scrierile şi în lucrarea pastorală a Sfinților Părinți
c) Sensurile şi semnificațiile Tainei Spovedaniei în teologia şi spiritualitatea ortodoxă contemporană.
d) Taina Spovedaniei ca mijloc de vindecare spirituală şi apropiere de Dumnezeu într-o lume secularizată.

2. Taina Spovedaniei sub aspect dogmatic

a) Spovedania ca Taină a Bisericii şi ca act de renaştere spirituală
b) Elementele constitutive ale Tainei Spovedaniei:

3. Taina Spovedaniei sub aspect liturgic

a) Săvârşitorul Tainei Spovedaniei
b) Primitorul Tainei Spovedaniei
c) Timpul spovedaniei
d) Locul spovedaniei

4. Taina Spovedaniei sub aspect moral

a) Inovații şi încălcări ale normelor liturgice şi canonice privind Taina Spovedaniei
b). Rolul Tainei Spovedaniei în pastorația individuală a cre dincioşilor
c). Roadele duhovniceşti ale spovedaniei

5. Diferențe confesionale cu privire la Taina Spovedaniei.

„Viața creştină este neînțeleasă pentru lumea secularizată din zilele noastre. Totul este paradoxal în ea, totul are o ordine inversă față de cea a lumii şi de aceea este cu neputință ca ea să fie cunoscută doar prin cuvânt. Singura cale de a ajunge la ea este păzirea poruncilor lui Dumnezeu. Viața creştină este ea însăşi o viață tanică în Hristos. Mai mult, creştinismul este un mod de viață, precum şi tot ceea ce presupune acesta. Viața unui creştin este o participare activă la viața lui Hristos, iar aceasta nu poate avea loc fără lucrarea Duhului Sfânt."

Preot David Marian